

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/3

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/3

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/3

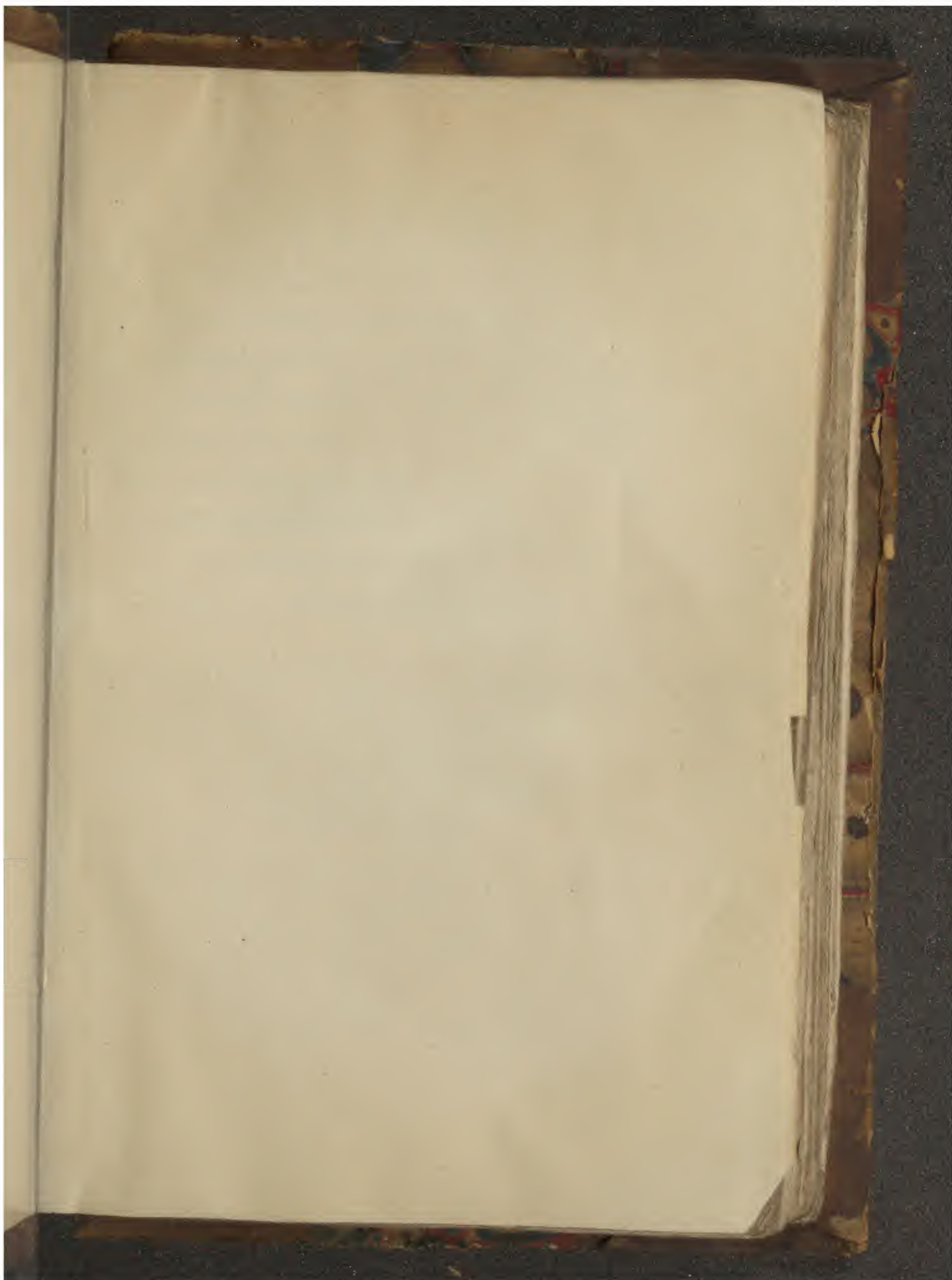
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/3

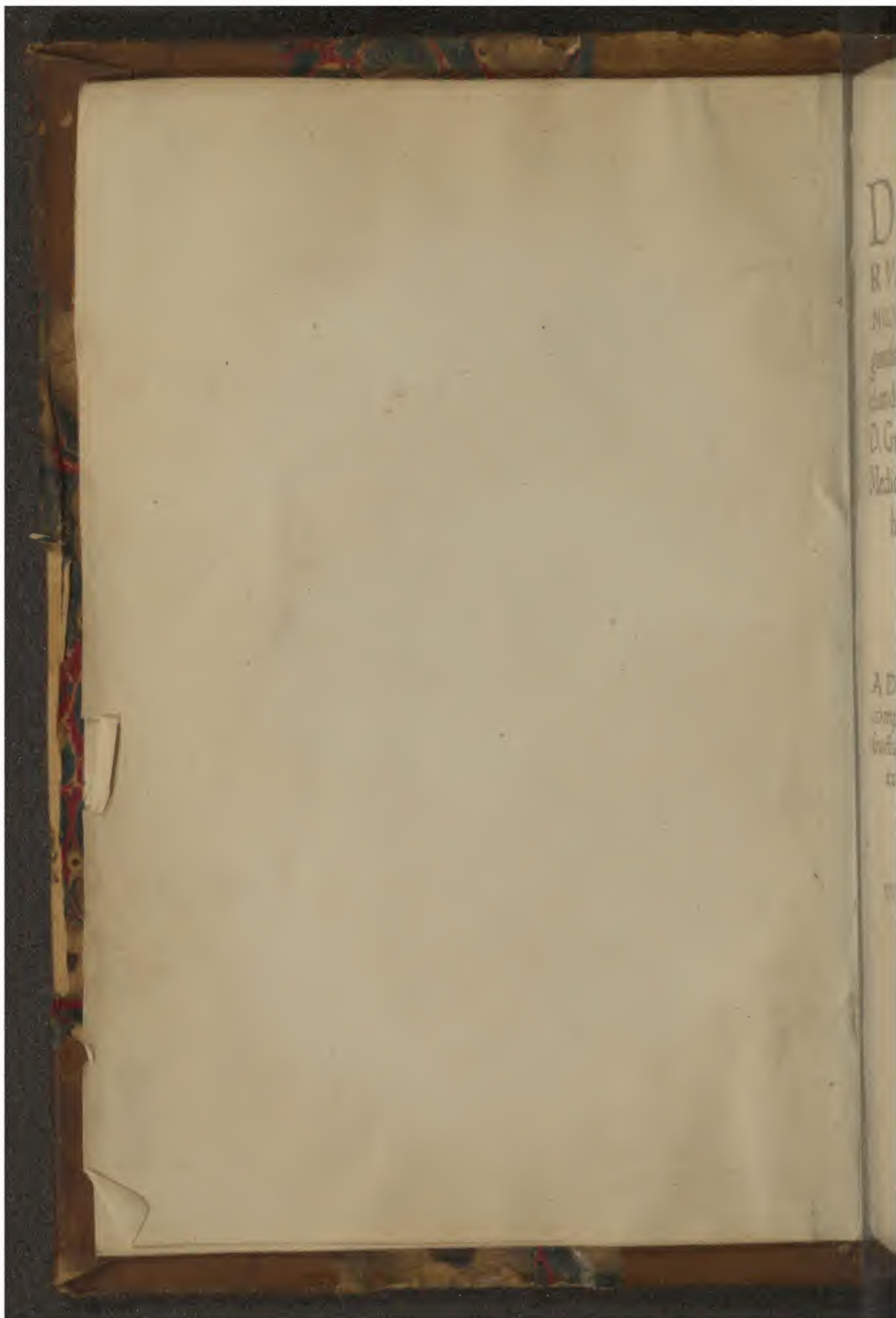

3935⁽³¹⁾
A/3

L

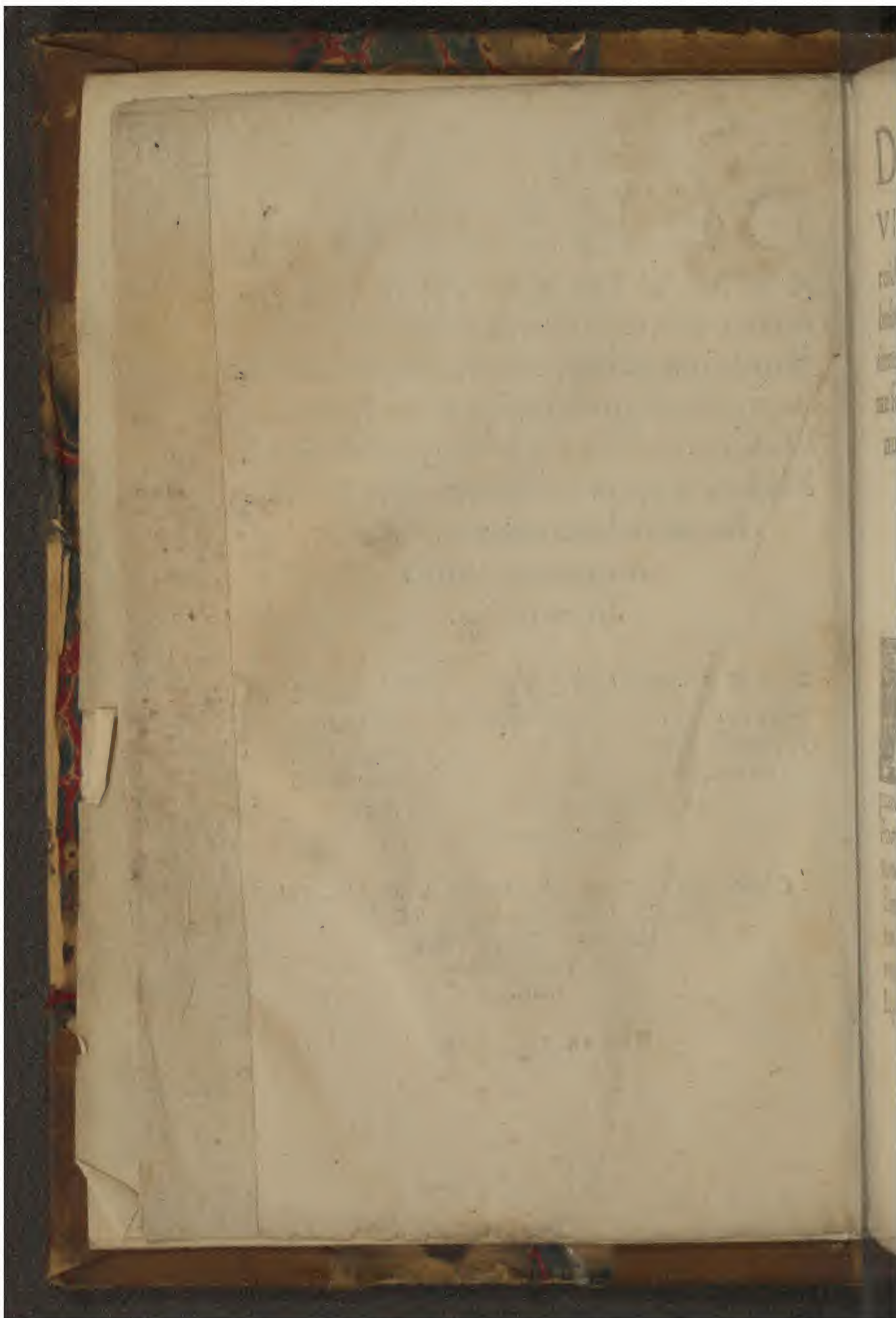

P. B. p. i. q. pagant 792.56
n. 9
DE HERBARVM VIRTUTIBVS ÆMILII MACRI VERONENSIS elegantissima poësis, cum succincta admodum difficilium & obscurorum locorum, D. Georgij Pictorij Villingani doctoris Medici, & apud Cæsaream curiam Ensisheimij archiatrum, expositione, antea nunquam in lucem edita. *Bibliotheca*

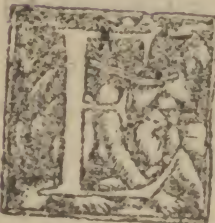
pagant
P. n. 442
AD HAERENTIBVS GRADVVM compendiosa tabula, omniumq; hic contentorum fructuoso indice, & in fine elencho, ut quisq; facile ex eo percipiat omnium morborum a summo uertice, ad imos pedes medicinalem curam.

CVM CARMINE DE HERBA QVADAM exotica, cuius nomen mulier est rixosa, eodem D. Georgio Pictorio Villingano autore.

B A S I L E A E.

DIGNISSIMO
VIRO, ET STRENUO HE-
roï domino Vuilhelmo Bôccllin à Bed-
linsouu, præposito Magdenburgensi, ac
strenuo militia aurato, domino & Meccæ-
nati suo, Georgius Pictorius Villinga-
nus, Doctor medicus & Cæsareæ
curiæ Ensisheimj superioris
Alsatix archiater,
S. D.

 N tibi donamus, dignissime uir,
& strenue Meccænas, non Ado-
nidis, de quib. Pausanias, ad bre-
uem saltem, præsentemq; uolup-
tate hortulos: sed Lucullianos potius uel
Pompeianos, qui tã à publicis quàm priua-
tis negocijs dimisso, lene diuerticulum sint,
& macellum quandoq; seu pharmacopoli-
um in annos durabile potius. Neq; est, he-
roster maxime, quod munus nostrum ceu
hypoemium uel Caricum asperneris, aut
† 2 nulli

E P I S T O L A

nihili habeas, quia herbæ sunt, & florès, uir-
 ginibus aut delicatulis amatoribus munus
 tam conueniens, quàm apta sunt tela Marti.
 Trifariam enim herbarū florumq; exagge-
 remus auctoritatem. Primò, quòd à rerū ini-
 tio artis herbulariæ cognitio maximè in pre-
 cio fuerit, & Adam suæq; coniugi Heuæ,
 ductu pneumatis desuper elargita: ac quod
 Solomon per philosophiã naturalem à Deo
 Opt. Max. datam, hanc, ut tertio Regum ha-
 betur, à cedro tractarit ad hysopum usq;. Eti-
 am si taceam Orpheum, Hesiodum, Home-
 rum, Pythagoram, Peonem, Podaliriū, Ma-
 chaonem, Hippocratem, & alios doctrinarū
 athlētas, quos etiam multorum annorum se-
 riè libithina sacrauit, & herbularij fuerunt.
 Secundò, quòd deos herbas tractasse maxi-
 mè pateat, qui triumphum egisse rati sunt, si
 unam aut alteram inuenissent. Partenionē
 enim Atlantis nepos Mercurius inuenit,
 hyosciamum Apollo, panacen Aesculapi-
 us, atq; aurea Venus mirtum. Tertiò, quòd
 rerum omnium magistrā, naturam quip-
 pe, animalia bruta cō pertraxisse comper-
 tum habeamus, ut humanos in usus herbas

1. Tunc videtur Partenionem ostende-
 re quod quod Partenionem modo
 tur morbus libet 3 2 3 4 7

+ docuit non loquendo, sed enutriendo

DEDICATORIA.

ostenderent. Quis enim dictami usum contra phalangis ictum docuit quam cerui? Quis chelidoniam oculis mederi quam hirundines? Qui cognouissemus rutam uenenis obfistere, si mustela defuisset? Quomodo curam serpentis ictum curare potuisset coclea non doctrice? Serpentes foeniculum dederunt, ursi hederam, anseres syderitum, grues portulacam, & ciconiae origanum. Accipe igitur, amplissime uir, Macri hortulum, uel magis enchiridion, cum nostris scholijs eo animo, quo nos donamus. Donamus autem satis beneuolo, ut Attici Pomponij ritu à cena quandoque, animum relaxandum seu refo-cillandum potius in horto, quàm aedibus tuis contiguum habes, legas & relegas. Quam enim horum quæ nos delectant, proficua sit lectio, Alexander Seuerus propensius declarat, qui mensæ finem nunquàm expectans, semper in mensa legebat, optimum ciborum lectionem ratus condimentum. Tiberius item, qui ex quotidiana lectione cõuiuiis excerptas quæstiones proponebat, ut epicurion, hoc est, iocundam haberent confabulationem, quam uerius animi hilaritatem inducere

† 3

ducere

E P I S T. D E D I C A T.

ducere affirmabat, quam uel Homericā Ne-
pentem uel Buglossam. Id si feceris, am-
plissime uir, dabis nimirum alijs, etiā doctio-
ribus, uerè tesseram aut symbolum, ut Me-
ccenatem te Hetruscum facile agnoscant, &
uberius scribant. ualeat interim dominatio
tua felix, quo diutius honorificè suę ditioni,
& multis Christianis prodesse queat. Datū
Ensihemij anno Virginei partus sesquimil-
lesimo quinquagesimo octauo, die
mēsis Septembris uigesi-
mo sexto.

Simplicium

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Origaniū		3								wolgemiß
Opiavos	3									Kostel
Serpillum		3								Quendel
Erymōn	3									Hüner töl
Viola									1	Violaten
Alexandrop							1			Merigē negelin
Aristolochia		1								Holwuriz
Asperagor	2									Osterlucy
Marrubium		2								Andorn
Praxiop	2									Apffelkraut
Iris		2								Blauro gilgen
Iris	2									Viol wuriz
Ranula				1						Alant wuriz
			2							
Ysopus		3								Kirchen Ysop
	3									Ysopen
Azaron		3								Hafel wuriz
Asapov	3									
		Sicca								
		Calida								
		Humida								
		Calida								
		Sicca								
		Frigida								
		Humida								
Folio	96	98	99	102	10	106	108	109	111	

Simplicium quæ hic habentur graduatio.							
Mentha Ἡδυσσμός		2					Kraus münz Biment
Cyperus Κύπριος		2					wilder gägen
Peonia Γαλκισίδης		2					Beningen rosen Gicht wurtz
Borrago				1			Butterfich
Senecio Ηρίσπερος	2	1	1				Grimm kraut Kreützwurtz
Chelidonia Χηλιδάριον	4	4					Schönwurtz Schwalbē kraut
Centaurea	2	2					Tausent gulden
Colubrina Δρακόντιον					3		Nater wuriz
Laurus					1		Ferb latuch
	Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida
Folio	115	116	117	119	121	123	124 125 128

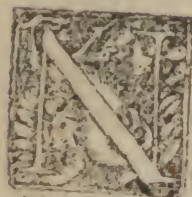
Simplicium quæ hic continentur graduatio.

Hellebor. alb.		1								weiß nieswur. z
Emb. nux.	1									
Ellebor. nig.		1								schwarz nies-
	3									wur. z
Verbena									2	Isenkraut
Chamedris		1								Camendertlin
Kāma Apu	3									Vergis nit mein
Morelia						1				Nachtschatt
Στρονύον					2					
Malva									1	Bappel
								2		
Paratella						2				Mengel wur. z
					2					Minch reubarb.
Hioscyamus									4	Bissenkraut
Ηεορδαμος								4		
Lolium		3								Kalten kraut.
	2									
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida	
Folio	128	132	133	135	136	140	142	147	144	

Simplicium quæ hic continentur graduatio.

Cicuta					4			Wietrich
Κόμμορ				4				mundischer in
Piper	3							Pfeffer
Piretrum	3							Bertram
Zingiber				3				Imber
Cuminum	3							Römisch Cumich
Galanga	3							Galgen wurz
Zedoaria	2							Zurwang
Garophilon	2							Negelein
Cinamon	3							Zimet
Costum	3							Bitter Costen
Thus	2							
	Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida
Folio	146	147	48	149	150	151	152	153
							154	155

GEORGIVS
PICTORIVS DOCTOR ME
dicus candido Lectori
S. D.

N E tantum mihi placuisse Macrum cre-
das, optime Lector, en eiusdem uitam
hic habes per Crinitum doctiss. litera-
rum athleticam, in libro de Latinis poe-
tis ad Colmum Pacium pontificem Arretinum li-
bro tercio, capite quinquagesimo primo descri-
ptam. Ex quo eundem non usque quaque uirum
indoctum fuisse liquido tibi constabit, qui & alijs
quoque, etiam doctissimis placuerit. Fatemur u-
num & alterum uersum leoninum, ac lima indi-
gentem: non tamen adeo deplorandum, ut totum
inde Macri opus repudiandum censuerim. Phrasi
quid donandum asserimus, dum contenti substan-
tia non a uero degeneret. Crinitus sic habet:

Aemilij Macri, poetæ Veronensis uita, ex Petri
Criniti absolutissimæ doctrinæ uiro tercio de
Latinis poetis libro compendiose conscripta,
Aemilius Macer patria Veronensis fuit, ut qui-
dam existimant, ingenio & doctrina traditur præ-
stitisse, quod eius carmen satis indicat. Floruit hic
maximè temporibus, quibus Messala Coruinus
& Alinius Pollio in Latina eloquentia claruerunt.
Id cum

E P I S T O L A.

Id cum ex alijs multis colligitur, tū ex Publio Ouidio, qui comes illi fuit, dū iter faceret in Asiam, ac Siciliae regionem perlustraret. Amicos precipue habuit Albium Tibullum, & Ouidium ipsum, cum quibus propter suauitatem morum, atque communia studia, magna familiaritate uersatus est. Idem Macer præter opus de bello Troiano, scripsit etiam libros de uenenatis animantibus, ac de herbis, secutus Nicandrum poetam Colophonium, in quibus non mediocrem laudem tulit suæ diligentiae atque laboris. Fabius Quintilianus elegantiam carminis in hoc poeta commendauit, ac legenda quidem esse illius opera refert, etsi ad eloquentiam oratoris non multum pertinere uideantur. Nonius Marcellus Aemilium Macrum citat in Theogonio, referens hoc carmen:

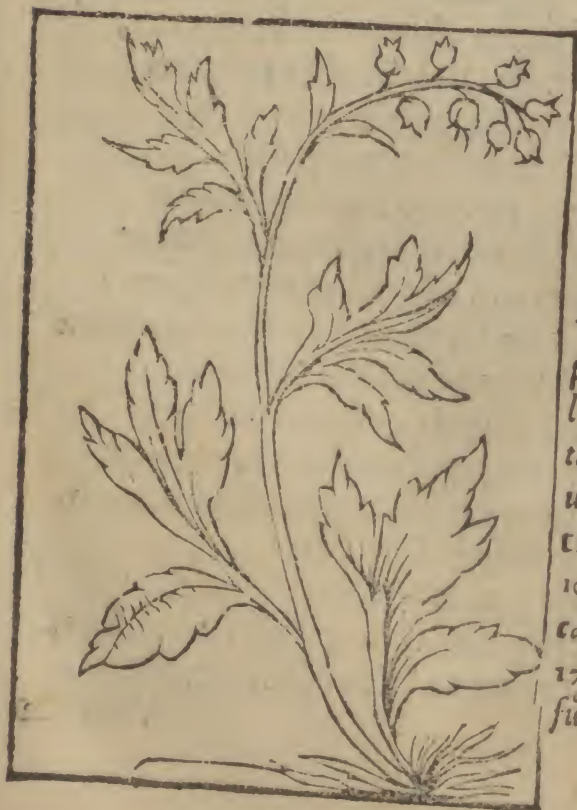
Er nunc agresteis inter Picunus habetur.
Obijt in Asia paucis annis post Publium Vergilium, ut ab Eusebio relatum est. Hæc Crinitus. Contemporaneum Ouidio fuisse, ex istis Ouidianis scriptis facile quiuis deprehendet:

Sæpe suas uolucres legit mihi grandior æuo,
Quæque nocet serpens, quæ iuuat herba Macer.

Item:

Tu canis æterno quicquid restabat Homero,
Ne careant summo Troica bella manu.
Sunt qui ab hoc alium fuisse Macrum testantur,
& hunc ex poetarū collegio propter phrasim expungendum censent; quibus planè non subscribi
mus,

MACRI VERONEN-
SIS DE HERBARVM VIRL-
 bus, opus tam utile quàm necessarium,
 cum Scholijs Georgij Pictorij Villina-
 gani, Doctoris Medici longè utilissia-
 mis, & antea nunquam pu-
 blicatis.

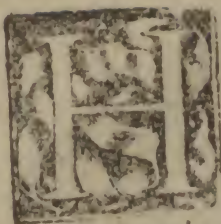

Artemisia
DE ARTEMI-
 sia. Cap. I.

DE *Artemisia*
 scribit Gale-
 nus lib. 6. sim-
 plic. medic. Dioscor.
 lib. 3. cap. 118. Aegine-
 ta lib. 7. cap. 1. Luci-
 us Apuleius de uirtu-
 tibus herbarum cap.
 10. Plinius libro 25.
 cap. 7. Anglicus lib.
 17 cap 16. uulgo bey-
 fusz.

A Herba-

AEMILIUS MACER

Erbarum uarias dicturus carmine uir-
res,

Herbarum matrem (dedit artemisia
nomen,

Cui graecus sermo) iustum puto po-
nere primo,

Huius opem fertur prior inuenisse Diana,
Artemis graece, quae dicitur indeque nomen
Herba tenet, quia sic inuentrix dicitur eius,
Praecipue morbis mulieribus ipsa medetur,
Menstrua deducit eius decoctio sumpta,
Hoc quoque facit matrix si saepe fouetur eadem,
Vel si cruda mero sociata terendo bibatur,
Aut si trita uirens super alium nocte ligetur,
Pellit abortiuum potu, uel subdita tantum
Duritias soluit stericas, pellitque tumores,
Vrinam potata ciet, lapidesque repellit,
Ictericosque iuuat cum uino saepius hausta.
Hanc adipi iuncta strumis opponere laudat

Plinius li Plinius, atque iubet cum uino sumere tritam.
bro 22 Haec opium nimium si quemque laeserit haustum
cap. 30. Subuenit eximie, si uino iuncta bibatur,
Affirmant etiam quisquis gestauerit illam,
Quod nullo ualeat nocuo medicamine laedi,
Et quod eum morsu non appetat ulla ferarum,
Radix illius collo suspensa ruberis
Dicitur, et cunctis nouis obsistere ramis,
Succus ad hoc eius cum uino proderit haustus,
Si musto contrita recens seruabitur herba.

Vimna

DE VIRIBVS HERBARVM.

Vinum prædictis reddit medicabile morbis,
Et sapor est et odor uino gratissimus illi.
Confortat stomachum, sanat præcordia, sumptum
Et multis alijs affirmant utile causis.

SCHOLIA.

Inde et nomen à Diana Iouis ex Latona filia, quam æ præ
miv Græci dixerunt sermone hanc herbam nominatam scribit
Macer, uel hinc fortassis quod Artemim deā notis & precibus
uocatam, id potuisse creditum est, quod & ui seu uirtuti huius her
bæ arcanarum rerum periti quoque adscribunt, hoc est quod sciue
rit trahere mentes, elicere secretis, excludere secundas & locorum
inflammationibus mederi. Qua ratione Parthenim quoque nomi
narunt herbam, id est uirginalem, quod à uirginitatis dea nomen
sibi traxerit. Sed alij ab Artemisia regina Halicarnassi, uxore
Mausoli regis Carie dictam impugnant, quæ gloriose adoptionis
genere huius herbæ inuentum sibi adscripserit, indeque Βρομιόη
νήκων, id est regium olus dictam, uel Anactonium, quod est re
galem, dum Anactas reges græci ideomate nominari consue
dam Sozysam, quasi salutarem, ob præsens quod mulierum loci sug
gerit, remelium. Tamen quàm in multiplici huius herbæ nominis
ambitu ueteres laborauerint, Dioscorides amussatim declarat,
quem legendi auidus tertio libro capite nro legat.

Super aluum nocte ligetur) Aluum Dioscorides inuē
trem interpretatur præfato loco, quem Iulius Pollux in Onoma
stici secundo volumine hypogastrium, quod est subuentrale nomi
nat, & complures pubem.

Duricias soluit stericas) hoc est matricales, nondum in sani
em uersos tumores, quales nimis barbara uoce Rases quandoque ra Ad Alm
gadias nominat, ὀστράκην enim fatui gerendo, uas habile hoc est libro 9

A 2 matricem,

matricem, Galenus nominat. Idem Siluaticus facit cap. 643

Hæcopium nimiū læserit si) Quæ opium lasio gusta-
tum sequatur, Nicander recenser, dum præter perfictionem cuius
Discorides meminū sex o libro, profundum somnum recenser, lan-
guorem, puriginem, toto corpore odorem, pallidam faciem, labi-
orum igneam colorem, exiguam & frigidam respirationem, iues-
centes ungues, distortas nares & concauos oculos. Est autem epiū
papaueris nigri liquor, frigidus & siccus in quarto, cuius 3 i fuso,
si Rasi habenda fides, hominem interficiunt

Nocuo medicamine læd.) est enim uenenis singulare
bezear, & phliris quoque thessalis, quæ ut plurimum insaniam
inducunt.

Nouis obsistere ranis) Rubris et aliquibus ranis inesse
uenena Plinius 15 naturalis historie libro, capite 10 docet. Bu-
fones tamen, per ranas nocuas quoq; intelligere datur.

Abrotono
DE ABROTONO.
Cap. 1.

Abρότονον describit Ga-
len. libr. 6 simplic. capite 1.
Auicenna libro 2. Dioscori-
des libro 3. capite 26. Serap.
capite 117. Plinius libro 21
cap. 21. Oribasius de simplic.
virtute lib. 2.

Ter-

DE HERBARVM VIRIBVS.

Tertius Abrotono legitur gradus esse caloris.
 Et desicandi semē feruētius herba est,
 Vnde iuuat nervos, & causas pectoris oēs,
 Illius elixi si sit decoctio sumpta,
 Sic quoq; dispnoicis prodest, rursimq; repellit,
 Et prodest lumbis, sic uuluarumq; querelis
 Omnibus his crudū cum uino proderit haustu.
 Vrinam purgat, sic & præcordia mundat,
 Sic schiasim curat, sic sumptum menstrua soluit.
 Serpentes nidore fugat, bibitumq; uenena
 Illorum extinguit, sedat quoq; frigora febris,
 Antea q̄ ueniant, si mixto sumitur amne,
 Aut oleo quo decoquitur, si membra perunges.
 Lumbricos uentris hanc saepe bibendo ne abis,
 Huic panis micas, & mala cydonia iungens
 In simul amne coquas, oculorum cocta dolori
 Apponas, uel feruori, curabis utrumq;
 Stirpes infixas & spinas abstrahet ipsum,
 Appositum per se, uel adeps si iungitur illi.
 Hæc etiam Venerem puluino subdita tantum
 Incitat, & uentri nouis potata resistit.

SCHOLIA.

Tertius Abrotono legi.) Medicinarum simplicium
 facultates in quatuor gradus, Galenus & alij naturarum in-
 dagatores distinguūt, sic ut primus in corpore humano sua
 efficiat qualitate operationem sensu nō perceptam. Secundus qua-
 litatem sensu perceptam, citra tamen lesionem functionum. Terti-
 us ut laedat, sed non funditus eruat. Quartus quoq; etiam in mortifi-
 cationem & destructionē ingrat. Quintus gradus & metus uel
 A 3 mansuetus

mansiones adijciunt, sicut idem Galenus s. simplicium docet: tamen quia illas ex autorum iudicio ferme incerto limitatas cernimus, ut Cepe indicat, quam auctor praefatus in tertia mansione tertij gradus calori assignat: Avicenna in prima quarti gradus, data opera in harum rerum descriptione quiescimus.

Dispnoicis prodest) aliquod malū quādoq; cōtingere circa fauces quarto libro Celsus quarto capite scribit, hocq; pro ut se intendit, in tres species idem partitur, & primam quae aegrum modicum angit sed non strangulat *ὑπὸ σπλάγχνῳ* vocat: secundam quā aeger cū sono spirat *ἰσχυρῶς*: tertiam si tantū rictu ceruicis aërem captat *ὀρθονοίᾳ*, idē fuit Hippocrates, nisi quod & quartā speciem addit praefatus ferme praesentiorē lib. prognosticorū cōmento 17.

Vuluarumq; querelis.) muliebribus locis, quae *γυναικεία* nominant.

Præcondila munda) per præcordia distinctionem intelligit Macer superiorū viscerū ab inferioribus *διὰ πύλαις*, hanc Galenus vocat de usu partium corporum quarto libro. Quidā septimum transversum, Plato phrenen, quod eo inflammatione affecto mens quoq; laedatur, velut idem Galen. s. locorum affectū indicat.

Sic schiasim) Schiasim curat, hoc est morbum quē *ἰσχυρὰ* graeci vocant in uertebis seu coxendicibus molestāem, quem Hippocrates describit libro de morbis qui extra contingunt.

Lumbricos necat) Lumbricorum tria ponit genera Aegineta quarto libro capite 7. Galenum, ut assolet securus, rotundes, latos, & astandes. Hippocrates quarto de morbis scilicet duo recenset lato, & ascarides. Avicenna quatuor, hos omnes abrotanī decet Etiam Macer necare ait.

Il orū extinguit) Pota herba priuatim scorpionū & phalangiorum moribus aduersatur, inquit Dioscorid.

Sed

DE VIRIBVS HERBARVM.

Sedat frigora febris) hoc est febrü accessiones impedit.
Menstrua purgat) suppressis mensibus medetur dilatan-
do meatus.

Curabis utrumq;) dolorum oculorum & inflātionem
ablegabis, si emplastri modo in cydonio cum pane & aqua herbas
decectum imposueris.

Et uentri nocuis.) omnia uentris animalia proscribere
quidam testantur.

de penna

DE ABSINTHIO. Cap. 3.

De Absinthio
Galenus de
morb. cu-
rand. lib. 7.
& in ite de
tuēda sanit.
lib. 6 & ad
Clauconem
de arte cu-
rat. lib. 1. in
cura tertia-
na febris, et
simpl. med.
lib. 6. Auic.
lib. 2. cap. 2.
Mes. de sim.
med. Aegi-
meta lib. 7.

Diosc. lib. 3 cap. 24. Serap. simplic. cap. 24. Pin. lib. 27. cap. 7.

A 4

In pri-

Pli. libr.
27 cap. 7

IN primo calore esse gradu, uis sicca secundo
 Dicitur Absinthii, stomachū corroborat herba
 Illius, quocunq; modo qui sumpserit illam:
 Sed melius pluuiæ si sit decocta liquore,
 Et sic sub dio prius infrigidata bibatur,
 Sic poterit uarijs eius succurrere morbis
 Hocq; modo pellit lumbricos, mollit & aluum
 Eius & immodicum sedat sic sumpta dolorem,
 Urinam potu producit, menstrua soluit,
 Illi si nardum quam profert Gallia iungas,
 Et coniuncta teras, & mulsæ trita resoluas,
 Præcipue tali purgabis menstrua potu,
 Hoc quoq; præstabunt cum lana subdita molli,
 Si filer & nardus, & acetū iungitur illi
 Noxia deterges potu fastidia tali,
 Gramina si rutæ iungas huic salq; piperq;
 Cumq; mero tundens das hæc, decocta ue potu
 Noxius en cūctus stomachi purgabitur humor,
 Iri coniuncta pectus mire iuuat hausta
 Acri cum uino trita se quilibet ungens
 Non metuet culices, istoq; fugatur odore,
 Ictericis crudam dabis hanc apio sociatam,
 Curat hepar sibi iungatur si gallica nardus,
 Splenq; sibi iuncto potata iuuabit aceto,
 Sic quoq; fungorum depellit sumpta uenenum,
 Obstatt lxtiferæ cum uino sumpta cicutæ,
 Sicq; uenenatis occurrit morsibus hausta,
 Et claros oculos reddit cum melle peruncta,
 Hocq; modo suggillatis superaddita proudest,
 Decoctaq;

DE HERBARVM VIRIBVS.

Decoctaꝝq; uapor obstrusas liberat aures,
 Si manant sanie, cum melle terens, superadde,
 Subuenit anginæ mellis nitroꝝq; iugata.
 Vulneribus prodest contrita recentibus illa,
 Si superaddatur capitis sic ulcera curat,
 Pruritusq; iuuat eius decoctio foru.
 Nausea non poterit quemq; uexare marina,
 Antea commixtam uino qui sumpserit illam,
 In lini panno si circumcincta geratur,
 Inguinis & modicum fertur cohibere tumorem,
 Olfactu somnum capiti uel subdita præstat,
 Hanc sibi subponi si non præsenferit æger,
 Denigrat crines cinis eius, si bene mixtus
 Cerato fuerit, & eo sic sæpe perunctus
 Arineis tutam reddit, qua conditur, arcam,
 Sub lingua factum curat cum melle tumorem,
 Liuoremq; nigrum qui circa luminis orbem
 Apparere solet, purgabit idem medicamen,
 Auris depellit sonitum cum felle bouino,
 Duriciam splenis eius cathaplasma resoluit,
 Coniuncto sibi melle steræ si subditur herba
 Desiccabit eam, manereq; menstrua cogit,
 Ex oleo fuerit uiridis si cocta iuuabit,
 Nō modicè stomachū qui sit hoc unguine forus,
 Incausto uino quo sit macerata soluto
 Si scribis chartam mus non teret amplius illam,
 Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam,
 Romanosq; refert sacris ex more diebus
 Dum quadrigarum cursu certare solebant

A s Absinthii

Absinthii succum solitos donare bibendum,
 In capitolina uectori sede locato,
 Credemus precium præ cunctis reddere dignum
 Illi quo firmam posser seruare salutem,
 Quæ constat mundi præcio preciosior omni.

S C O L I A.

Sed melius pluuiæ) Auicennam sequitur Macer, qui 1.
 primi doct. 2. capite 16 cæteris aquis pluuialem maximè præ
 fert, quod eius materiam à uirtute cæli, eam eleuante, subtilia
 ri contingat: sed omnibus laudabiliorem scribit, quæ pluuiialis æstiuo
 tempore collecta est, & ex fissâ nube per tonitru inflammata
 & subtiliata cecidit. Galenus in libello de aquis, 5. capite. idem fa
 cit & Auerrois 2. tract. primæ partis canonicæ.

Prius infrigidata) Euenit quâdoq; ut nubes propter exha
 lationem terrestrem, quæ uentorum est materia, inspissentur, & a
 quam effundant turbidam, ubi tuior uia est, sicut Macer hic mo
 net, ut sub diu per stationem limpidiorem fieri curemus.

Eius & immodicum sedat) Damas decoctum absinthij
 per pluuiadem aquam, anodinum esse, hoc est mitigatiuum immen
 si cruciatui tenasmonis, magis tamen asserimus, si alius ex eo sæpi
 us fota seu irrigata fuerit.

Illi si nardum) Celiicâ spicam intelligit, quæ diuretica est,
 complexionem participans spicæ Indicæ: de qua Galen. 8. simplicium.
 cap. 2. Dioscor. lib. 1. cap. 7. Serap. cap. 52.

Cum lana subdita molli) Si cum lana carminata talis
 liquor, pess. rij modo, locellis muliebribus imponatur.

Si siler & nardus) Siler montanum intelligit Massiliense,
 non Aethiopicum, quod falso, ut solent, & seplasiarijs uenditur.

Gramina si rutæ) Ea ex Pân. mutuata lego, qui graminis
 nul. am

nullam mentionem facit. Vnde tēporis iniuria uocabuli lapsum
arbitror. Plinius lib. 27 cap. 7.

Ire coniuncta) facile thoracem purgat (sunt Plinij uerba)
cum iride sumptum absinthium. de iride sequitur cap. 41.

Apio sociatam) uel adianto.

Sumpta fungorum uenenum) fungis uenenum inest,
quod stomachum distendit, inguen turbat, urinam impedit, pectō-
ris & anhelitus constrictionem inducit, syncopim ac mortem de-
nuō, quibus omnibus medetur absinthium cum aceto pralibatum.

Lætiferæ cicutæ) Cicutæ algoris modum sic excedit, ut
præsens uenenum sit: publica, inquit Plinius, Atheniensium pœna,
qua & Socrates uitam dedit.

Suggillatis) id est, percussis.

Subuenit anginæ) faucium morbis aut tumoribus.

Capitis ulcera curat) ἀλαπιὰν innuit.

Nausea non poterit) Nauseas maris arcet in nauigatio-
nibus potum inquit & Plinius

Atineis tutam) Creditur, inquit Dioscorides, absinthium
scrinijs & armarijs inditum, tutas & incolumes à tineis seruare ue-
stes, tertio libro.

Sub lingua tumorem) sub lingua tumorem intelligit,
quem Rases 9 ad Alm. cap. 47 Ranulam uocat.

Coniuncto sibi melle steræ) uas per steram sætui ha-
bile denotat, sicut in Scholijs primi capituli quoq; ostensum est.

Ex oleo fuerit uiridis) Dioscorides oleum ligustrinum
commendat, uel rosaceum

Incausto uino) quin etiam diluto absinthij Dioscorides
inquit, dilutum librarium atramentum, incolumes à muribus libro-
rum chartas tuetur.

Plinius

Plinius attollit) libro 27 cap 7.

Sacris diebus) Latinarum ferijs.

Precio preciosior omni.) Pythagoras Samius satis di-
uitem ratus est sanum, ideoq; edicto statuit ut singulis epistolis ami-
cis quandoq; mittendis ceu genuinū praefigeretur exordium, sani-
tatis opio. de qua re multa habetur in nostra tuenda sanitatis ra-
tione Dialogo primo.

DE VRTICA,

Cap. 4.

De Vrtica Galenus lib. 2
de alimen. cap. 51 & libro 6.
simp. ca. 13 & ad Pate. n. ca.
181. Auicenn. can. 2 cap. 719.
Diosc. 4 cap. 89. Plin. lib. 21
cap. 15 & 22 capite 17.

GRæcus Acale-
phen, nos urti-
cā uocitamus,
Feruida non modicē
vis illi dicitur esse.

Vnde nec immeritō nomen sumpsisse uidetur,
Tacta quod exurat digitos urtica tenentis.
Hæc solet iste icos cum uino sumpta iuuare,
Illius semen colicis cum melle medetur,
Et tussim ueterem curat si sæpe bibatur,

Frigus

DE HERBARVM VIRIBVS.

Frigus pulmonis pellit, uentrisq; tumorem
 Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus,
 Aur succus uiridis cū uino sæpius haustus,
 Cum sale de folijs eius factum cataplasma
 Vlceribus prodest, & uulnera sordida purgar,
 Et contra morsus ualer hoc cataplasma caninos,
 Hoc caneros, & parotidas, luxataq; curat,
 Hocq; reformatur caro quæ disscelsit ab osse,
 Et solet humores desiccare nocentes,
 Acri cum uino radix contrita tumorem
 Compescit splenis, podagræ sic subuenit illa,
 Omnibus & morbis sic subuenit articulorum,
 Omnibus his prodest superaddita, uel sibi iuncto,
 Si coquis hanc oleo, foueasq; hoc unguine mēbra,
 Naribus impositus succus, foliū mē, cruorem
 Elicit, innata est illi uis tanta caloris.
 Quod si manantē cupias retinere cruorem,
 Verticæ succo frontem line, reprimit illum.
 Si supponatur cum mirrha menstrua pellit.
 Si claudit uulnam matrix humore grauata,
 Verticæ folijs referabitur illa fricata,
 Cum uino bibitum Venerem semen mouet eius,
 Et melius tritæ si iungas melq; piperq;
 Et sic cum uino prædicto more bibatur
 Pleureticos, pectus, pulmones, ediuuat eius
 Semen, si sumptum fuerit cum melle iugatum.
 Cum mulsa bibitum lotiū producit abundans,
 Herba recens eius olerum si more coquatur,
 Detur & illius decoctio, molliet aluum.

Ore

Ore diu clausus succus si uoluitur eius,
 Vuæ non modicum poterit sedare tumorem:
 Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis,
 Si quadrupes quæcunq; marē præferre recusat,
 Vrticæ folijs illius uulua iricetur.
 Sic naturalem calor excitat illi calorem,
 Defluuium capitis, si succo feminis huius
 Vngas sæpe caput, reprimat doctore Galeno.
 Illius semen collectum tempore messis
 Et desiccatum, multis erit utile causis,
 Omnibus his prodest puluis cum melle ingatus.

S C H O L I A.

TActa quod exurat) ob igneum pruritus urtica nomē
 sortita est.

Hæc solet ictericos) Icterus morbus est, arquatus
 alijs dictus, aut regius morbus, ex obstructo hepate plerunq; eue-
 niens, & ab interpretō nomen habens, auicula quippe quam miluium
 interpretantur, & Plinius Galbulam uocat. de hoc morbo Auic.
 17 Fen. tertij can. uulgo' gelsucht.

Colicis medetur) νοκίνοι uocantur, qui colica laborant.
 hoc est morbo cuius minera est in intestinis inferioribus aut cras-
 sioribus: cum nausea, ex retentione illius quod naturaliter egredi
 deberet, sicut flatus esse possunt, feces: humores, aut uermes quan-
 doque.

Cataplasma) emplastrum ex herbis & oleis.

Hoc caneros) Cancer idem est quod καρκίνωμα, morbus à si-
 militudine cancri: atrobilarius, cum duritia & quadam inflamma-
 tione.

Et parotidas) παρτίδας iuxta aures abscessus uocamus,
 quod

DE VIRIBVS HERBARVM.

qui subinde post chronicas febres ui morbi impetuosè emergunt.

Luxata c̃p hoc est, membra à suis locis mota.

Podagræ subuenit) Podagram non esse morbum inu-
rabile in lib. nostro succi suarū lectionū ostēdimus dialogo quinto.

Si claudit uuluam) p. r uuluam interius matricis orifici-
um intelligit.

Pleureticos) Pleuriis abscessus est lateris, in pellicula obdu-
cente costas.

Vux tumorem) hoc est, casum uuulæ, das xepflin.

DE ALLIO Cap. 3.

Galen. lib. de
morb. curan.
14 Hippoc. de
uict. rat morb.
acut. libro 2.
et libro 4. et
libro de morb.
qui extra con-
ting. Argine-
ta lib. 7 cap. de
seordio et al-
lio, et lib. 1 cap.
76. Cælius Au-
relia, 2 chrono-
nion capite 14.
C. Plinius se-
cundus libro 4

de re medica, Serapius libro aggregat. capite 334

szópodog

Σ *Kόροδον* à græcis sunt allia dicta latina,
 Huius uim medicī calidā siccamq̃ periti,
 In quarto posuere gradu mansum uel in-
 unctum,
 Curat, quos serpens uel scorpius intulit ictus.
 Et nocui uermes triti pelluntur odore,
 Sanat & appositū morsus cum melle caninos,
 Et mulsa coctum commixtum cui sic acetum
 Et bibitum uentris uermes, tineasq̃ repellit.
 Ex oleo cum ueste sua si decoquis illud,
 Morsus pestiferos reddes hoc unguine sanos,
 Corpus & attritum cura sanabis eadem,
 Vnguinē uesicæ dolor & tumor hoc reprimūtur.
 Ipse refert Hippocras educi posse secundas,
 Fumo combusti si uulua diu foueatur,
 Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
 Potatumq̃ iuuat, uel crudum sæpe comestum.
 Cum centaurea Diocles dare præcipit illud
 Hydropicis, sic humores desiccat aquosos,
 Idem nephreticis elixum sumere iussit,
 Pythagoras illo fuit usus cum coriandro
 Et uino, causas sic curans ictericorum,
 Et sic potatum dicit quod molliat aluum,
 Cumq̃ faba coctum capitis sedare dolorem
 Dicitur, attrito si tempora perlicis illo,
 Anseris hinc ad pē iunge, tepidumq̃ dolenti
 Infundas auri, præclare subuenit illi,
 Elixum tussim iuuat & suspiria sedat,
 Clarificat raucam crudum, coctum quoq̃ uocem.
 Sed magis

Sed magis elixum iuuat illam sæpe comestum.
 Adiunat incoctum pulci sumptumq; tenesmon
 Porcino iungens adipi si conteris ipsum,
 Nō modicos reprimes superaddēs sepe tumores
 Hunc ignotarum non lædet potus aquarum,
 Hæc diuersorum mutatio facta locorum,
 Allia qui mane ieiuno sumpserit ore.

SCHOLIA.

M Orsus caninos) morsus rabiosi canis.
 Tineasq; repellit) id est lumbricos.
 Ipse refert Hippocras) libro de fæminea natura.
 Posse secundas) hoc est embrionis armarium, quod secundam uocant, & Galenus choræ commento 49 in aliquem, aphorism. 5. libri appellat.

Cum Centaurea) De Centaurea sequitur cap. 53.
 Hydropicis) qui morbo laborant intercutaneo.
 Nephreticis) vnde) renū affectus est, aliquando ex innato lapide, aliquando ex apostemate, aut uclere, non dissimilis colico.
 Sumptūq; tenesmon) τενεσμός uulgo tenasmus, uoluntas est egerendi citra effectum.

B De plantagi-

AE MILIVS MACER
DE PLANTAGL
ne, Cap. 6.

D E ἀρωγνάσῳ Gale.
libro de morbis cu-
randis 5. & lib. simp.
ca. 56. Dioscor. li. 2. cap. 15.
Pli lib. 25 cap. 8. Serap. lib.
agg. cap. 213. L. Apuleius li.
de Herbar. uirtut. cap. 1.

H Erbarum quæ
nostra lingua
Plantago uo-
catur,

Hæc ἀρωγνάσῳ græcus uocat, est quia linguæ
Agninæ similis folijs. Plantaginis huius
Sunt geminæ species, & maior prima uocatur:
Altera uerò minor, quam uulgò lanceo latam
Dicunt, quòd folijs ut lancea surgat acutis.
His inflammandi. desiccandiq; uocatur
Tertius esse gradus: maiorem uim tamen esse
Maiori dicunt, nimis humida uulnera siccat.
Si super addatur cum melle, & sordida purgat
Cum sale, sicut olus si iuncta coquatur aceto.
Ventre restringit nimium, si mansa fluentem,
Si supradictis lens concocta iuuabit
Sic dysentericos, melius cibet & ciliacos:
Stringit manantem superaddita sæpe cruorem,
Et

DE VIRIBVS HERBARVM.

Ernigris maculis fertur reparare colorem,
 Et scrophas spargit superaddita cum sale trita:
 Hydropicis ut olus decocta, comestaq; prodest,
 Sic iuuat asthmaticos, fertur iuuare caducos.
 Sordida purgabit bene uulnera quælibet oris,
 Ore diu tentus si succus uoluitur eius,
 Hic intus fusus curat syringia succus,
 Et dolor hoc auris sedabitur & sacer ignis
 Fert hemophthoicis hic opem si sæpe bibatur
 Per se fortior est, si sit coniunctus aceto.
 Sicq; iuuat phthificos, iniectus uero per anum,
 Stringit nō modicum fluxum dysentericorum,
 Pellitur ex oculis tumor hoc feruorq; perunctis,
 Sæpius hanc ipsam si dentibus atteris herbam.
 Gingiuas reprimet tumidas, & sanguine plenas,
 Sicq; solet dentis compescere sæpe dolorem,
 Succus dum lana matrici subditus eius
 Stringit manantem nimium siccando cruorem;
 Cunctis prædictis eius decoctio causis,
 Prodest, & potus cum uino seminis huius
 Vesicæ, renumq; iuuat potando dolorem.
 Dicunt non nasci scrophas gestantibus eius
 Radicem collo suspensam, uis ibi tanta est.
 Radices eius tres attere, iungito tritis
 Vini tres cyathos, & aquæ fac sit modus idem,
 Hæc nondum tremulo potanda dabis febrienti:
 Sic pelies febrem, cui dat lux tertia nomen,
 Bis binæ quoq; quartanis prodesse putantur,
 Cum totidem uini cyathis si dentur & amnis.

B 4 Cuncta

Cuncta potest plantago minor prædicta iuuare,
 Quamuis non tantas vires uideatur habere,
 Præcipue succus curat plantaginis huius,
 Quod iuxta nares uel lumina nascitur ulcus:
 Si superaddatur cum lanis mollibus illi,
 Perque nouem cataplasma dies istud renouetur,
 Eius si succo tepido uenter foueatur,
 Acri depulso sanabitur ille dolore.
 Lumbricos succus depellere dicitur eius,
 Si porcina uetus axungia iungitur illi,
 Sedabit duros istud cataplasma tumores,
 Parotidas, uulnusque recens hoc adiuuat ungue
 Ante duas horas quartanæ, quam tremor ægrum
 Vexet, si succum biberit plantaginis huius,
 Sentiet eximia facili medicamine curam.
 Eius potatum depellit sperma secundas,
 Si uia longa pedum mouet (ut fit sæpe) dolorem
 Acri cum uino superaddita trita iuuabit,
 Cum passo succus bibitur si sæpius eius,
 Vesicæ uarijs fertur succurrere morbis.
 In desiccando uis est plantaginis ingens,
 Maioris queat ut (ueluti cauteria) corpus
 Appositum siccare, refert, ut Plinius autor,
 Composuit librū Themison de uiribus eius,
 In quo præclaris celebrauit laudibus illum.

S C H O L I A.

L *Inguæ agninae similis.) ἀρνὴν agnum sonat, ὡς ὁσπριν lingua:*
sed multi non arnaglossam uerum, quia septem crassiori-
bus fibris quasi costis in dorso, per longitudinem destincta
est.

est. pentapleuram dicunt, quod πλῆρες costam sonet. Dioscorides, quod non semper fibrarum respondeat numerus (uariant enim fibræ pro latitudine folij) polyneuron uocat, quasi multi nerui: alij pentapleuron, quod est quinque neruiam.

Qui folijs surgat acutis) Plantago maior à foliorum latitudine, Germanis braité wegerich. Minor, quia folium eius acutius in acumen, uelut in lanceæ mucronē fastigiatum desinit, spitz ig wegerich rectissimè dicitur.

Hic disentericos) id est, eos quos intestinorum disturbant cum ulceratione tormina.

Ciliacos) κοιλιακοὶ uocantur, qui aluum induratum habent, quæ nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit.

Et scrophas spargit) id est, dissoluit. Scropharū Auicenna meminit secunda primi, doct. 1. cap. 5 & sunt abscessus à phlegmate, ut plurimum in collo aut sub ascellis emergentes.

Iuuare caducos) id est, morbo affectos, quem hieranoson, quod est sacrum nominant, dum sacram corporis partem, cerebrū quippe possideat, in quo animæ sedes recodita. Heracium multi dicunt, ab Hercule, quem fortitudine uincat, aut comitialem, à comitibus, die fallent sucht.

Vulnera quilibet oris) pustulas intelligit oris cãdidas, quas Rasas qui 9 ad Alm. alcolas uocat.

Syringia succus) hic succus fistulas curat, quæ ulcera sunt profunda à similitudine instrumenti dicta, à græcis σύριγξ nominata.

Et sacer igni) der brand, quem sacram uocant, quod præstantissimum quemque inuadat, ac saltem cum morie relinquat: alij persicum ignem dicunt.

Fertur hemorpthoicis.) cruore exspuentibus, de quibus

B 3 Auicen-

Auricula decima Pen. tertij tract. tertio, cap. 1.

Siccq; iuuat phthisicos) Phthisis expulio puris est cū
tussi uehementi.

Gingiuas reprimet) Gingiuas, id est carnes, quæ dentes
ambiant: & Pollux ὀνά & ὀνά nominat.

Nimium siccando cruorem) menses exundantes nimis
um inhibet Galeno referente s. de morb. curand.

Cui dat lux tertia nomen) πειροδύς, quæ de tertio in
tertium effl git innuit. Hanc tertianam uocant.

Quam tremor ægrum) ante accessionem seu paroxysmū.

Eius potatum sperina) id est, liquor uel succus ex eo.

Veluti cauteria) est cauterium instrumentum, quo morbos
subinde curamus, alias uix curabiles: est autem actuale & potentia
le. De quibus multa Albucases primo lib. cap. 1.

Themison de uitibus eius) Themisonem Plinius fuisse
se medicū scribit 25 li. ca. 8.

DE RUTA,

Cap. 7.

De ruta Galenus: Simplic.
lib. 7. cap. 119 & lib. 8. cap.
48. Aeginet lib. 7. Auic. 2.
canon. cap. de Ruta, Dios-
cor. libro 3. cap. 47. Theo-
phrast. de plantis, libro 1.
Plinius libro 19. capite. 8.
& capite 7. & 19. & libro
20. cap. 13.

A medi-

A Medicis Rutæ uis feruida dicitur esse
 Siccaq̃. fertur in his gradus illi tertius esse:
 Vtilis est ualde stomacho si sæpe bibatur,
 Expellit partus bibita, Veneremq̃. coercet.
 Tussim si bibitur, compescit, menstrua purgat.
 Si coquis hanc in aqua, cui nimium iunxeris acre,
 Compescit talis decoctio tormina uentris,
 Pulmones iuuat, & pectus, morboq̃. medetur
 Costarum, quem pleuresim uocat Attica lingua:
 Arthericos, schiasimq̃. iuuat, febribusq̃. medetur
 Hausta, uel ex oleo, uiridē si coxeris illam,
 Et foueas tepido patientes ante tremorem.
 Matricis prodest intestiniq̃. tumori
 Hoc unguen, uel clysterio si funditur intus,
 Haustaq̃. cū uino prodesse ualebit utrumq̃.
 Lumbricos oleo decocta & pota repellit,
 Cum caricis decocta diu, uin q̃. liquore
 Profunt hydropicis, si sunt superaddita nocte,
 Cruda comesta recens oculos caligine purgat,
 Et melius maratri cum succo, felleq̃. galli
 Melleq̃. si succus ex æquo iungitur eius,
 Inde q̃. sint oculi patientis sæpe peruncti,
 Cum ole miscens roseo, nec non & aceto,
 Illius succum, capitis curare dolorem
 (Quamuis immodicū) poteris hoc sæpe perūgens.
 Naribus expressus si succus funditur eius,
 Sistit manantem bene desiccando cruorem,
 In corico mali granati si tepesactum
 Auribus infundas depelles inde dolorem,

Cerussæ, roseoq; oleo miscens & aceto
Illius succum, mirandum conficis unguem
Ad depellendum sacrum, quem dicimus ignem,
Ad scabiem dertæ, quæ dicitur herpeta græcè,
Et græcè dictas açoras hoc unguine purgas,
Vlcera sunt capitis humore fluentia pingui,
Curat & ozœnas immissum naribus, hæc sunt
Quæ grauiter scetent in naribus ulcera nata.
Obstat pota mero, uel cruda comesta, uenenis
Hoc Mithridates rex Ponti sæpe probauit,
Qui rutæ folijs uiginti, cum sale pauco
Et magnis nucibus binis, caricisq; duabus,
Ieiunis uesci, consurgens mane solebat,
Armatusq; cibo tali quascunq; ueneno
Quilibet insidias sibi tenderet, haud metuebat.
Mustelæq; docent obsistere posse uenenis,
Mirificè rutam comedunt, quæ primitus illam
Cum pugnaturæ sunt cum serpentibus atris.
Cum butyro, modicoq; oleo decocta tumorem
Matricis subiecta tepens fugat illa, colicq;
Et cunctis intus morbis sic subdita prodest,
Hac etiam testes poteris curare tumentes
Cum folijs lauri, bene tritam si superaddes.
Ex hac antidotum non paucis utile causis
Conficitur, medici dicunt diapeganon illud,
Peganon in græca lingua, quod ruta uocatur,
Illius antidoti confectio talis habetur:
Pondere iunge pari nitrum, piper, atq; ciminum,
De tribus his quantum, de ruta ponito tantum.

Sed

DE HERBARVM VIRIBVS.

25

Sed prius ex acri uino macerare ciminum
Conuenit, in ferro post affari calefacto,
Omnia deinde simul bene trita ex melle iugabis
Pectoris & lateris, iecoris, renumq; dolores.
Hoc ex antidoto curantur sæpe comesto
Extenuat bilem, mollit sine tormine uentrem,
Confortat stomachum, facit ut bene digerat escā.

SCHOLIA.

EXpellit partus bibita.) genituram expellit in cibo po-
tuq; ruta Dioscor. inquit.

Menses purgat.) cit menses.

Tormina uentris.) maximè si rutæ concoctum fuerit sic-
cum anetum.

Pleuresim Attica lingua.) sic græci: nos morbum co-
stalem dicimus.

Artheticos, schiasimq; iuuat.) artheticam, græci ἀρ-
θριτις, quod est morbum articulare uocāt, & est arthetica genus
ad omnes morbos neruorum, ut σπασμός est χαράρα, ποδάρα, &
ισχιάς. genus hoc Schiasim Macer nominat.

Vel clysterio.) id est, lauamento, quod λουσίριον græci no-
minant.

Cum caricis.) carica ficuum genus est.

Profunt hydropicis.) anasarcha laborantibus inquit Dio-
scorides, uel intercutaneo morbo.

Maratri cum succo.) cum succo fœniculi.

Felleq; galli.) Felle seruandi ad colyria. rationem pulchrè
Dioscorides enarrat li. 2. cap. 70, ubi Marcel. Vergilius uolucrum
fel, in siccado potentius esse, quàm uel omnium, quadrupedum scri-
bit, maximè galli, perdicis, & accipitris.

B 3 Cerussæ

Cerussæ roseoq; oleo) Modum ostendere quomodo ceru.
fiat longum est Vnde satis duximus descriptionem indicasse 5 li.
Dioscorides capite 57 qui eandem uenenum esse testatur libro 6.
capite 12.

Herpeta græcè) ἱερπὴς ἰσθμῶν ulcus est, à serpendo &
corrodendo, etiam ad ossa dictum.

Achoras) ἄχος, capitis ulcus est, squamas furfurum instar
habens.

Humore fluentia ping.) capitis apostema innuit, quod
fauum dicunt, à similitudine faui mellis.

Curat & ozenas) Circa nares quādoq; ulcera emergunt,
græcis ozena dicta, quæ Macer etiam prædicto unguine curanda
monet s. d. Cor. Celsus alias adscribit curas sexto libro 21. cap. 8.

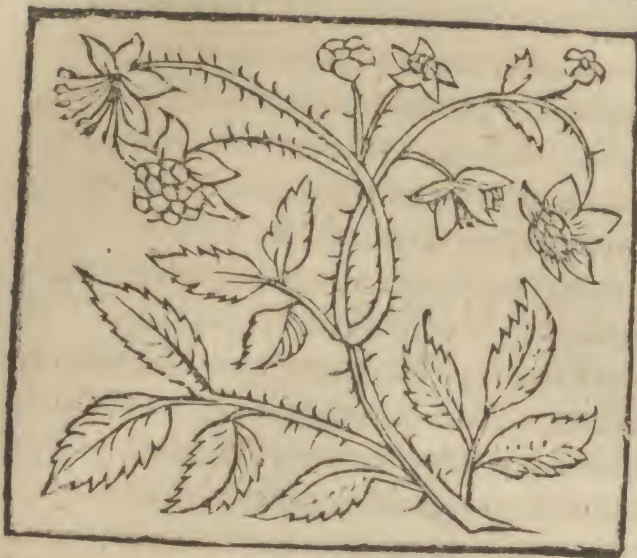
Coliq; ultimi intestini.

Peganon in græca) πῆγανον græci rutam dicunt.

Nitrum atq; ciminum) Nitrum minera genus est, salpe-
ter, cuius Dioscorides meminit quinto lib. cap. 48. Ciminum autem
semen est diureticum, Rōmisch kīnich, cuius Galenus usum descri-
bit septimo Simp. cap. 59.

Extenuat bilem) cholera m rubeam.

De Apie

DE APIO

Cap. 8

Σεινον Galē.

describit lib. 7.

Simp. ca. 17. &

cap. 76 & lib.

8. cap. 96. Dio

scor. lib. 3. capi

tibus 67. 68.

69. 70 71. Plin.

Natur. histor.

lib. 20. cap. 20.

& li. de Re me

dica 4. cap. 2. L. Apuleius lib. de herb. cap. 9. Cassius Felix cap. de
Macedonico. Aegineta lib 7. cap. Selinon.

Est apiū dictū, quod apex hāc ferre solebat
Victoris, ueterū fieret dum more triūphus,
Ipse sibi talem prior imposuisse coronam
Dicitur Alcides, morem tenere sequentes.
Ast alij dictum credunt, quod apes uehementer
Illius soleant auidē decerpere flores.
Hanc herbam σείνον solet Attica dicere lingua
Virtutis calidæ, siccæ quoq; dicitur esse.
Tertius à medicis dat⁹ est gradus huic in utroq;
Illius succo si candida mica terendo
Panis iungatur, oculi sedari tumorem
Dicitur, emplastri noctu superaddita more,
Siccq; ferunt mammis prodesse tumentibus illā,
Sedat feruorem stomachi, pellitq; tumorem,

Et

Et quicquid uenti creat, includiturque nociui
 Deliccans potis assumpta repellit apertis,
 Prouocat urinas hæc cruda comesta uel hausta,
 Sed mage radicum facit hoc decoctio sumpta.
 Hoc itidē semen operatur fortius haustum
 Tota uenenatis occurrit morsibus herba,
 Sed semen potius uel apozima proderit eius,
 Et bibitur tussimque modo sedabit eodem,
 Ventrem constringit, uomitum potata coercet,
 Lymphæ commixtum quoque si iungatur acetū,
 Aegris amissum fertur reparare colorem,
 Cruda à ieiunis fuerit si sæpe comesta
 Vna quaque die uexantem corpore febrem,
 Cum lymphâ potata fugat, febris ante tremorem,
 Hydropcios, & splen tumidū iuuat illa, iecurque
 Si cū fœniculi succo contrita bibatur,
 Hæcque superposita turpis lentigo fugatur,
 Illius succus farris cum polline mixtus
 Atque oui lachrima, uulnus bene purgat, & ulcus,
 Si superaddatur emplastri more frequenter.

SCHOLIA.

Veterum more triumphus) Coronandi morem
 per apium, nactō triumpho, Plutarchus quarto Symposia
 con tangit, & Angel. Polit. 12. li. epist. ad Merulā decima.
 Dicitur Alcides) Hercules, qui sic ab auo suo, patre Am-
 phitryonis nominatus est.

Hanc herbam Σάκκον) quasi paludibus impulsam, palu-
 dosi enim gaudet, & in ijs enatum latius exurgit.

Candida mica panis) panis hordeacei.

Apozima

Apocima proderit) Apozima decoctio est diuersorum medi-
caminum.

Turpis lentigo) deformis, uulgo riselen: græcè *qaxoi*.
Oui lachryma) albumen intelligit.

DE MALVA

Cap. 9.

Malaxi græcè, lati-
nè malua, per Galenū
describitur li. 7 Simp.
cap. 91. Auicenna ca-
no. 2. cap. Althea. Dio-
scor. lib. 2. cap. 10. Se-
rap. agg. cap. 76. Ori-
bas. de confect. ciborū
lib. 3 cap. de istis quæ
humeat Pli. secundus
de re medic. lib. 1 cap.
5. in Nat. hist. libr. 20
cap. 11.

Alteam maluæ speciem nullus negat esse,
Alteam q̃ uocant illā quod crescat in altū,
Hāc ipsam dicūt Euiscū, quod quasi uisco
Illius radix contracta maderē uidetur,
Agrestisq̃ solet à multis Malua uocari,
In mulla coctus. flos eius uulnera purgat,

Vel

Vel si cum uino tritum florem superaddas;
 Spargere sic scrophas, anumq; iuuare dolentem
 Dicitur, hocq; modo conquassatis medicatur,
 Elixata prius radix, adipiq; terendo
 Addito porcino, therebintinaeque tumores
 Matricis curat, reliquosq; leuare dolores
 Dicitur, illius neruos sic ipsa relaxat:
 Rumpit uel spargit sic apostemata dura,
 Omnes has causas elixatura iuuabit,
 Si loca morborum foueantur saepe repenti,
 A dysentericis radicum coctio sumpta
 Cum uino, fluxum stringens compescit eorum;
 Et pellit tardas haec coctio sumpta secundas,
 Ec prodest hemophthoicis, lapidesq; repellit,
 Vesicaeque solet uarijs succurrere causis.
 Acri cum uino contritum semen oliuae
 Iungito, deformes maculas hoc unguine pelles,
 Cum pusca potata potest obstare uenenis,
 Elixata prius, cum melleque trita, replebit
 Vulnera quae cava sunt, si sit superaddita saepe:
 Sic quoque duricias mollit lenitque rigores,
 Decoctis oleo folijs factum cataplasma,
 Quosuis pestiferos morsus combustaque curat.

SCHOLIA.

M Adere uidetur) Theophrastus malum humore mul-
 to abundare scribit, ideoque proclius solem, ac si rationis
 compes sit, insequi iestatur, qui uis calore suo, id quod
 de humido superest, exugat, ut latius uirescat. Existimans autor
 inde

inde naturam homini bene consuluisse, quæ per oleris folium tem-
poris mensuram, & horarum quodāmodo ostenderit rationem, etē
am nubilo cælo, dum sic colligimus meridianas & alias etiam u-
trinque horas. Maluæ flores cum sole circumagi, Columella carmē
ne suo quoq; ostendit, dicens:

Et Moloche prono sequitur quæ uertice solē.
Ibi antiquo more non Malacham, sed Molochen pro malua di-
xit Columella. Athenienses primi Malachan maluam t nomina-
runt.

Agrestis solet malua) Hic Macer agrestis de scribit mal-
uæ uirtutes, quæ sua sponte in locis nascitur incultis: & quasi mol-
ua, ut Varro inquit, dicitur quod uentrē molliat. *μαλαχίη* enim
mollire est græcorum idiomate. Quod uentrem molliat Martialis
libro decimo hoc disticho declarat:

Exoneratura uentrem mihi uillica
maluas

Attulit, & uarias quas habet hortus
opes.

Altera malua quam hortensem nominant, & in arborem ferme
grandescit baculi instar hoc loci Macer non tangit, uulgò *Einro-
sen*, quod tempore messis floreat.

Spargere scrophas) dissoluere. De scrophis dictum est.

Terebintinæq;) Terebintum resina ex arbore eiusdem
nominis est, ex Arabia Petraea, Syria, Cypro, Aphrica, aut ex Cy-
cladibus ad nos portatilis bonitate alias omnes uincens resinas:
bonitate tamen excedit, quæ lucida & candida, Dioscor. lib. 1. cap.
29. Galen. ad Paternianum cap. 147.

Tardas secundas) non statim partum sequentes.

Hæmorrhoidicis) De his dictum est.

Cum

Cum pusca) Pusca per decoctionem fit ex duabus parti-
bus aquæ, & tribus uini, Galen. in lib. Dinamid. quidam loco uini
acetum habent, & Oxycraton uocant.

Vulnera quæ caua) ἰσχάρας intelligit, hoc est ulcera cā-
uernosa & crustis infecta.

DE ANETHO,

Cap. 10

ἀνέθον describes Gale. lib.
6 Simp. cap. 43. & lib. ad
Paternianum cap. 4. Dio-
scor. lib. 3 cap. 60. Plin. li.
19. cap. 8. & lib. 20 cap. 18.
Aegin. lib. 7. Item Plini-
us de re med. li. 4 cap. 27.
& L. Apuleius de herb. hī
stor. cap. 122.

A Medicis cā-
lidum, sic-
cumq; refer-
tur anethum.

Eē dicunt quod sic

gradus huic in utroq; secundus,
Lac dat abundanter eius decoctio sumpta
Nutrici, stomachiq; solet depellere morbos:
Tres cyathos eius tepidæ si sumpserit æger,
Indicio ructus sit, qui demonstrat apertum
Os stomachi, uentumq; per hoc exisse nocuum;
Atq; grauis tali sedatur nausea potu.
Prouocat urinas, obstantia quæq; repellens,

Matrē

DE VIRIBVS HERBARVM.

33

Matricem iuuat, bene si foueatur eodem.
 Cum tepido tritum patiens si potet aceto,
 Intestinorum curat, uentrisq; dolorem.
 Hoc etiam potu digestio tarda iuuatur,
 Vnde minor fieri uis egestiua uidetur.
 Assidue bibitum uisum nocet, & genitale
 Claudit iter, siccans humorem seminis intus,
 Vuaeque si nimio turgens humore grauetur
 Suspendit puluis combusti seminis eius,
 Appositus digitis, aut intus clystere fusus:
 Acrior esse cinis radicum dicitur eius,
 Rodit trescentes cinis hic in uulnere carnes.
 Vulnere quæ serpunt, & sordida uulnera curat;
 Vlcera præcipue membri curare uirilís
 Dicitur iste cinis infusus sæpius illis,
 Olfactu reprimat singultum semen anethi,
 Assatum & feruens si sæpius olfacit æger.
 Dicunt feruores oculorum tollere posse
 Eius radices tritas prius, appositasque
 Apponas hæmorrhoidis si semen anethi
 Vstum, curat eas, & condylomata soluit,
 Flos oleo si decoquitur medicabile reddit.
 Illud præcipue naris de frigore causis
 Prodest, & capitis compescit sæpe dolorem;
 Neruorum laxat tensuras, frigora pellit.

SCHOLIA.

O Stomachi id est, uentriculi hostiolum, quod Gale-
 nus etiam cor stomachi uocat, commene in tercio Prædi-
 ctionum; Hippoc. cap. i.

C Ventum

Ventum exisse nociuum) id est, eructationem aceto-
sam, quam ὀξυπνοῖον uocant, à causa frigida ortam.

Humorem feminis intus) Venere m impedit.

Vua(φ) de uua dictum est, quæ sapori dicitur.

Vlcera quæ serpunt) ὀνυφαῖον, quæ species cancri est,
intelligit, aut ulcera phagedena, cum inflammatione ossa depas-
centia.

Apponens hæmorrhoidis) id est, fluxui sanguinis ex
capitibus uenarum, quæ sunt in ambitu podicis, de quibus Galen.
adbreuiat. lib. 6. cap. 79.

Condylomata soluit) hoc est, tumores, ac nodos in ficle-
ri, id est in extremitate podicis emergentes. de quibus multa Aegi-
neta lib. 6. cap. 80.

Neruorum laxat tens.) neruos emolliit indignatos.

DEBETONICA

Cap. 11.

D Extorq. Galen. lib.
6. Simp. cap. 20. &
ad Paternianum ca.
28. Dioscor. lib. 4. cap. 1. Se-
rap. li. Agg. cap. 32. Plin. li.
21 cap. 7. & lib. 26 cap. 7.

B Etonicam soliti
sunt Cestron di-
cere græci,
Vrinas potata ciet, la-
pides q̄ repellit,

Fert

DE VIRIBVS HERBARVM.

Fert hæmophthoicis cum pusca sumpta iuuamē
Hydropicosq; iuuat cum uino melleq; sumpta.
De folijs eius tritis factum cataplasma,
Non modicum prodest oculis, quos læserit ictus:
Illius succus roseo commixtus oliuo
Auribus infusus, uarios fugat inde dolores.
Betonicæ puluis cocto cum melle iugatus
Hemphecos, cussimq; iuuat, suspiria sedat:
Et stomachi uarios sumptus iuuat ille dolores,
Si febricit ex calida, cum uino si febris adsit.
Cum mulla bibitus idem puluis, mouet aluum.
Cum sale contritis folijs cataplasmate facto
Vulnera curabis, fuerint quæ facta recenter,
Trita q; fracturæ capitis hæc sola medetur.
De folijs eius elixis fit cataplasma,
Vtile non modicum uarijs uicijs oculorum,
Restrigit lachrymas oculorū mansa uel hausta:
Hæc etiam caligo solet metuenda repelli,
Aequo si rutæ fuerit cum pondere iuncta,
Et sic cum lymphâ sumatur trita repenti,
Sic oculis nocuus sanguis per subteriora
Dicitur expelli, sic lumina libera reddit:
Sumpta hæc cum repida purgatur uomica dira,
Pectoris & morbi poru curantur eodem.
Splen iuuat illius decoctio sumpta, iecurq;
Vncia Betonice socianda quaterna uetusti
Vini cum cyathis tribus, at his addito grana
Viginti septem piperis, simul hæc bene trita
Hausta q; purgabunt renes, pellentq; dolores.

C Vncia

Vncia cum cyathis calidæ potata duobus
 Dicitur immodicum uentris sedare dolorem,
 Hæc tussim cū melle fugat, uentrē quoq; mollit.
 Vna quaq; die febre si uexabitur æger,
 Vncia iungatur plantaginis una, duabus
 Betonicæ, sic cum tepida contrita bibatur
 Antea quā febris prænuncia frigora fiant.
 Vncia betonicæ calidæ cyatho resoluta
 Prodest hydropicis, si sit potata frequenter.
 Radicum puluis cum mulsa tritus & haustus,
 Humores uelut helleborum uomitu citò purgat,
 Bis binas drachmas præcepit Plinius harum
 Radicum dare cum passio, mulso uē bibendas.
 Præcipuē phlegma uomitu purgabitur isto,
 Cum mulsa bibitus prodest puluis foliorum
 Ruptis, asq; steris potus leuat iste cadentes.
 Cum uino sumptus obstat potata uenenis,
 Præcipuē semen: quod si desit, datur herba
 Vncia betonicæ cum uino sumpta tepenti.
 Ictericos curat, cum mulsa menstrua purgat,
 Pondere uerò fabæ puluis cum melle uoratus
 Post cœnā, stomachū iuuat ut bene digerat escā.
 Si de betonica uiridi sit facta corona

Plin. lib. Circa serpentes (ut Plinius asserit autor)
 25. ca. 8. Audebunt nunq; positam transire coronam,
 Sed morsu proprio pereunt & uerbere caudæ.
 Omnibus antidotis Meniacus eam sociari
 Præcipit, ut stomacho magis herbā omnibus aptā
 Plinius hanc, inquit, qui secum gesserit herbam,

A nullo

DE VIRIBVS HERBARVM.

A nullo poterit nocuo medicamento lædi:
Et dicunt quòd ea cum uino sæpius hausta,
Plumbeus abscedat color & melior reuocetur.

17

Plin. lib.
26. ca. 11.

SCHOLIA.

B Etonicum soliti) *Ve*tonicam quidam scribendum cen-
sent, & ab inuentoribus sic nominatam. *Ve*tones enim His-
pani hanc inuenisse traduntur, 25. Plin. cap. 8.

Cestron dicere Graei) *Cestron* à uarietate & copia reme-
diorum Graei hanc herbam nominant, qui etiam alia multa hac
appellatione proferunt. Telum quippe, quod primo in Persico bel-
lo inuentum fuit, opus inter punctum, item acutè pictum.

Fert hamophthoicis) de istis & pusca dictum est.

Hemphecos iuuat) id est pulmonarios, qui purulentas ex-
creatione eijciunt.

Suspiria sedat) hoc est, difficultatem anhelitus.

Ex calida) id est, aqua.

Vomica dira) *Vomica* tumor est ex pure collecto.

Vnaquaq; die febre) id est, si ex pituita laborat quoti-
diana.

Velut helleborum) album intelligit, niesz wurtz.

Præcepit Plinius) lib. 26. cap. 11.

Ruptis) id est, herniosis.

Steras cadentes) *úsipar* quid sit, in capite recensuimus pri-
mo de *Arthemisia*

Pondere fabæ) *Hæc* ex Plinio habet.

C : De

AEMILIVS MACER
DE SABINA, Cap. 12.

DE Bpāthv. Galen. lib. Simp. 6. cap. Savina, Auic. canon. 2. cap. Abel. Serap. agg. cap. Abhel. Galen. ad Patern. capite 132. Dioscor. lib. 1. cap. 86. Plin. in histor. mundi lib. 24. cap. 1. & 11. & lib. 17. cap. 11. & lib. de Virib. herb. cap. 88. Aegine- ta libro 7.

Barheos est græcè, Sabina uocata latine,
Sicca calens eius uis est, & tertius illi
Est in utroq; gradu, uulnus cum melle uel
ulcus

Fortiter exsiccat, sordes quoq; purgat eorum:
Sic iuuat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicite
Mensrua deducit, corruptos extrahit aluo
Conceptus, si cum uino sit sumpta frequenter.
Vel si trita prius matricis subditur ori,
Cerotis admixta cutem facit esse nitentem.

Om ni

Omnibus & morbis prodest de frigore factis,
 Illius in luino uel aqua decoctio curat,
 Quos uertigo nocet, si lotum sit caput inde,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur
 Duplum sabinae, si desint cinama poni
 In medicamentis iubet Oribasius autor.

SCHOLIA

Sic iuuat anthracas) *ἀνθραξ* tumor ex humore melancholi-
 sco, crasso & feruente natus dicitur, quem sapius Carbuncu-
 lū uocamus, propter magnā inflammationē nigredine acce-
 dēte. Constatinus antor est Affricanus. Vulgò dieguē platerē o-
 der S. Barblen platerē.

Si desint cina-
 ma) Cinamum dici-
 tur, & Cinamomum.

Oribasius au-
 tor) Oribasius Sardi-
 anus libro de Virtute
 simplicium secundo.

DE PORRO.

Cap. 13.

De porro Dio-
 scor. lib. cap.
 188. Serap. ag-
 gregat. capite curat.
 Aegin. libro 1. cap. 76.
 Plin. lib. 20. cap. 6.

C 4 In

IN multis causis usus medicamine porri
Dicitur Hippocrates, medicinarum maximus au-
tor:

Istius succum solum dedit illi bibendum
Aegrotis, qui reijciunt sputant uel tumorem,
Quos hæmopthoicos soliti sunt dicere Græci.
Cum galla dant hunc alij, thuris uel farina,
Aut geminis drachmis porrorum seminis, unum
Apponunt myrrhe, uino quoque trita resoluunt,
Præcunctis alijs dicunt hæc sumpta iuuare:
Manantemque potes naris retinere cruorem,
Vngas si nares intus medicamine tali
Contractas uulvas succo curabis eodem.
Reddit fecundas mansum persæpe puellas,
Vlcera cum melle tritum iuuat, appositumque
Humorem capitis, si distillatio fiat,
Pulmones, pectusque nocens, uocemque canoram:
Indeque consurgat tussis præcordia lædens.
Cum prisana succum porri sorbere iuuabit,
Et per se solum prodest his omnibus ipsum,
Si porri partes in lympa coxeris albas,
Sic ut aquam primam mutes, addasque secundam,
Vtilis eius aque duro fit potio uentri.
Dicitur hæc eadem cum uino stringere uentrem,
Cum uino potus datur his quos læserat anguis,
Quodlibet aut animal fundens lætale uenenum,
Nec minus his prodest si uulneribus superaddas,
Sic uelut emplastrum porrum cum melle subactum.
Comixtus porri succus lacti muliebri,

Et

DE VIRIBVS HERBARVM.

Et bibitus tussim fertur sanare uetustam,
 Et uarijs uicijs pulmonum subuenit idem.
 Auris compescit cum capræ felle dolorem,
 Præstat idem pariter cum mulso mixtus, & auri
 Infusus tepidus, fungis si manditur obstat,
 Eius iungatur succo pars tertia mellis,
 Et sic per nares tepidum fundendo, uel aures
 Immensum poteris capitis sedare dolorem,
 Ex uino bibat hunc, lumborū quem dolor angit.
 Dicitur utilius tali nihil esse dolori,
 Fracturas solidat citò, duriciasq; relaxat
 Appositū, uulnusq; recens citò cum sale claudit.
 Si crudum fuerit sumptum leuat ebrietatem,
 Sic uentrem stimulat, sic duram molliet aluum.

SCHOLIA.

Dicitur Hippocrates) id quod cernere licet Epidem.
 5. libro, de Victus ration. 2. & libro de Morbis, qui extra
 ueniunt.

Maximus autor) Maximū fuisse Hippocratem uel id argu-
 mento est, quòd hunc pari suffragio omnes medicinae principes
 statuunt, quodq; huic ob diuinam artis cognitionem non aliter sa-
 cra habere curauerunt antiquitus, quàm Dioni cuiuspiam uel Apol-
 lini, quem item Plinius primo medicinam inuenisse 10. libro, secun-
 do capite scribit, & 29. cap. 1. scripta repetit.

Cum galla) gallam fert quercus, Dioscorides inquit lib. 1.
 cap. 127. gall. apffel.

Thuris farina) cum polline thuris.

Contractas uuluas) Quod Macer contractas dicit, hoc
 Dioscorides præclusos fœminarum locos nominat, quos porri sue

C s cus

us aperit.

Si destillatio fiat) si rheuma diffuat à capite in membra subiecta.

Cum ptisana) Pūisana ex hordeo confectus est cibus Hippocrati & alijs multum laudabilis. De ptisana Hippoc. libro 4. de Vict. rat. morb. acut. & Cristoph. de honest. ad finem antidotarij Ioannis Mesue, item Arnold. de Villa noua in lib. de aquis medicinali.

Duro uentri) quem remollit.

Stringere uentrem) nimis fluentem.

Lumborum quem dolor angit) qui hypocondria suspensa habet, & murmure repleta. de quibus Hippocrat. lib. 4. Aph. 73. Sunt autem hypocondria loca sub costis, aliquibus lateralia dicta.

DE CHAMA
emila, Cap. 14.

DE Anthemī
seu Chamæ
mila Galē.
3. Simplic. & 6. de
Simpli. medic. cap.
45. Auic. 2. canon. ca
pite 122. Dioscori
des libro 3. cap. 145.
Serapius aggregat.
in capite Bethonig.
Plinius libro 12. ca
pite 21.

Anthemī-

ANthemiu magnis comendat laudibus autor
Aesclepi: q̄ Chamimela, nos uel Camomilla
Dicimus, hac multu redoles est & breuis her
Herbe tam similis, qua iusto nomine uulgus (ba,
Dicit Amariscam, quod foreat & sit amara,
Ut collata sibi uix discernatur odore.
Autores dicunt species tres illius esse,
Quas solo florum distingui posse colore
Tradunt, est cunctis medius flos aureus illis:
Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille
Albi, uel lutei sunt purpurei ue coloris,
Dicitur Anthemion proprie, cuius foliorum
Purpureus color est, maior q; & fortior hac est:
At leucanthemion folijs deprehenditur albis
Melinis crysanthemion, uis omnibus illis
Sicca calensq; gradu primo conceditur esse:
Prouocat urinam cum uino quaelibet hausta,
Vesicæ frangit lapides, & menstrua purgat.
Si foueatur aqua matrix, qua cocta sit herba,
Aut si cum uino potetur sæpius illa,
Tormina sic sedat, stomachicq; inflatio potu
Pelletur tali, squamas de uultibus aufert:
Si tritam apponas solam, melli ue iugatam,
Ictericis prodest eius decoctio sumpta,
Et mirè prodest iecoris potata querelis:
Pellere cum uino potata refertur abortum.
Hac oleo cocta foueas si febricitantem
Frigus depelles, febrem quoq; sæpe fugabis.
Vngvine purgantur hypocondria turgida tali

Pesti

Pestiferos morsus serpentum, pondere drachmæ
 Cum uino, prohibet anthemis sumpta nocere,
 Plinius affirmat hac quadraginta diebus
 Vna quæque die bis sumptam pondere drachmæ
 Cum geminis cyathis uini subtilis & albi,
 Cum lotio sensim totum purgare lienem:
 Aegylopas curat, si quis commasticet illam,
 Et sic apponat, sic ulcera sordida purgat.
 Ebullire caput febris seruire grauatum
 Sæpe solet, uel collectis humoribus in se
 Ulcera producit: uocat anathemata græcus
 Hæc, decocta uirens oleo camomilla repellit.
 Quod si de fuerit uiridis, maceretur aceto,
 Et caput inde lauet, nullum magis adiuuat unguē.

SCHOLIA.

A Esclepias) Aesclepiadem ex scriptis Plinij citat, quæ
 22. libro cap. 21. habentur, qui de hac herba integrum li-
 brum conscripsit.

Et breuis herba) Nam rami palmum uix excedunt. Dio-
 scorides à mensura dodentalem uocat.

Dicit Amariscam) quidam Amaracum, non quem samp-
 sychon uocant, sed parthenium, uel solis oculum, aut cotulam fœti-
 dam, Krotten dill, uel wild Camillen graui odore florentem her-
 bam & multum amaram. Vnde Macer iusto nomine Amariscam
 dictam innuit, quasi amaram & fœtulentem.

Dicitur Anthemion) Dioscor. ἀνθήμων uocat, quod
 uere floreat, Germani à similitudine calcaris, ritter sporn. Conso-
 lidam regalem latini.

At Leuchantemion) λευκάνθημων in ambitum candidis
 folijs

folijs circumposita est, & Camillen uulgò dicitur, latine Camomilla.

Melinis Chrysanthemion) χρυσάνθεμον Dioscorides à suis floribus nominat aureis, Germani ad græcam appellationē alludunt & gold plūmen, streich plūmen, uel lang Camillen nominant.

Hypocondria tali) ileosorum & inflatorum, de Hypocondrijs dictum est.

Aegilopas curat) ἀγίλωψ oculi uicium est circa angulū lachrimalem, quem domesticum uocant. id muli fistulam nominant.

Ebullire caput) & mollire caput legendum arbitror.

Exanthemata græcus) Exanthemata in summa cute exulcerationem Alexander uocat, haud absimilem uescicis, quæ urticarum insequuntur tactum cap. de Psidracia. De his item pulchra scribit Ioannes Alexandri. sophista super primum Epidimiarum Hippocratis commento 12.

DE NEPTA, Cap. 15.

DE hac Dioscor. li. 3. cap. 38. Aegin. lib. 7. Plin. Nat. hist. li. 20. cap. 14. & lib. de re med. 4. cap. 22. L. Apuleius de uirtut. herb. cap. 91. & 94.

Herbā quā Neptā uulgari more uocamus, Hanc medici græcè Calaminthi nomine dicunt. Sicca calēs & illi uis est & tertius itē. (cūt: Est in utroq; gradus, cum mulla trita repenti Sumpta solet totum sudore reuoluere corpus, Ex oleo quo sit decocta perunge fricando Illum, uenturæ metuit qui frigora febris, Non frigus tantum, sed febrem sæpe repellit;

III

Illi qui schiasim patitur, coxæ superadde,
 Contritam uiridem fertur comburere pellem,
 Et sic humores siccando fugare dolores,
 Apposita, potuq; suo cita menstrua purgat.
 Est lepræ species, Elephantiasisq; uocatur,
 Quæ cunctis morbis maior sic esse uidetur,
 Ut maior cunctis elephas animantibus extat,
 Hunc in principio morbum potus calaminthes,
 Cum uino curat humores extenuando.
 Serpentum morsus superaddita trita nocere
 Non sinit, & pellit cum uino sumpta uenena
 Potus, & iniectus lumbricos enecat eius
 Succus, & in mēbris uermes necat omnibus ipse.
 Si mel iungatur huic, cum sale plus operatur,
 Si bibit hanc prægnans, aut tritam subdit abortit:
 Purgat & ictericos, cum uino curat anhelos,
 Asthmaticos medici quos Græco nomine dicunt,
 Et iecoris morbos cum uino mitigat hausta,
 Hocq; modo ueterem lateris iuuat illa dolorem
 Atq; cicatrices nigras superaddita trita,
 Hæc naturalem reddit purgando colorem,
 Vino decocta facit hæc melius cataplasma.
 Compescit stomachi cum uino sumpta dolorem,
 Fumis de domibus serpentes effugat eius.
 Tollere singultum cum uino dicitur hausta,
 Hocq; modo Venerē cohibet potata frequenter.

S C H O L I A.

C Alaminthi nomine) Calamintham complures quasi
 bonam uel utilem mentam nominatam dicunt.

Reuoluere

Reuoluere corpus)aperiendo & dilatando corpus suda
re facit.

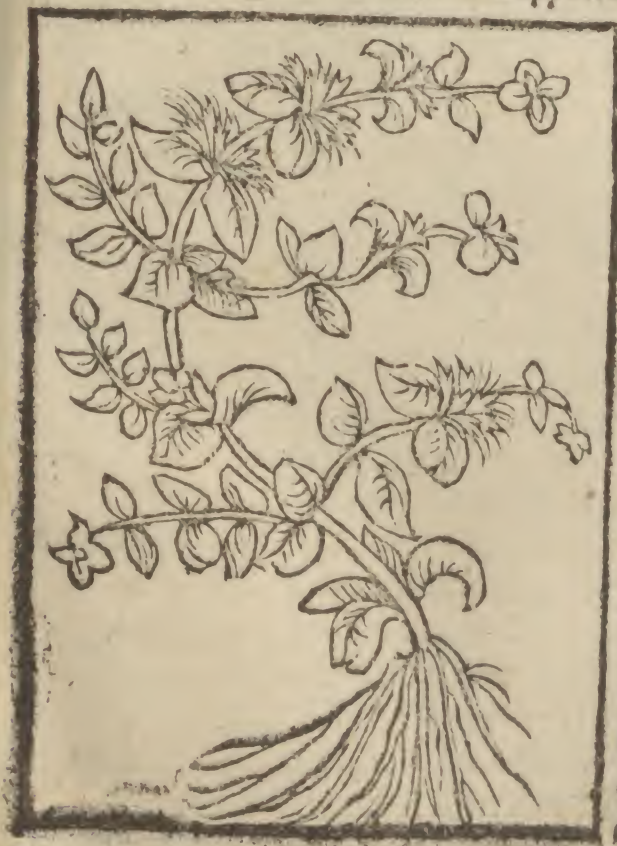
Schiasim patitur)de schiasi dictum est.

Est læpre species)in patria, morbus ex humore melan-
colico fit, quo corpus multis maculis squamisq; induratum defor-
natur, ad modum cuius elephantis, & est species lepræ.

Curat anhelos)hoc est, nisi recta ceruice spirantes.

Tollere singultum)νομιός latine singultus est, ex stoma-
chi oris affectione superueniens, sicut tussis ex pulmone, & sternus
io ex cerebro. Singultus mentionem Hippocrates habet libro .7.

Aphorif. 13.

DE PVL
gio, Cap. 16.

DE Pule-
gio Ga-
lenus 6.

Simp. capite 110.
Dioscor. lib. 3. ca.
31. Oribasius de
uiribus herbar.
lib. 2. Serap. cap.
Sandenig Pl. li.
20. ca. 14. Lucius
Apulei. de uirtu-
te herb. cap. 94.
qui non negligen-
da scribit.

Feruida

Feruida pulegij uis siccaq; dicitur esse,
 Tertius a medicis datus est gradus huic in utroq;
 Saepius hanc herbam si praegnans sumit, abouit,
 Menstrua deducit cum uino sumpta repenti,
 Hocq; modo tardas haec extrahit herba secundas:
 Hoc nomen quia non notum reor esse quibusda,
 Exponam tali quid nomine significetur,
 Ut non dum natus testa circumdatur oui
 Pullus, sic infans matris uestitur in alua
 Quadam pellicula matris de semine facta,
 Quam nascens rumpit quasi testam pululus oui:
 Istas pelliculas medici dixere secundas,
 Quod mox expositos naturae iure sequantur.
 Haec si plus iusto, uitio cogente, morantur,
 Aut mors subsequitur, dolor aut qui uix tolera-
 Istas pulegium praedicto more repellit, (tur.
 Cum sale contritam: melli si iunxeris illam;
 Unguine contractis potest hoc succurrere morbis;
 Illius puluis sumptus cum melle uel liaustus
 Pectoris humores uiscosos extenuare,
 Et per sputa potest illos educere mire:
 Nausea, uel morsus stomachi corabitur illa
 Cum pusca sumpta uel aceto quod sit aquosum:
 Cum uino nigram choleram potata repellit,
 Sicq; uenenatis serpentum moribus obstat,
 Si per uim febris nimio ue fluore cruoris
 Aut aliquo casu subito defecerit aeger
 (Quod solet a doctis medicis maledictio dici)
 Pulegium ualido tritum iungatur aceto

Nari:

Naribus ægroti sic apponatur, odore
 Solo confestim dicunt releuare iacentem.
 Gingiuas sicci puluis confirmat, & iusti,
 Appositum uiridem dicunt sedare podagram,
 Et quosuis alios solet emendare tumores:
 Si superaddatur tepidæ permixta polentæ
 Addita ceratis, papulas de corpore tollit.
 Epleneticis multum superaddita cū sale prodest,
 Slixatura si quisquam sæpe tepenti
 Illius abluitur, pruritus non patietur,
 Et sic matricis poteris curare tumorem.
 Tussim compescit cum uino sumpta tepenti,
 Et sic urinam compellit reddere largam,
 Et magis ex uino si sit decoctio facta,
 Aut oleo mixtam contritam si superaddas.
 Si radix acri trita iungatur aceto,
 Sedabit quosuis superaddita sæpe tumores:
 Obstat serpentum cum uino sumpta uenenis,
 Et sic assumptum Venerem stimulare fatentur,
 Sic quoq; pulmonis prodest iecorisq; querelis,
 Et sic nutriti sumptum lac præbet abundans,
 Herba uirens curat morsus cum melle caninos,
 Si superaddatur, & uino mixta bibatur.

S C H O L I A.

Contractis morbis) hoc est, conuulsionibus & pof-
 simum opisthotono, Plinio teste.

Viscosos extenuare) id est, exsercables facere.

Stomachi morsus) Morsum Dioscorides & Plinius ero-
 sionem interpretantur.

D Cum

Cum pusca sumpta) Id quidam ad uitæ referunt frugalitatem, & eos homines minus nauseam & stomachi erosiones incurere testantur, qui paucis contenti ex horto uiuunt & agro: hoc est, qui pulegio uictitant cum pusca, quàm qui popinarium luxum ex foro, & macello comparant. Pulegium enim pro sanitatis usu quotidianum ueteribus fuisse cibum, seruataque hanc herbam omnium salgamorum ritu, sale conditam Columella ultimo sui operis uolumine scribit.

Defecerit æger) Angustius hanc rem contraxit Plinius, & eos tantum defectus animæ, qui in fœminis strangulatu uulvæ concidentibus sunt, intellexit: in quibus obmutescendi uerbo plerumque Plinius uiuitur. Sed Macer hoc loco omnes ex quacunque causa obortos intelligit.

Pupulas tollit) id est, uaros seu uenarum scrotos.

DE FOENICULO, Cap. 17.

DE fœniculo Galē.
7. Simplicium, cap.
93. ad Paternian. ca-
pite 108. Auic. cano.
2. capite 181. Diosco-
rides lib. 3. capite 74.
Serapius capite 324.
Plinius libro 8. capi-
te 27. & libro 20. ca-
pite 23.

Fœniculū

Foeniculum medici calidū, siccūq; secundo
 Dicūt esse gradu, Marathrū græcū uocat illud:
 Cum uino cunctis obstat hæc herba uenenis,
 Hac mansa serpens oculos caligine purgat,
 Inde q; compertum est humanis posse mederi
 Illam luminibus, atq; experiendo probatur.
 Radicis succus mixtus cum melle recenti,
 Pulsa reddit eos omni caligine claros.
 Expressus marathri uiridi de semine succus
 Sole q; siccatus, magnum medicamen habetur;
 A quiscunq; uelis oculorum pellere morbos.
 Auribus infusus uermes succus necat eius:
 Renibus in ptisana radix decocta medetur,
 Cum uino fugat hydropicos potata tumores,
 Sic q; uenenatis obstat morsibus illa,
 Sic quoq; pulmonis obstat iecoris q; querelis;
 Et sic nurrici sumpta, sit copia lactis.
 Cum uino uel aqua radicis coctio sumpta
 Nephreticis & uelicæ morbis medicatur,
 Vrinæ purgat, & menstrua sumpta resoluit:
 Vel si trita super pectus hæc herba ligetur,
 Nausea cum uino sumpta sedabitur illa:
 Feruorem stomachi cum lymphâ mitigat hausta.
 Radix illius uino decocta dolores
 Fomento curat: patitur quos uirga uirilîs
 Hoc quoq; si iungas oleo facit, hoc q; perungas
 Ictus, uel factos subito quoscunq; tumores,
 Apponas tritam iuncto sedabit aceto.
 Semen cum uino bibitum Veneris mouet actus,
 D 1 Hoc q;

Hocq̃ modo lateris diros sedare dolores
 Dicunt, aut herbæ si sit decoctio sumpta
 Tradunt auctores, eius iuuenescere gustu
 Serpentes, & ob hoc senibus prodesse putatur.

SCHOLIA.

M Arathrum græcus uocat) Faniculum dictum
 putant, quòd satum magno cum fœnore semen reddat:
 sed Marathrum à marcescendo, quòd ad condienda plu-
 rima cum inaruerit, commendatissimum sit.

Hac mansa serpens) Faniculum, si Nicandro in Theria-
 cis credimus, & Plinio quoq̃ octauo Naturalis historiz, in primis
 serpentes nobilitauere gustu exuentes senectutem & succo huius
 aciem oculorum roborantes. Quos humana denuò sequuta est so-
 lertia, fœniculum collyrijs addens, ut uisus deponat caliginem, aut
 amissum reparet. In quem item finem secundis mensis fœniculi co-
 mas, caules & semen adde-

re nō sunt ueriti antiquitus,
 Marcello scribente Vergil. o.

Nephreticis) de ne-
 phreticis dictum est.

Feruorem stoma-
 chi) stomachi aestuationē,
 quam uulgò denfaut uocāt.

DE ACIDVLA,

Cap. 18.

DE ἀϊστόν Galen. lib. 6.

Simp. cap. 8. Dioscor. lib. 4.

cap. 86. Plin. Nat. hist. libr.

18.

DE VIRIBVS HERBARVM. 51

19. cap. 17. & lib. 15. L. Apuleius in histor. de viribus herbarum.

Dicimus acidulam, quā græcus dicit aiozon,
Sic dici credunt sapor illi quod sit aceti:
Crescit arenosis in pratis, & secus amnes,
Hanc auide quidā concedunt in tempore ueris,
Expertumq; ferunt sibi, quod fastidia tollat.
Virtus est illi siccans & frigida ualde,
Tertius à medicis datus est gradus huic in utroq;
Hac fugit apposita sacer ignis, & herpetia mordax
Et tumor ex oculis trita cataplasmate redit,
Vlcera quæ serpunt cohibet, combustaq; curat,
Et multum calidæ dicunt prodesse podagra,
Si fuerit folijs illius operta uirentis.
Aut cataplasmata mixta contrita polenta,
Eius cum roseo succus permixtus oliuo
Dicitur antiquo capitis prodesse dolori,
Qui dictus dolor est lingua Cephelargia græca,
Omne genus fluxus uentris restringere mirè
Cum uino potata solet, uel mansa frequenter:
Hocq; modo nimium manantia mensiua sistit,
Vel si matrici tritam uiridem superaddas,
Sic quoq; lumbricos pellit potata rotundos:
Taliter & cunctis prodest potata uenenis,
Exhilarat uisus illius succus inunctus.
Cum uinò uarijs obstat potata uenenis,
Affirmant istam, qui secum gesserit herbam,
Quod hunc non apperat letali scorpius ictu:
Auribus expressus succus si funditur eius,
Adiuuat auditum mirè, pellitq; dolorem.

D 3 Altera

Altera uerò minor species est istius herbæ,
 Quam semperuinam dicunt, quoniam uiret omni
 Tempore, barba Iouis uulgari more uocatur.
 Esse referi similem prædictæ Plinius istam,
 Nec minus omnibus hanc prædictis posse iuuare,
 Manè solent adeò palpebræ glutine quodam
 Flegmaris astringi, ualeant ut uix aperiri,
 Hac mirè succus herbæ deglutinat huius
 Illo si tactæ fuerint, digito uè perunctæ.

S C H O L I A.

C Rescit arenosis) Habet se hæc herba ad alias herbas,
 non aliter quam homines quidam, qui uitam suam non ex
 aliorum adminiculo dimetiuntur, sed ut meliorum habentes
 fortunam, ex bonitate propria se bona ualeitudine, & uita frui
 arbitrantur. Hæc enim in domuum tectis maximè crescit, & raro
 in pratis: ab alijs sequestrata herbis, æterna gaudens uiriditate, nō
 curans æstum, non frigus seu alias cœli aut naturæ iniurias, super
 biens in tanto suorum nominum ambitu. Nam aizoon quasi semper
 uiuens greci dixerunt. Ambrosiam quidam ab immortalitate,
 Chrysospermon ab aureo seminis colore: Zoophthalmon alij propter
 oculorum animalium similitudinem. Stergethron multi ab amore,
 quem conciliare fertur, seu Bupthalmum, quasi bouis oculum.

Hanc auide quidam) Scribit Columella 13 libro, sedum
 inter iuris salgamata quoque locum habuisse mensisque frequēs fuisse
 ornamentum. At non est quod maius sedum uel aizoon intelligamus,
 de quo hoc loci Macer tractat: sed herbam quandam congenerem,
 quam alij portulacam uocant, germani burgel, herbam gustu
 quoque acetosam.

Et

Et frigida ualde) irrepsit iam pridem uulgaribus, indigna cælo: superstitio: quippe hanc herbam propter suam frigiditatem sic cælestibus aduersari, ignibus, ut ubi floreant, domus habeantur à fulmine indemnes. Circa quæ tales ignes facile ignauos duxerim, minimeque timendos, si tam exiguae plantæ frigus, tam impetuosas flammæ coeli, mortales faceret, aut non accendi curaret, potissimum quum tantam cælestibus firmitatem et robur indies inesse uideamus, ut non uel magnis quandoque fluminibus etiam frigidissimis, Iouis extinguamus tela.

Sacer ignis) de his dictum est.

Aut cataplasmata) Hic cacosynthetō est aut cacephaton.

Cephalargia lingua græca) κεφαλαργία capitis dolor est: debilior tamen quam Cephalæa.

Glutine quodam)

Lemarum uicitur paraphrasi: per eiusmodi enim glutem istum humorem intelligit in oculis concretū, quem lemam, unde liptitudo uenit, uocamus.

DE PORTULACA

ca, Cap. 19.

DE portulaca Galen.
9. Simp. cap. 41. et 2.
de Alimentis cap. 45.

Dioscor. 2. cap. 113. Auic. cano. 2 cap. de Portul. Serap. capite. 849. Et L. Apulei. de uirtu. herbarum lib. capite 109.

D 4 An

Andrachne græcè quæ portulaca latine
 Dicitur, hæc uulgi pes pulli more uocatur:
 Humida uis eius & frigida dicitur esse,
 Vnde iuuat febrem, quam dicit græcia Causon:
 Tertius humori, stridori uero secundus
 Huic gradus est, utilis stomacho quoque habetur.
 Trita super stomachum uiridis si ponitur herba,
 Præstat idem succus si sumitur, herbaque mansa
 Aut ut olus accepta, solet lenire calorem:
 Mansa uel hausta, potest nimium restringere fluxum
 Sanguinis, & uentris nimium cohibere fluorem,
 Esse uetat dentes illis contrita stupentes,
 Et tumidis oculis prodest superaddita trita,
 Feruorem solis æstate comesta nocere
 Non sinit, & uentrem cum uino & sale mollit:
 Vesicaque solet sedare comesta dolores,
 Est hæmophthificis hæc sæpe comesta salubris,
 Acidulæ similes huic penè per omnia uires,
 Effectusque pares testatur Plinius esse.

S C H O L I A.

Portulaca latine) Germanicè Burzel, corrupta tamen
 uoce, quum porcell efferendum sit, ac si porcellorum herbam
 dixeris quod porci eam in delicijs habeant.

Græcia Causon) *καύσων* tertiana febris species est, & ar-
 dens interpretatur uel adurens, à cholera intra uenas cordi pro-
 pinquat ortum trahens, quæ continuò patientem affligit.

Dentes stupentes) Dentium stuporem *ἀπαισθία* græci
 nominant, malum quippe, quod nulla grauiore intrinseca causa
 sit: sed ab acidis acerbisque ciborum succis ita contingit, ut sæpe adeò
 torpeat

torpeant, quòd sine dolore commanducare aliquid & atterere nequeant.

Hæmophthificis) sanguinem spuentibus.

DE LACTV

ca, Cap. 20.

De thridaca Galen.

6. Simp. cap. 4. de Ali
ment. lib. 2. capit. 19.

Dios. li. 2. capite 125.

Serap. agg. cap. 249.

Auic. can. 2. cap. 458.

Plin. lib. 19. cap. 8.

FRigida la-
ctuce uis cō-
stat, & hu-
mida ualde,
Vnde potest ni-

mios hæc mansa leuare calores,
Et præstabit idem superaddas si bene tritam.
Vtilis est stomacho, somnum dat, mollit & aluū:
Omnibus his melius prodest decocta comesta,
Et stomacho potius non lota comesta medetur.
Lactucæ semen compescit somnia uana,
Cum uino bibitum fluxum quoq; reprimat alui,
Lac data abundanter nutriti sumpta frequenter,
Vt quidam dicunt oculis caligo creatur
His quibus assidue fuerit cibus eius in usu,

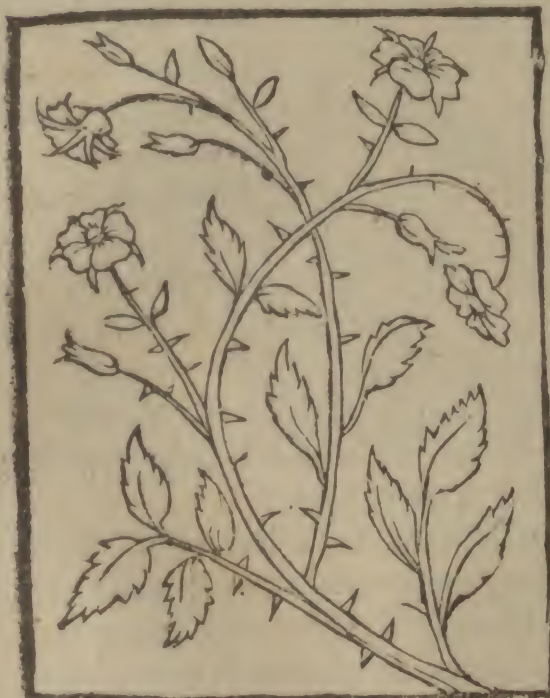
D ; Scholia.

NOn lota comesta) illote, & iam primum ex terra eruta, maiorem vim stomacho cibum non continenti, inferre etiam Diosc. testatur.

Fuerit cibus eius in usu) Conditur enim in fictili ad continuum usum muria, aliorum salgamorum modo.

DE ROSA,

Cap. 21.

DE Rosa Auic. capite de Viribus cord. & 2. cano. capite 570. Dioscorides 115. Galenus s. Simplic. capite 77. & ad Patern. capite 228. Mesue simplicium capit. s. Serapius. aggregat. capite 108. Rases 23. contin. capite 7.

Dici flos florum nobis rosa iure uidetur,
Qd' specie cunctos præcedat, odoreq; flores:
Nontamē hæc tātū specie, nec odore iuuare
Nos ualet, & uarijs nos adiuuat illa medelis.
Eius sicca gradu uis est, & frigida primo.

Compescit

Compescit sacrum, si trita apponitur ignē:
Sic quoq; si stomachus calet, aut præcordia, sedat
Fluxum matricis, cum uino stringit & alui,
Illius succum collyria plurima quærunt,
Et sicca puluis morbis bene subuenit oris,
Infrictus per se tantum, cum melle u'e mixtus
Omnes feruores superaddita trita coerces.
Ipsa recens, uel si mulsæ contrita bibatur,
Ex hac conficitur oleum, roseumq; uocatur,
Diuersis morbis & multis utile causis.
Si bibitur uentrem mollit, stomachiq; calorem
Extinguit nimium bene si foueatur eodem:
Et dolor & feruor capitis curabitur illo.
Permiscendo illi si fortè iugatur acetum,
Expurgat sordes, uulnus repletq; profundum,
Et combusturis præclare subuenit ignis.
Ore diu tentum, dentis sedare dolorem
Dicitur, & duras palpebras reddere molles.
Aufert suppositum pruritus interiorum,
Et sterictis uarijs ualet hoc succurrere morbis.
Hoc oleum quoniam uariatur conficiendo,
Dicam Palladius quid scripserit inde peritus,
Quod rubrum fuerit foliorum sumito floris,
Vncia sic purgatorum iungatur oliui
In libra, uitreo sic claudens omnia uase
Sub phœbo tantum septem suspende diebus,
In medelarum uarios seruetur ad usus.

Scholia.

SCHOLIA.

Dici flos florum) Rosam florum omnium florem meri-
tò dicimus, qui non solum à coloris præstantia, odorisq;
bonitate gratiam & honorem sibi conciliat, sed etiã maie-
statem quandam ob diuinos natales sibi capiat. Nam græcorũ poe-
tæ à Venere rosam primò hac temporum serie inuentam tradunt,
qua Paris Priami filius tres deas in unum conscripserat, ut se pul-
chritudinis iudicem audirent. Licet Iouianus Pontanus à græcis
dissentiat, & secundo libro Eridani uersu ad Venerem conscripto,
eo tẽpore per eandem deam inuentam testetur, quo Adonidem in
delicijs habuit. Nisi quis uel inde rosam præ alijs floribus nobilita-
re propensius uelit, quòd in rosæ totius fabrica nihil reperitur quod
cum fruge non in usus maximè cadat humanos: proficua enim ho-
mini sunt folia, ut Macer scribit: semen medio inclusum & anthera
dictum. nam oris collutionibus ualet, & gingiuas roborat. Calix
item qui coctus, uentris fluori remedio est, & hæmorrhagiæ. Et
aqua denuò ex ea per sublimationem collecta, cuius bonitas tam
est nota, quàm etiam rhodolai utilitas, multis commodo esse po-
test.

Et sterictis uarijs) matricis passionibus.

Quoniam uariatur conficiend.) Variatur, sicut a-
pud Mesue & Nicolaum in antidotarijs legitur, qui conficiendi plu-
res ostendunt modos.

Dicam Palladius) in libro de Simplici medicina in ele-
mento R.

De

DE LILI

ii, Cap. 22.

Refus.

De lilijs Galen.
ad Patern. cap.
152. & Simpl. li.
7. cap. 53. Auic.
de Virib. cord.
Rases 22. con-
tin. cap. 5. Dio-
scor. lib 3. capit.
107 & li. 1. cap.
1. Plinius libro
21. cap. 5.

L Aurolas (ut credo) rosas argentea debent
Lilia iure sequi, quæ nec specie nec odore
Cedere creduntur, roseo collata decori:
Nec minus in multis hominû sunt apta medelis.
Eius radice bulbus, quæ lilia profert,
Sub prunis rectus, iuncto quoq; tritus oliuo,
Prodest usteris mirè superadditus ignis,
Et melius roseum sibi si iungatur oliuum,
Duricias steriles mollit, si subditur idem,
Elixes eius folijs. cataplasmaq; factum,
Mollescunt nerui, combustaq; membra iuuatur:
Sicq; superpositus morsus curabitur anguis,

Auo

Aut secum uino bulbus potabitur ipse:
 Sic quoque fungorum uetat ille uenena nocere,
 Hunc uino coctum tritumque pedum superadde
 Clauis, nec soluas, nisi cum lux tertia transit.
 Pingui porcino, si decoquis hunc uel oliuo,
 Reddere posse pilos membris narratur adustis.
 Cum uino potum nocuum purgare cruorem
 Per uentrem dicunt, & sic prodesse lien.
 Sicque iuuat uulnus, sic idem menstrua purgat:
 Vel si cum uino ueteri coctum superaddes,
 Præcisis neruis tritus cum melle medetur.
 Expressus succus foliorum mixtus aceto,
 Et mellis coquitur, sint mellis, sint & aceti
 Ut geminæ partes prædictis quinque liquoris,
 Ad desiccandas nihil est magis utile plagas.
 Inque cicatrices ducit, licet inueteratas,
 Elixus bulbus, & cæratibus bene mixtus
 Rugas distendit uultus, maculas fugat omnes:
 Lichenas purgat, faciem quoque furfure mundat:
 Exprimatur succus de tritis floribus eius,
 Qui uulvas mollit cum lana subditur illis.
 Illius asseritur sudorem posse mouere,
 Turgida maturat, primo coquit & citò purgat.

S C H O L I A.

L Aurolas rosas) Cur laurofas nominet Macer, non intel-
 ligo: nisi ad Plinij uerba alludat, qui 21. libro capite 5. rosas
 cognatione quadam unguento *Lirino*, quod alias *Susinum*
 uocant, ex liliorum folijs coadunatur, proximas esse docet.

Argentea) candida. Et ne quid in rerum natura uoluptatis
 foret,

foret, quod antiquorum superstitio nō suis dijs ad scribere lilij candorem Iunoni adpropriarunt. Ex huius enim profuso in terram lacte, cum dormiens Herculem mammis repleisset, lilium primo enatum Græcorum poetæ fabulati sunt.

Pedum clauis) Pedum clauus apostema melancholicū est, quod Auicenna cornu nominat, uulgo agersten aug. Clauo Silium Italicum perijisse tertio epistolarum Plinius secundus scribit, sed nō pedum clauo. Est enim & capitis quidam intolerabilis cruciatus, quem clauum dicunt, & eo perijt poeta.

Lichenas purgat) Græcis λικηνας impetiginis seu menta græ species est. nam cutem asperam facit & squamosam. quidam Gallicum morbum nominant, aliqui lepram. lege Hippocratem Prædictionum secundo libro.

DESATV
regia, Cap. 23.

De Thymbra
Dioscorides li-
bro. 3. capit. 40.
Aegin. libro 7.
Plinius libr. 19.
capite 8. Serapi-
us capite 313.

Thymbra

Thymbra solet græcè dici, Satureia latine:
 Illi sicca nimis uis est, sed feruida ualde
 Prouocat urinam, cū uino menstrua sūpta,
 Pellit abortiuum, muliebria uiscera purgat:
 Illius puluis cum cocto melle subactus
 Et mansus, uel cum uino si sumitur idem,
 Pectoris humorem pellit persumpta tenacem.
 Cum uino tepido compescit tormina uentris,
 Si largè bibitur: uerū iam sæpe probauī,
 Est quidam morbus læthargus nomine dictus,
 Oppositum medici quem dicunt esse phrenesi,
 Quod uetat hic somnum, somno grauat hic ni-
 mis ægrum:

Hoc tamen lethali somno depressus aceto
 Thymbrā cōmiscens foueat caput inde frequēter,
 Sic uiciū pigri poterit depellere morbi.
 Hanc herbam caueat mulier contingere pregnās,
 Nam non mansa modò, se partum subdita tollit:
 Nausea sedatur hac, si bene trita bibatur
 Cum modico uino: sed si sumatur in ouo,
 Hocq; modo mirè Venerem solet illa mouere,
 Si largo potu uiridis, uel sicca bibatur.
 Quo si cū uino mel iungitur, & piper illi
 Non modicum Veneris succendere dicitur ignē:
 Hinc est à Satyris merito satyreia uocata,
 Quod sint in Venerē nimis hæc animalia prona.
 Si desit thymus, pro thymo ponere thymbram
 Præcipiunt medici, quia uis est æqua duobus.

Scholia.

SCHOLIA.

H Vmorem tenacem) phlegma viscosum.
Lethargus nomine dictus) ληθαργός morbus
est, ab obliuione omnium rerum dictus, qui accidit cum mē-
tis alienatione, ac dormiendi inexpugnabili necessitate.

Oppositumq; dicunt phrenesi) φρενίτις insanix spe-
cies est cum dementia continua & insomniatate non cessante.

Pigri morbi) id est, lethargi.

Thymus si desit) Thymus herba est, quæ per inferna pitui-
am ducit. Dioscor. autor. lib. 3. cap. 19.

DE SAL-
uia, Cap. 24.

Salvia.

DE ἰατρικῇ
Galenus libro 6.
Simplicium capi-
te 114. Dioscori-
des libro 3. capi-
te 11. Serapius li-
bro aggregat. ca-
pite 154. Plinius
libro 26. capite
6. Arginet. lib. 7.

S Aluia cui
nomen
Etelis -
phacus est a
pud Argos,
E Cum

Cum mulsa iecoris prodest potata querelis,
 Pellit abortiuum lotiumq; & menstrua purgat
 Trita uenenatos iuuat, & superaddita morsus
 Crudis uulneribus, quæ multo sanguine manant
 Apponas tritam, dicunt retinere cruorem.
 Cum uino succus tepidus si sumitur huius,
 Compescit Venerem, tullim laterisq; dolorem.
 Pruritus uulvæ curat, uirgæq; uirilís
 Si foueas uino, fuerit quo salua cocta,
 Illius succo crines nigrescere dicunt,
 Si sint hoc uncti crebro sub sole calenti.

SCHOLIA.

A Pud Argos) id est, apud Græcos. sunt enim Argolici
 Græci.
 Retinere cruorem) Huc ponendū uidetur, Agrip-
 pam hanc herbam ideo sacram nominasse, quod suffumigata sal-
 tem mulierū fluores nimium manantes impediatur: quod item impræ-
 gnatas multum laxas & fluentes commanducata, sanita-
 ti restituat, conceptumq; arctissime in debuū
 tempus contineat, quæ omnia
 Actius testatur.

De

DE LIGV S

tico, Cap. 25.

L. cicutaria
 De ligustico Diosco-
 rides libro 3. capite
 53. Plinius libro 19.
 capite 8. Aeginet. li-
 bro 7.

A Ligurū
 patria
 sumptē
 re ligustica no-
 men,
 Copia qd ma-
 ior ibi nasci-
 tur illi herbe,

Tertius huic gradus est calidi siccique uigoris.
 Maior radicis uis est & seminis eius,
 Et par est illis uis in medicamine quouis.
 Inflato stomacho cum uino sumpta medetur,
 Et tali potu uis digestiua iuuatur.
 Omnibus & morbis sic prodest interiorum,
 Vrinās sic sumpta mouet, & menstrua purgat.
 Tota uenenatis medicatur moribus herba,
 Si bibitur bene trita prius, uinoque soluta,
 Et pars contrita ponatur desuper herbæ,
 Non modicum colicis prodest hæc māsā uel hausta.

E 3 Vel

Vel si radicis elixatura bibatur,
 Nec solum colicis decoctio proderit ista,
 Sed supradictis medicabitur omnibus hausta,
 Digestilibus semen bene iungitur eius
 Omnibus antidotis, quod sit huic pepitica uirtus,
 Hanc oculis Strabus, potuq; & odore nociua
 Allerit, antidotis eius tantumodo semen
 Misceri iussit, hoc uerum dixerit à se,
 Aut à doctorem libris, non est mihi notum:
 Hoc scio, quod ueteres non paruis laudibus istam
 Attollunt herbam, nec me legisse recordor
 Vllum qui Strabi sermonibus astipuletur.

S C H O L I A.

SVmpfere ligustica nomen) Sunt qui ligusticum, de quo Dioscorides tertio libro, & hic Macer scribunt, non hanc herbam esse uolunt, quam uulgo libstickel nominamus: & aliter Sn. yrnion dicta est, quod myrrhæ odorem referat. Quibus certe facile subscribendum duxerim, nisi breuibus textum illustrare stauissemus, & non uolumen scribere.

Peptica uirtus) Pepticam uirtutem Siluaticus digestiuam interpretatur, & Pepitica omnia nominat, quæ concoctricem adiuuant.

Hanc oculis Strabus) Strabus Gallus, qui tempore floris in Ludouici imperatoris, anno Virginei partus 1340.

Potu & odore nociuam) Strabi scripta ex duodecimo capite sui hortuli adponimus.

INter odoratam memorare Lybistica syluam
 Fortia, suadet amor parui diffusior horti,
 Hoc germen succo quamuis & odore gemellis
 Orbibus

Orbibus efficere, & tenebras inferre putetur:
Semine sæpe tamen quæsitis addere curis
Parua solent, famamq; aliena laude mereri.

DE OSTRUCIO, Cap. 26.

De Strutio Plin. li. 13. cap. 21. & li. 14. capit. 11. Dioscorides libro 3. capite 85.

STruthion, Ostrutiū quod uulgi more uocatur
Vim icalidam siccamq; tenet, radix fugat eius
Cum uino morbos iecoris: si trita bibatur
Ictericos sic sumpta iuuat, splenisq; tumorem
Durum, quem græci sclyrosin dixere, repellit.
Hocq; modo lapides uelicæ frangere dicunt,
Menstrua sic, loriumq; mouet, tussiq; medetur:
Sic orthopnoicis prodest, si sæpe bibatur.
Subdita matriçi depellere fertur abortum,
Et sic tarda nimis seducere menstrua tradunt,
Acri cum uino si iungitur atq; polenta,
Illius succus lepras emendat inunctas.
Hoc etiam succo iuncto cum polline, quem dant
Hordea, curatur (ut dicunt) pustula quæuis.
Si superaddideris emplastri more dolori,
Illius succus cum melle terendo iugatus,
Humores capitis purgat si nare trahatur,
Sternutamentum per se puluis mouet eius.
Naribus iniectus ueratro non segius albo,
Ictericis succus mirè medicabitur eius,
Hunc si nare trahant lacti inixtum muliebri.

E 3 Scholia.

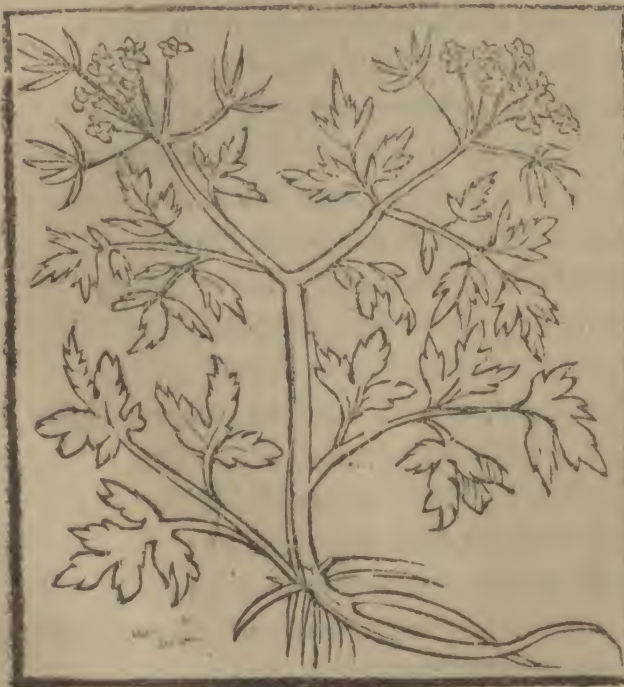
SCHOLIA.

S Truthion Ostruthium) Silphid recti nominis adhuc umbram tenet, à maioribus tractam, qui hoc laserpitium dixerunt, & nos Osteritiam seu Ostrutium diuino quasi nominamus idiomate, quam umbram item vulgò insequuntur: & quum laserpurtz dicere deberent, conciso vocabulo maister purtz dicunt.

Græci sclyrosim dixere) quod est tumorē durum ex crassissimo humore melancholico, uix sentientē ortum.

Sic orthopnoeacis) id est, illis qui spiritum non nisi recta ceruice ducere possunt.

Veratro non segnius albo) elleboro albo.

Heriuel.
DE CAERI
folio, Cap. 17.

DE Cerifolio
aut Gingidio Dio
scorides libro 2.
capite 126. **L. A-**
puleius in histor.
herb. capite 5. **Ae-**
gineta de oleri-
bus libro 1. capi-
te 74. & libro 7.
Plinius hist. mūd.
libro 20. capite 5.
& de re med. 4. li-
bro, cap. 37.

EG

E St cærifolio uis acris & ignea ualde
 Appositum cancris tritū cū melle medetur,
 Cum uīno bibitum lateris sedare dolorem
 Sæpe solet, tritam si nectis desuper herbam.
 Cum mulsā bibitum pīruitæ noxia soluit,
 Ex oleo coctum frigus depellit inunctum:
 Si tritum mixto uiolento soluis aceto,
 Lumbricos talī potu, tīneasq; repellis:
 Cum uīno ciet urīnas, & menstrua purgat,
 Virgine cum cæra uetus huic axungia mixta
 Non modò parotidas, uerū quoscunq; tumores
 Curat, uel reprimīt, si sæpius hæc superaddas.
 Intinctum ualido si manducetur aceto,
 Sæpe solet uomitum, uentremq; tenere soltuū.
 Si trito tegitur pectus, succusq; bibatur,
 Urinæ clausos referat quoscunq; meatus,
 Illius elixatura uertigo fugatur,
 Si caput hac tepida patiensis sæpe lauetur,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur.

SCHOLIA.

L Ateris sedare dolorem) costalem intelligit, quē pleu-
 riticum nominant.
 Virgine cū cæra) Ceram dicimus uirgineam, quæ
 est de trunco apum examine.

Non modò parotidas) quid sit Parotis, dictum est.

E 4 De

DE ATRI-
plice, Cap. 28.

*Galenus libro 6. Sim-
plicium capite 69. & li-
bro 2. Alim. capite 44.
Dioscorides libro 2. ca-
pite 110. Serapius ag-
gregat. capite 140. Pli-
nius libro 27. Columel-
la libro 12. Rasus 1. ad
Almanforem.*

INfrigidare gradu primo, humectare secundo
Atriplicem dicunt, eius mollit cibus aluum,
Duritias soluit varias, clavisq; medetur
Emplastrum crudæ uel coctæ si superaddas:
Hocq; superpositum scabros citò detrahit ungues,
Ignibus & sacris dicitur sic posse mederi.
Atriplicem tritam cum nitro, melle & aceto
Dicunt appositam calidam sedare podagram
Ictericis, dicitq; Galenus tollere morbum,
Illius semen cum uino sæpius haustum.

SCHOLIA.

Clavis medetur id est, pedum porris melancholicis,
sive melancholia ortis.

Scabros

Scabros ungues) cito, id est sine iniuria, sic Plinius 4. de
Remedica, cap. 7.

Cum nitro) sale nitri, de quo Dioscorides lib. 5. capite 84.
s. p. peter.

Dicit Galenus) In libro simplicium medic. sexto, cap. 69.

DE CORIANDRO,
Cap. 29.

De Coriandro Dioscorides li
bro 3 capite 64. & libro 6. ca
pite 9. Serapius libro aggre
gat. capite Diabola. Galenus
libro 7. Simplicium libro capi
te 41. Auic. libro 2. capit. 144.
Plin. lib. 20. cap. 20.

FRigida uis herbæ
coriandri dici
tur esse,
Austæreçq; simul quid
dam uirtutis habere:

Hancq; Galenus ait, per quam depellere uentre
Lumbricos, tineasq; solet, si trita bibatur.

Cum uino uel si mixta sumatur aceto,

Vna cum passa coriandrum, melq; iugatum

Sedabunt uarios superaddita trita tumores:

Præcipuè testes tumidos iuuat hoc medicamen.

Illius semen uentrem stipare solutum

E s Fertur.

Fertur, aquæ iunctum fuerit si sæpius haustum.
 Argenti spumam cerussæ contere mixtam
 His tritis succum coriandri iunge, & acetum
 Quatuor his roseum miscendo iugabis olium,
 Ista terendo simul preciosum conficis unguen,
 Quo sacros ignes pellas, calidosq; tumores.
 Si tibi difficilis confectio tanta uiderur,
 Succus cum solo prodest commixtus aceto:
 Et si frumenti panis mundissima mica
 Iungitur huic succo, sedat quemcunq; calorem.
 Huic succo si iuncta fabæ sit sola farina,
 Et superaddatur scrophis, medicabitur illis,
 Et cedit feruens emplastro pustula tali.
 A multis scriptum legitur, febris ante tremorem
 Si tria grana uoret coriandri seminis æger,
 Euadet febrem, cui dat lux tertia nomen.
 Præstat idem lectum coriandrum mane, priusquã
 Sol surgat, ceruicali si subditur ægri.
 Xenocrates scripsit totidem cessare diebus
 Menstrua, quot mulier coriandri grana uorabit.
 Assiduum quidam condemnant illius usum,
 Nempe putant mortẽ, quemuis uſe parare dolorẽ.

S C H O L I A.

Coriandri dicitur esse) Persuasum aliquibus est co
 riandro cimices nomen fecisse, quod folia eius & caules
 cimices post frictum oleant. Sed multi quoq; quasi Coriam
 bion dici fatentur, quod herbam significat oculorum pupulas hebe
 rantem; oculis enim proficuum nusquam legitur.

Vna

Vna cum passa) cum uino cocto.

Argentī spumam) per argenti spumam lythargyron intelligit, quod uulgò silber glettin dicimus, & uenenis, si propinemus connumeratur, sicut Diosc. lib. 6. cap. 72. bene indicat. De hac spuma qua arte fiat, idem Dioscor. lib. 5. cap. 56.

Cerussæ contere) De cerussa, quam Germani bly weis nominant, Dioscor. lib. 5. cap. 57. & lib. 6. cap. 22.

Nempe putant mortem) Etenim uenenum esse rerum periti testantur, nisi ipsius malitia aceto, in quod per dies aliquot infunditur, refecetur. Venenum esse apud Dioscoridem leges libro 6. capite 9.

DE NASTVR
tio, Cap. 30.

hof h. 1. 1. 2.
DE Cardamo Diosco
rides lib. 2. capite 144.
Galenus Simplic. lib. 7.
cap. de Natur. Ras. 3. ad
Alin, Auic. primo can.
Fen. 4. capite 7. Plinius
libro 20. cap. 19. Et lib.
de Remed. 4. cap. 12. Lu
cius Apulei. in hist. herb.
cap. 20.

Dicunt.

Dicunt feruētes quòd habent nasturtia vires,
Et siccas hac re Venerem ceu ruta coerces,
Siccando semen fuerit si sumpta frequēter,
Fermento commixta recens hæc herba terendo
Andracas curat, bona quæ plebs ulcera dicit:
Si superaddatur, curaq; furunculus ista
Emitrit saniem, cum qua dolor ipse recedit.
Illius succus crines retinere fluentes
Illius asseritur, dentisq; leuare dolorem,
De qua parte dolens dens est infusus in aurem,
Fortius est herba semen, depellit abortum.
Haustum cum uino, uentrisq; animantia pellit,
Et sic serpentis dicunt obstare uenenis.
Solut odor positi carbonibus effugat illos,
Splen reprimat mixto, si sæpe bibatur, aceto.
Herbam uel semen cum polline iunge & aceto,
Hæc contrita simul schiasis superadde dolori.
Vtile non modicum confirmant hoc medicamē,
Lichenas succus purgabit melle perunctus,
Si prurigo caput aut ulcera turpia foedant,
Anseris admiscens adipi nasturtia trita,
Sæpius unge caput, uicium pelletur utrumq;
Si coquis hanc herbam capræ cum lacte recenti,
Illius aut semen dolor angit pectora quisquis
Assumpto tepido potu sedabitur isto.
Semen cum tepida contritum pondere drachmar,
Et bibitum, dicunt duram quod molliat aluum.
Tussim compescit semen cum melle uoratum.

Scholia.

SCHOLIA.

N Asturtia vires) Nassurtium, Plinio & Varrone testibus, à naribus torquendis appellatum est, quòd odore & seminis acrimonia sternutamēta prouocet. Sed græci Cardamon dictum arbitrantur, quod cordi, cor enim cardiacum vocant, utile & accommodatum habetur.

Andracas curat) de his dictum est.

Cura & furunculus) Furunculi grana sunt minuta in facie, seu pustulæ albae, quas alio nomine papulas vocamus.

Lichenas) cuius asperitatē, quæ aliquando in leprā mutatur.

DE ERUCA,

Cap. 21.

DE Eruca Dioscorides libro 2. capite 129. Galenus libro 2. Aliment. capite 51. Plinius libro 19. capite 8. Serapius aggregat. cap. 124.

Mo. L. A. 1. 1. 1. 1. 1.
E Rucam calidā dicūt medio criter esse, Siccam non adeo, cibis eius digerit escam:

Tertius erucæ fertur gradus esse caloris,
 Et ualet urinas hæc mansa uel hausta mouere.

Man-

Manditur utiliter pueris, tussimq; repellit.
 Emundare cutem maculis cum melle iugatam
 Tradunt, & mundos lentigine reddere uultus.
 Elixata prius radix ualideq; subacta,
 Olsibus & fractis superaddita, reijcit illa.
 Cum uino tritum si semen sumitur eius,
 Quosuis pestiferos ictus curare uidetur.
 Hæc nigras maculas purgat cum felle bouino
 Illita, mira loquor, cum uino largius haustam
 Indurare ferunt hæc contra uerbera sensum.
 Si condituris coquus hanc admisceat herbam,
 Aut semen, gratum dicunt præstare soporem,
 Euzomonq; solent hac causa dicere græci
 Erucam, succus quod gustu sit bonus eius:
 Nō modicè māsam Venerē stimulare, uel haustā
 Confirmant medici pariter, pluresq; poetæ.
 Est cum lactucis hæc herba comesta salubris:
 Namq; calor dat temperiem cū frigore mixtus.

SCHOLIA.

LEntigine reddere) *Lentigines faciei maculae sunt, à similitudine lentis dictæ.*
 Euzomonq; solent) *Cibos saporosos facit hæc herba, & peculiarem illis parit gratiam. Vnde hoc nomen Græci indidere. Sed ab erodendo Erucam nominatam fama habet. hanc enim si gustaueris, linguam uellicat, satisq; acriter mordicat.*

De

DE PAPA
uere, Cap. 32.

Fig. 1.
DE papauere
Calen. 7. simp.
cap. 102. Auic.
Cano. 2. cap. de
papau. Serap.
agg. capite Cax
chax. Diosc. lib.
4. cap. 62.

Dicunt uim gelidam siccamq; papaueris esse,
Tres illi tribuunt species, flos unius albus,
Alterius roseus, rubeusq; minoris:
Flos est, hanc uulgo dicunt agreste papauer,
Cunctis nobilior est, cui flos innascitur albus,
Ex huius teneris faciunt opium capitellis.
Incisa leuiter summa cute, lacq; quod inde
Defluit, accipiunt cocleis succumq; reseruant
Antidotis multum aptum, uarijsq; medelis.
Sunt qui contundunt cum lacte suo capitella,
De quibus expressum, siccant in sole liquorem:

Post

Post primum succus vires habet iste secundas,
De specie uero roseos, quam gignere flores
Dixi, conficiunt oleum de semine tonso,
Non modicum gustu iucundum somni ferumque.
Tertia cui flos est rubeus, semenque nigellum
Præstat, si bibitur, reliquarum more soporem
Elixatura tepida cuiuslibet harum.
Aeger si foueat faciem, uel si bibit illam.
Optatum capiet, nisi mors sit proxima somnum.
Sperma nigri bibitum cum uino stringere uentre
Dicitur, hocque modo menses retinere ualebit.
Somnum dat bibitum, tussim compescit iniqua,
Pondere denarii debent hæc semina sumi.
Nam plus lethargum uel mortem sæpius infert.
De folijs eius tritis factum cataplasma
Eximie fauces dicunt curare tumentes:
Quosque uocant sacros extinguere dicitur ignes,
Frigore, uel cantu, potuue, ciboue, uel æstu.
Aspera si fuerit uocalis reddita uenia,
Apposito tali fiet medicamine lenis.
Candida Miconi species (sic nempe uocari
Græcorum lingua dicunt quodcunque papauer)
Longè nobilior est, uiliorque duobus:
Tunc cum lacte fluunt capitella papaueris huius
Lecta coquantur aqua, cui sit pars tertia mellis
Addita, cuncta coquis, donec decoctio spissa
Sit quasi mel, uarios sic conseruetur ad usus.
Supta facit somnum, tussim fugat, abstinet alui.
Vocalis uenæ bene rheumatismata siccant,
Eiusdem

DE VIRIBVS HERBARVM.

Eiusdem teneris opium factum capitellis,
Sicut iam docui, roseo miscebis oliuo:
Vnge caput mixtis, sedabitur his dolor omnis.
Et solet hoc unguen somni præstare quietem,
Prædictis admisce croci rodolentia fila.
Auris curabis hæc infundendo dolorem:
Hoc quoq; foemineo cum lacte crocoq; subacto
Vngendo calidam poteris sedare podagram:
Ano suppositum solet hoc adducere somnum,
Illud idem solo præstare uidetur odore.

SCHOLIA.

INcisa leniter) Quomodo conficiatur opium scribit Macer.
De opio dictum est ex sexto Dioscoridis libro.

More soporem) Per soporem non simpliciter somnum
intelligit, sed profundum quasi, uel longiorem, uelut ex his Plinij
uerbisprehendimus: Quando inquit curandum est, ne somnus so-
por fiat.

Sperma nigri) liquidum ex papauere.

Lethargum infert) Notandum est Lethargum ex tota uo-
cis astimatione nihil aliud esse, quàm uel obliuiosam desidiã, uel
desidiosam obliuionẽ, inexpugnabilemq; dormiendi necessitatẽ, Ga-
leno autore in suo Diffinitionum libro.

Fauces tumentes) Branchum intelligunt.

Vocalis uena) trachæam arteriam, uocalem uenam nomi-
nat. quam quidam spiritalem fistulam uocant, græci pharingam.

Croci redulencia fila) id est, croci flores.

F De

DE CEPIS, Cap.

11.

De Cepis
 D E Cepis Galen. Simp. libro.
 7. cap. 16. & lib. 2. de Alm. ca-
 pite oss. Serap. 228. 355. Plin.
 lib. 19. cap. 5 & lib. 20. cap. 3.
 Diosc. lib. 2. cap. 139.

DE cepis medici
 non consentire
 uidentur,
 Nāq; Dioscorides in
 flare caputq; grauare,
 Atq; sitim cepas dixit
 succendere manfas:
 Fellitis non esse bonas,
 ut ipse Galenus,

Phlegmaticis uerò multum putat esse salubres.
 Non modicum sanas Aesclepius asserit illas,
 Præsertim stomacho, pulchrumq; creare colorem
 Affirmat, quoties aliquis conspexerit illas,
 Et dicit quisquis ieiunia soluerit illis
 Vnaquaq; die, quòd uiuet hic absq; dolore.
 Affirmant omnes manfas inferre soporem,
 Et dicunt illas mollire salubriter aluum:
 Appositos perhibent morsus curare caninos,
 Si tritæ cum melle prius fuerint uel aceto.

Appo-

Apponunt alij cum uino melleq; tritas,
Transactisq; tribus soluunt cataplasma diebus:
Sal tritum cepasq; Dioscorides iubet, anguis
Morsibus apponi, sic asserit ille iuari.
Fœmineo lacti commixtus succus earum
Pellit sæpe graues infusus ab aure dolores:
Hic succus commixtus aquæ, bibitusq; iuuabit
Illos quos subitus facit obmutescere morbus.
Naribus attractus harum tantummodo succus
Humores nocuos capitis deponere cogit:
Mansæ uel potæ tardantia menstrua purgant,
Triturasq; pedum soleæ quas uel caligarum
Duriciæ faciunt, succo sanabis eodem.
Cum gallinarum pingui si sæpe perungas,
Mane sibi dentes qui succo perfricat isto,
Dicunt hunc dentis nunquam sentire dolorem:
Vlcera compescunt oris cum pane comestæ,
Intingens oleo coctas qui sumpserit illas:
Sedat quos intus dat dysenteria morbos.
Contritis cepis loca denudata capillis,
Sæpe fricans capitis poteris reparare decorem.
Oris fœtori profunt, fastidia tollunt,
Hasq; iubent hæmorrhoidis superaddere tritas,
Illarum succus caligine lumina purgat:
Admixtus melli inaculas quoq; iunctus aceto
Emendare solet, si sint hoc sæpe fricatæ.

F 2 Scholia.

DE cepis medici) Apud Aegyptios morsu cepas ledere fuit religio, saltem quod eas sacras crederent, & utrasque luna fortunas imitari. facile enim patet, luna toto orbe fulgente cepas augeri, ac syderis fulgore minuto eas minui. Tamen medicinis adhiberi nulla lege cautum fuit, neque edicto prohibitum. Unde Macer dissonantiam autorum allegat, qui cepas antidotis in sinuare statuunt.

Fellitis non esse) id est, cholericis quibus exundat bilis.

Galenus) libro secundo de Aliment. cap. 68.

Quisquis ieiunia soluerit) id est, qui ieiuno stomacho quotidie cepas uorauerit.

Illos quos subitus) id est, qui loquelam amiserunt.

Trituras pedum) calles pedum intelligit.

Dyssentē-
ria morbos)
Dyssentēria cum in
testinorum excoria-
tione fluxus uētris
est.

Hemorrhoi-
dis) de his dictum
est.

DE BUGGOS
so, Cap. 34.

DE Buglossō Dio-
scor. libro 4. capite
123.

111. L. Apuleius lib. de Virt. herbarum cap. 41. Plin lib. 25. cap 8.
Lingua bouis graio sermone buglossa uocatur,

Hæc cholera rubeam nimio feruore perustâ
 Purgat, cum uino fuerit si sumpta frequenter
 Cardiacum cholerae quem fecit copia nigrae,
 Consimili potata modo curare ualebis.
 Humores nocuos pulmonis detrahit hauſta,
 Mixtus aquae tepidae si succus sumitur eius.
 Illi qui patitur schiasim mirè medicatur.
 Vim memorem cerebri dicunt seruare periti
 Vinum potatum, quo sit macerata buglossa.
 Lætas conuiuas decoctio dicitur eius
 Reddere, si fuerit inter conuiuia sparsa.

SCHOLIA.

Buglossa uocatur) Quam nulla in herbae istius reperia
 tur autorum symmetria, Leoniceus Manardus, Vergili-
 us Macellus, & L. Fuchsius bene ostendunt, dum omnes fer-
 mē Boraginē, Buglosson esse contendunt. Sed quia Macrū interpre-
 tari deliberatum est, lectorem ad præfatos remitto, ut ex illis an-
 tiquæ opinionem postponat, & rectissimè Buglosson à Boragine
 distinguere addiscat.

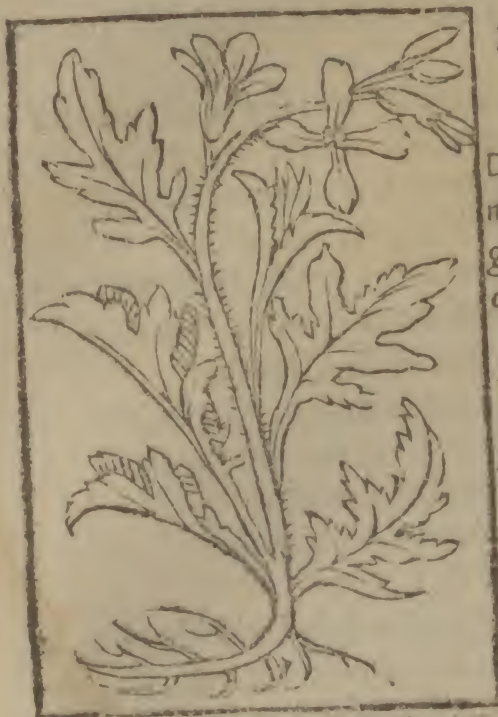
Cholera perustam) bilem incineratam.

Cardiacum) Cardiacæ passio cordis tremor est, uel oris sto-
 machi dolor & punctura ab Hippocrate lib. 5. de Loc. affect. cap. 8.
 οχμὸς dicta.

Cholerae nigrae) id est, melanholia.

Lætas conuiuas) Vinum Buglossatum animi uoluptates
 auget, & uocatur inquit Plinius Euphrosinum. sed de eo multa ha-

bes apud Arnoldum de Villa noua in libro de uinis.

DE SINAPIO,

Cap. 35.

Ses. m. p. l. c. l. p. 2.
De sinapio Auic. secund. ca-
no. cap. 663. Serap. lib. aggreg-
gat. cap. 373. Plinius lib. 20.
cap. 22. Galen. 7. Simpl.

INter eas quas Py-
thagoras laudau-
it herbas,
Asseritur primam lau-
dem tribuisse sinapi,
Quartus ei gradus est
in ui sicca calidaq;

Extrahit humores uiscosos extenuatq;
Comburit cutem, uis illi est tanta caloris,
Maior uis eius in semine dicitur esse,
Sensus exacuit, cibus eius commouet aluum,
Confringit lapides, urinamq; menstrua purgat,
Si tritam iungas tepida uersaq; palato,
Ad solem capitis purgabit phlegma nocium,
Sternutamentis hoc admiscere salubre est.
Isto nam capitis strictura resoluitur omnis,
Mansum confortat stomachum, suspiria sedat:
Morsum

Morsum serpentis trito si iungas acetum,
Et superponas tali medicamine curas,
Mansum pestiferos uetat intus lædere fungos,
Vi nimium feruente cutem comburere dixi.
Sed tamen hæc multis est utilis ustitio causis,
Hac oculis nocuus capitis sedabitur humor,
Et qui distillans pulmonum concaua lædit,
Et stomachi morbosq; curat tussimq; phthisimq;
Huc per uescicas coxæ dolor inueteratus
Elicitur, schiasim quam Græco nomine dicunt,
Hacq; tumor splenis durus iecorisq; fugatur,
Et multum causis hæc subuenit inueteratis,
Vtile tot causis quoniam cataplasma sinapis,
Sæpius à medicis uariatur conficiendo.
Hoc dicam qualiter fieri iubeat Meniacus,
In mortariolo tritum bene pone sinapis
Semen, iungatur panis huic candida mica
Sic, ut tertia pars sit panis iuncta sinapi,
His ficus siccas & mel iungas & acetum
Aetatis quantum uel morbi causa requireret.
Nam quo plus ficus sicca, uel mellis habebit
Ille sinapismus, tanto solet acrior esse:
Debilior, quo plus panis micas & aceti.
Ne tibi sit uilis moneo confectio talis,
Effectum cuius in multis sæpe probauī,
Non tamē hanc iubeo cunctis apponere morbis,
Sed rarò, magnis & causis inueteratis.
Plinius in musto cum semine præcipit huius
Radices mergi, sic postquam senserit harum

Omnem uim uinum, multum putant esse salubre,
 Faucibus & stomacho potatum, luminibusq;
 Pluribus & capitis dicunt prodesse querelis:
 Infuso faciunt oleum de semine quidam,
 Vtile lumborum uicijs, stupidis quoq; neruis:
 Exprimitur succus tenero de caule sinapis,
 Quod sicco mandens dentis tormenta fugabis,
 Vocales uenas semen lenire sinapis
 Mansum confirmant, adipi tundendo uetusto
 Commixtum scrophas dispergit si superaddas.
 Illius fumus multum prodesse caducis
 Dicitur, atq; steræ causas siccando iuuare,
 Cum ficu tritum capiti superaddere raso
 His qui læthargum patiuntur magna medela est,
 Vel si sæpe pedes ungendo fricabis eorum.
 Semen contritum melli coniunge uel uncto,
 Illud alopecias iuuat unguem sæpe fricando,
 Acri cum uino lepras emendat inunctum,
 Hoc quoq; curatur manso periodica febris,
 Antea quam diri ueniat commotio morbi.

S C H O L I A.

VIs illi est tanta caloris) id est, causticam uim habet,
 quam aduratiuam quidam uocant.

Tepidæ) aquæ.

Versesq; palato) hoc est, si eo seminis decocto pro collu-
 tione uaris.

Sternutamentis) quod est pulueribus naribus insufflatis.

Suspiria sedat) à uiscoso humore difficultatem anhelitus
 proseribit.

Vetas

Vetat lædere) fungorum coarctet malitiam, qui uentrem inflando disturbare comesti solent, atq; cū anhelitus difficultate quādoq; mortem pariunt.

Vtilis uistis causis) De sinapismo loquitur Macer, quem saepe Dropacem nominamus, aut Dropodismon. Et est rubificatiuum medicina ex sinapi, seu uesicatoria.

Hac oculis nocuus) hic usum & utilitatem dropodismoni ostendit.

In mortariolo) quomodo sinapismum arte parare debeamus docet.

Infuso faciunt) De olei huius cōfectione scribit Auicenna, Vocales uenas) trachæas arterias intelligit.

Steræ causas) uuluarum conuersionem seminis tremor excitat, inquit Plinius.

Illud alopecias) Alopecia casus capillorum est, à uulpe nomen habens, qui eo item morbo laborat.

Periodica febris) id est, interpellata, ex cholera extra uenas putrescente, quæ de tertio in tertium diem manifestè affligit.

F 5 De Caule,

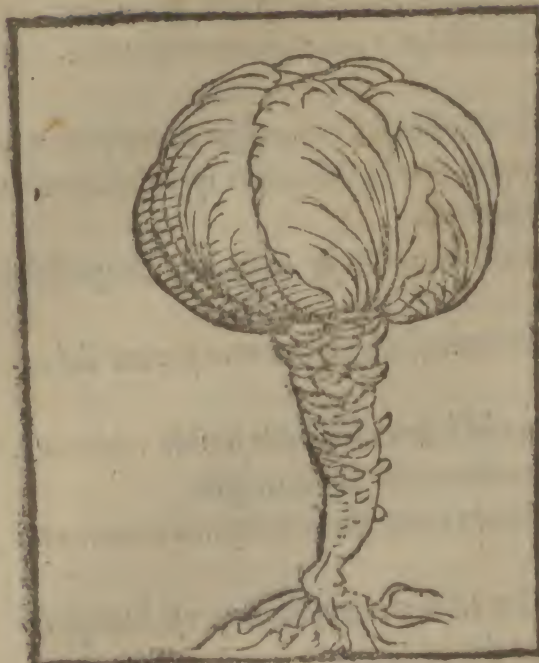
DE CAULE,

Cap. 36,

De caule Galen. 7. Sim-
plic. med. ca. 47. Auic.
cano. secund. cap. 143.
Serap. aggre. cap. 32.
Galen. 2. de Alim. cap.
143. Diosc. li. 2. ca. 111.
M. Varro de re rust. ca-
pite 177. Plin. li. 19. ca. 7.

CAULIS Ro-
mana, Gre-
corū Bras-

sica lingua

Dicitur, is quāvis
passim nascatur

Est tamē illius ad multa salutiferus. (in hortis,
Annis sexcentis usus medicamine caulis
Romanos Cato testatur, medicina priusq;
A medicis Romæ descripta fuisset in usu:
Tunc hortus escas illis dabat, & medicinas,
Vulnera non tantum curare recentia caulem
Ipsemet affirmat, sed quamuis inueterata
Et caneros etiam, loca sed prius amne lauari
Præcipit, aut uino tepido sic deniq; crudum
Vnaquaq; die his tritum apponere caulem
Hordea quam dederint cauli miscere farinā
Idem præcepit, tritum quoq; cum coriandro
Et sale per modico, sic omnia mixta terendo

Apponi

DE VIRIBVS HERBARVM.

Apponi diræ docuit cataplasma podagræ.
 Hoc etiam morbis medicabitur articulorum:
 Hoc quoq; syringas ait & luxata iuuare,
 Atq; superpositum uarios sedare tumores,
 Illius urinam fuerit qui caulibus usus.
 Causis neruorum calesactum censuit aptam,
 Hac ex urina pueri si sæpe lauentur,
 Afferit illorum multum conferre saluti.
 Hæc narrat de caule Cato, scripsisse libellum
 Chrysippum dicunt, huius de uiribus herbæ
 Omnes confirmant, caligine lumina tergi
 Eius, qui uiridi uescatur caule frequenter.
 Auget lac mammis cibus eius, menstrua purgat,
 Atq; iuuat stomachū sumptas ut cōcoquat escas.
 Si multum coquitur, restringere dicitur aluum,
 At semicrudus solet illum soluere sumptus:
 Ac sumptus crudus, sic ut tingatur aceto,
 Splen reprimit tumidum: semē depellit abortū,
 Vīno cum ueteri coctos bene contere caules,
 His oleum roseum quantum res postulat addas.
 Ardores nimios iuuat hæc confectio febris,
 Si superaddatur stomacho, membro uē calenti
 Acri non scissum si mergis alumen aceto
 Et caules, sic ut corpus redigantur in unum
 Cuncta terendo dici potes hoc compescere leprā,
 Et plures alias maculas his sæpe perungens.
 His etiam crinis poteris retinere fluentes,
 Dicitur & testes istud curare tumentes,
 Et uarios morbos genitalia quæ patiuntur.

Et

Ermelius si prædictis faba cocta iugatur,
 Cum fœnu græco si tundis hanc & aceto,
 Et super artheticos apponas ista dolores.
 Multum subueniet illis, uicijsq; podagræ
 Non modicum poterit istud cataplasma mederi.
 Vîno cum ueteri caulis cineres bene triti
 Profunt ad ueteres lateris coxæq; dolores.
 Sit licet hæc uilis, tamen est medicina salubris,
 Si caulis semen mixto potatur aceto,
 Pellere sæpe solet animalia noxia uentris.
 Fit cinis ex siccis caulis radicibus uitis,
 Subditus, hic uuam releuat siccando iacentem:
 Dentibus attriti succum glutire uirentis
 Affirmant raucæ multum succurrere uoci,
 Naribus infusus succus, purgat caput eius,
 Qui prius est caules, uix sentiet ebrietatem,
 Euulsam caulis radicem, postea terram,
 Quæ non attigerit, collo Melinius inquit,
 Suspensam uarias uuæ depellere morbos.

S C H O L I A.

Quamuis passim nascatur in hortis) licet pro-
 pter sui copiam uilis habeatur. Vilia enim sunt & con-
 tempta fermè, quæ abundant, sicut his uerbis Octavius
 Cleophilus ostendit,

Optima quadriuiro non inueniuntur in omni
 Nobilius quanto rarius omne uides.

Medicina priusquam) Vsq; ad tempora Catonis Censo-
 rij saltem hortorum cura, sine medicis usi fuerant Romani, sed eo-
 dem Censorio sua fore ex Græcia denuò uocati sunt, quorum præsi-
 dijs

dijs frui sanitate sperabant. Qui tamen, quod Romanos Barbaros ducerent, in eos falsa dolosaq; usi sunt medicatione, & ob hoc adu- num omnes turpiter ab Vrbe proscripti, eorumq; in locum ratio- nales medici, sicut hoc loco Macer innuit, plantati. Ea pulchre de- scribit Plinius libro de re medica quarto cap. 29.

Ipse met affirmat) loco præscripto.

Cum coriandro) De coriandro dictum est cap. 29.

Vna quaq; die) Plinius id medicaminis antidotum Cato- nis nominat.

Syringas) id est, fistulas, ut prius dictum est.

Chrysippum dicunt) peculiarem de Brassica, omnium morborum curas continentem librum conscripsit Chrysippus, au- tor est Plinius.

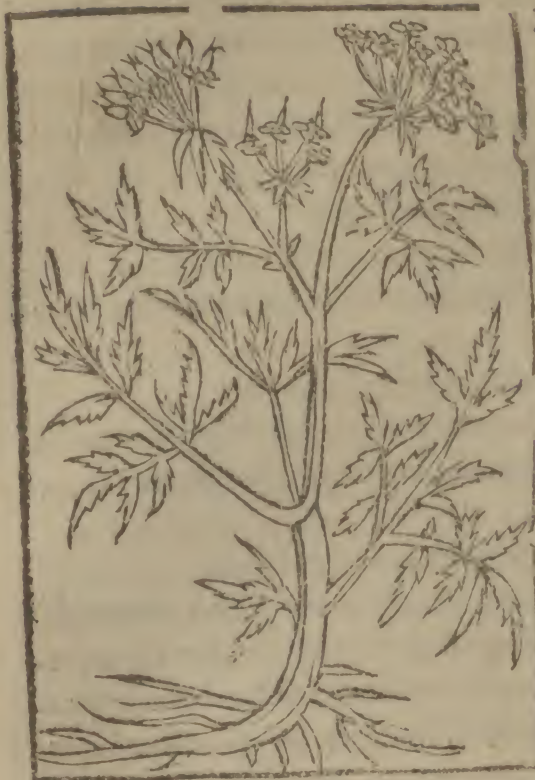
Confectio febris) februm ardores mitigat.

Non scissum alumen) Vt differenter scribit Macer, alu- men non scissum suæ traditioni infert, innuens uendum esse uel ro- tundo, quod saccarinum uocant, seu alumine de Roche uel Lippa- rino. Nam tria genera Cassius Felix capite de passionibus stoma- chi habet.

Qui prius est) id est, qui prius comedit.

Non sentiet ebrietatem) Aristoteles Brassicam, quam Iulius Pollux Cramben, Theophrastus raphanum uocat, ebrieta- ti obniti, saltem propter suam dulcedinem scripsit: id quod in rei me- dicæ professoribus notum esse quoq; deprehendimus. Etenim si uinolentia grauatos uiderint, mox aduersus euaporantis fumi, ex uini reliquijs, uim, panē melle illiū porrigunt, ut percussu ma- lo grassanti obuেনiat dulcedo, de qua re prolixius scriptum habe- tur in mea tuenda sanitatis ratione ad mediū sermē terij dialogi.

De

DE PASTINA

ca, Cap. 73.

Pastinaca

DE pastinaca Dioscor.
lib. 3. cap. 76. Plin. libro
19. cap. 5. Serap. agg. lib.
cap. 265. Galen. libro 6.
Simpl. cap. 105. & ad Pa-
tern. cap. 218. & 8. simp.
cap. 116. Plin. item in lib.
de re medic. libro. 4. ca-
pite 32. L. Apuleius libro
de uirtut. herbarum ca-
pite 81.

Est pastinaca
uirtus in fe-
mine tanta

Et radice sua, malsa si decoquis eius
Radices, multum decoctio proderit eius:
Si potanda datur splenis, iecorisq; querelis
Lumborumq; iuuat eadem potata dolorem,
Has si lacte coquas, decoctio sumpta iuuabit
Asthmaticos, quamuis ueteres, uentresq; fluētes.
Radix illius collo suspensa, tumores
(Vt quidam dicunt) compescit testiculorum.
Qui pastinacam fert, aut qui mandidit illam,
Dicitur à nullo serpente posse noceri:

Accens

Accendit Venerem, si largè sumitur illa,
 Si circum scalpīs dentes radicibus eius,
 Dicunt inuenti per sæpe dolore iuuari.
 Ex uino pastinacæ si sperma bibatur,
 Compescit diros, quos scorpion intulit ictus:
 Sic quoq; foeminei uentris curare tumorem
 Dicunt, quod mulier quasi prægnaus esse uidetur:
 Appositum cancris totum cum melle medetur,
 Quod pastum tribuat est pastinaca uocata,
 Namq; cibum nullæ radices dant meliorem.

SCHOLIA.

Sperma bibatur) sperma, id est, semen.
 Foeminei uentris tumores) Molam intelligit, quæ

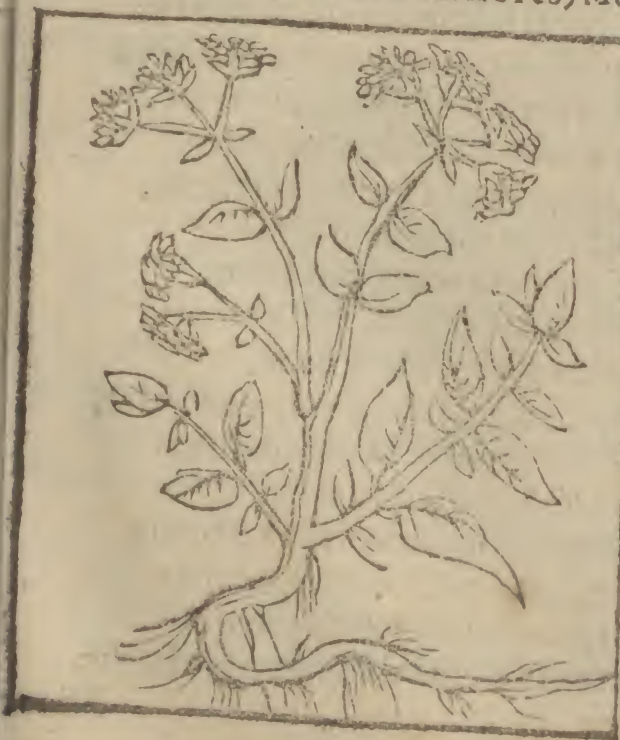
Aegineta magnis
 uentris tumore,
 omnia ueræ im-
 prægnaionis sig-
 na ementientem,
 nominat.

DE ORI-
 gano, Cap. 83.

vide marisolidum?

Origani
 uires ca-
 lidæ siccae q;
 legun ur,

Ter-

Tertius huic in utroq; gradus conceditur esse:
Illius in uino curat decoctio sumpta,
Quosuis pestiferos morsus, si sepe bibatur.
Cum mulsa sumpta prodest aconita bibenti,
Sic multis alijs dicunt obstare uenenis:
Donquaassata iuuat mansum uel saepius haustum,
Hydropicos reprimat bibitum, siccaturq; tumores.
Cum mulsa bibitum cholera deponere nigram
Dicunt, oxybaphi fuerit si pondere sumptum:
Menstrua deducit bibitum, uel si superaddas
Tritum, uel cocta mulier si se fouet herba.
Illius puluis tussim cum melle repellit,
Pruritus, acoras, maculasq; cutis fugat omnes.
In quo decoquitur si saepius amne lauentur
In lauacro, iuuat ictericos haec coctio sumpta.
Succus praedictae uiridis si sumitur herbae,
Vuas & fauces curat siccando tumentes.
Oris uulneribus medicabitur ore retentus,
Naribus infusus, Irio mixtus oliuo:
Infusum capiti coget manare cruorem,
Auribus infusus sedat cum lacte dolorem.
Hic succus mixtus cepis & rosyrriaco,
Ponitur ad solem tunc quando Syrius ardet,
Sicq; quater denis feruebit in aere diebus:
Si supponatur lecto confectio talis,
Effugat (ut dicunt) animalia cuncta nociua.
His quibus ex aliquo uitio digestio tarda
Euenit, ex uino prodest albo: si sumitur
Cum calida morsus stomachi lenire probatur,
Illius

Illius succos oleo mixtos & aceto
 Succida lanæ bibat, & sic superaddita membris
 Laxatis uel contusis multum iuuat, illa
 Prouocat urinam, lumbricos proijcit hausta.
 Dente diu tritum solet inde fugare dolorem,
 Omnia potatus succus iuuat interiora:
 Eius cum succo si carica trita bibatur,
 Sudorem poris producere fertur apertis,
 Appositus coxis succus cum polline farris,
 Harum sæpe grauem pellit reprimat uel dolorem.

SCHOLIA.

A Conita bibenti) id est, uenena, doll wurtz.
 Pondere oxybaphi) Siluaticus oxifabū habet,
 & est ponderis genus, græcis oxonosos dictum, faciens di-
 midium sextarium.

Acoras pellit) id est, capitis tubera, quæ aliquibus ptiria
 nominantur, sicut in Galeni libro de facile acquisibilibus legimus.

Vuas curat) uulnam.

Fauces tumentes) Branchum intelligit.

Oris uulneribus) id est, Alcolæ.

Iriuo mixtus oliuo) oleum irinum describit Mesue distin-
 ctione duodecima, de oleis, & est oleum de lilio, quod cœleste uocāt,
 Blaum gilgen.

Etrosyriaco) Ros syriacus manna est, teste Simphoriano tra-
 ctat. de febribus, cap. 10.

Syrius ardet) id est, caniculæ sidus, quod est in centro ser-
 pē cœli.

Bibat) pro, imbibat.

Succida lana) impurgata, uel suis adhuc sordibus repleta,
 C qua

qua ad unguentum utimur,
quod Esopū humidā no-
minant medici.

DE SERPIL-
lo, Cap. 16.

huic
DE serpillo Diosc. lib. 3.
cap. 41. Theophrast. lib. 6.
de plant. historia. Plin. de
remed. lib. 4. capite 38. L.
Apuleius cap. 100.

Serpillum uete-
res dixerunt
quod quasi ser-
pat

Terræ uicinum, huic feruida siccaq; uis est,
Acri cum uino coctum contundis oliuo,
Cui rosa dat nomen, hoc unguine perlue frontem
Aegroti, capitis solet hoc sedare dolorem:
Nidor combusti serpentes effugat omnes,
Et quod uis animal infundens ore uenenum,
Hoc ideo miscere cibis messoribus est mos,
Ut si fortè sopor fessos depresserit illos,
Vermibus à nocuis tutò requiescere possint.
Pestiferos morsus bibitum iuuat, appositumq;
Prouocat urinas, compescit tormina uentris:
Splen iuuat admixto si sæpe sumatur aceto,

Si

DE VIRIBVS HERBARVM.

99

Si mel prædictis iungatur, spura cruenta
lactantes, mirè porus solet ille iuuare.
Haustum cum uino iecoris sedare dolorem
Dicitur, hicq; solet producere menstrua potus.

SHOLIA.

CVi rosa dat nomen) oleum rosaceum intelligit.
Nidor) id est, cremor

DE VIOLIS, Cap. 40.

violæ

De uiolis Galen. lib. 6. Simpl. cap. de uiolis, Mesue in li. de simpl.
med. cap. 90. Serap. lib. aggre. cap. 141. Plin. lib. 21. cap. 6. Dioscor.
lib. 3. cap. 129.

NEc roseus superare decor, nec lilia possunt
Fragrantes uiolas specie, nec ui, nec odore;
Dicitur humida uis illis & frigida primo
Esse gradu, species tres esse leguntur earum,

6 1 Noscere

Noscere quas tantum diuerso flore ualemus.
Nam sunt purpurei flores, albiq; nigriq;
Cunctis penè pares sunt in medicamine uires:
Inflammati iuuant loca, tritæ si superaddas
Crapula discutitur bibitis, capitisq; grauedo:
Olfactum solo, uel si caput inde coronas
Anginis potæ medicantur aqua resolutæ.
Purpuream uiolâ dicunt curare caducos,
Præcipuè pueros, si mixto sumitur amne:
Radices uiolæ cum mirrha tunde, crocoq;
Hæc inflammatis oculis apponito nocte:
Contritis folijs uiolæ cum melle perungens,
Vlcera sanabis capitis si iungis acetum,
Et cataplasma facis, cedit collectio quæuis:
Illius curat elixatura tumorem
Matricis, tepida si sæpe fouebitur illa.
Ani fissuras quas appellant ragadias,
Addita ceratis medicatur sæpe perunctis,
Pustula si fuerit, melli superadde iugata:
Illius semen cum uino, menstrua purgat,
Tritæ cum mixto radices eius aceto:
Splen siccans bibitæ, uel spleni si superaddas,
Hocq; modo calidam dicunt sedare podagram,
A stomacho cholera rubea potata repellit.
Herba uirens uiolæ, uel flos siccus u' recens u'e,
Morbos de cholera rubea uel sanguine factos
Mollibus in costis, aut in pulmonibus ipsis
Sedat, si mixto potabitur amne recenti:
Infantum tussim, sic & suspiria sedat,

Ex

Ex uiolis oleum sicut de flore rosarum
 Conficiunt, multis quod dicunt utile causis:
 Auribus infusum, sonitum fugat atq; dolorem,
 Et capiti prodest, quocunq; dolore laborat,
 Leniter infrigidans, corpusq; sopore resoluens.
 Lumbricos necat infusum, bibitum, uel inunctū,
 Et capitis fursur oleo depellitur isto,
 Os capitis ictu fuerit si fortè plicatum
 Intantum ut lingua patiens amiserit usum.
 Fac prius hanc uiolam cum uino sumere tritam,
 Postea si fuerit capitis pars dextera læsa,
 Contritam plantæ pedis hanc adnecte sinistri,
 Atq; econuerso facias si læua plicata est.
 Os resilit, linguæq; die redit usus eadem,
 Ut iustus tradit medicus, qui talia scripsit,
 Altera uis uiolæ fertur mirabilis esse:
 Albæ si uiolæ radix teneatur in ore,
 Et transglutitus sic succus sæpius eius,
 Vulneris immodicum tradunt mox sistere fluxū,
 Hanc liquiritæ tradit uim Plinius esse.

S C H O L I A.

Albi nigricq; Per nigros luteos intelligit Macer, Arabum lingua leiri nominator, uulgo gâle negelein.

Anginis potæ) per anginam *angina*, quæ fauei um seu gutturis tumor est, intelligit.

Precipue pueros) Hunc caducum morbum, quo subinde pueri laborant, quidā infanilem nominant, & Auicenna proprio capite matrem puerorum.

G 3 Raga-

Ragadias) Ragadia sunt in ano fissurae, uel à complexione
sicca orta, uel ab humoribus acutis, aut medicinis baurachijs in-
flicta. Sic Ioannes Math. de gradibus in 9 ad Almanforem.

Vtile causis) ad quæ oleum conducit: uiolarum Mesue scri-
bit antidotarij distinct 12.

Et capitis furfur) squamulas capitis innuit.

DE ARISTO
lochis, Cap. 41.

D E aristolochiali.
6. simp. cap 3. Auerr.
simplicium cap. Ari-
stol. Theoph. 9. de plā
tar. histor. Diosc. lib.
1. cap. 4. Serap. libro
agg. cap. 171. L. Apul.
lib. de uirt. herbarum.
capite 19. Plinius li-
bro 25. cap. 8.

Aristolochiæ species tres dicimus esse,
Longa prior radix est, cuius longa uocatur:
Dicta rotunda sequens, quod sit radice rotunda,
Tertia Clematis Græco sermone uocatur:
Viribus hæc pene par dicitur esse rotundæ.

Omnes

Omnes uim calidam siccamq; leguntur habere,
 In primo uis sicca gradu, feruensq; secundo est:
 Pestiferos morsus cum uino sumpta rotunda
 Curat, & assumptis prodest sic hausta uenenis:
 Hocq; modo tardas educit sumpta secundas,
 Cū pipere & mirrha putredine mundat ab omni.
 Post partum potata steras, uel subdita tantum
 Asthmaticis prodest, & frigora sumpta repellit;
 Pleureticos curat, mixta si sumitur amne.
 Quodlibet infixum superaddita trita repellit,
 Vulnere cum mellis purgat repletq; liquore,
 Quod si prædictis irim coniungis, & inde
 Ungas gingiuas, dentesq; putredine purgas.
 Splenis duritiā soluit, laterisq; dolorem,
 Si mixta potatur aqua, febresq; malignas
 Hoc potata modo fertur compescere mirē.
 Sic etiam spasmis super omnia subuenit hausta,
 Et sedat diſam sic sæpius hausta podagram,
 Et morbum curare solet sic sumpta caducum,
 Et uentris nimium sic mitigat illa dolorem.
 Sic quoq; fit sumpta leuior paralyticus illa,
 Dæmonium fumus depellere dicitur eius:
 Infantes fumo dicunt hoc exhilarari,
 Fistula curatur huius radicibus herbæ:
 Si bene purgatis eius loca concaua farcis,
 Singultus sumpta sedari dicitur illi:
 Omnia longa potest, quæ dixi posse rotunda;
 Longa tamen uires habet illa debiliores,
 Vnde quidem si defuerit quādoq; rotunda,

Par pondus longæ ponatur dimidiumq;
 Fomento longæ prodest decoctio mirè.
 Matricum morbis humores extenuando
 Pingues & purgat, eadem si sumitur, illas:
 Plinius hanc formare mares cum carne bouina
 Appositum uulux postquam conceperit, inquit,
 Trita necat pisces admixta calce rotunda:
 Hanc ideo quidam terræ dixere uenenum.

S C H O L I A.

Aristolochiæ species) Dicta est aristolochia, quod optima puerperis sit, & menses remoratos, hærentes secundas & reliquias omnes sua ui sedulo proscribat.

Tres dicimus esse) Duas aristolochias in nostris usitatiores habemus officinis, rotundam, quæ fœmina est: & longam, quæ masculus: tertiam Clematium uel sarmentariam folijs ferè rutaceis, quia nec passim nec omnibus obuia, negligimus.

Pleuriticos curat) de his dictum est.

Trita repellit) attrahendo.

Irim coniungas) radicem ireos, von blauwen gilgen.

Spasmi) contractionibus nervorum.

Paralyticus) παράλυσις nervorum resolutio dicitur.

Fistula curatur) de fistula dictum est.

Concaua farcis) replet.

Singultus sumpta) Sunt in singultuum genere, qui repletionem oriuntur, inanitione & eroso, ab acrioribus stomacho: uulgo der nōsch oder gluxer.

Hanc ideo quidam) Plinius quippe lib. 25. cap. 8.

De

DE MARRV

bio, Cap. 42.

Marrubium

De marrubio Diosc.
lib. 3. cap. 10. Theoph.
lib. 6. de plant. histor.
Plinius lib. 2. cap. 22.
& L. Apuleius lib. de
uirtut. herb. 45.

MArrubi-
um no-
stri di-
xerunt, Prasion
Argi,
Hanc herbā me-
dici calidā sic-
camq; secūdo
Dicunt esse gra-
du, decoctio
totius herbæ

Seminis aut eius, pthísicos mirè iuuat hausta:
Pectoris hæc uarios compescit pōtio morbos,
Et melius prodest illi si iungitur iris,
Asthmaticos sic sumpta iuuat, tussimq; repellit.
Accelerat partus eadem, pellitq; secundas,
Si mel marrubio iungatur, uulnera purgat:
Hocq; modo curat quæ rodunt ulcera carnem.
Dicitur hoc bibitum lateris sedare dolorem,

G, Omni-

Omnibus his succum siccatus proderit eius:
 Illius succus cum uino melle uē mixtus,
 Prodest luminibus caligine debilitatis:
 Siciuat ictericos, iniectus naribus idem,
 Auriculæq; grauē dicunt curare dolorem.
 Hunc mixtum roseo siundas intus oliuo,
 Vsum marrubij non dicunt esse salubrem
 His qui uesicæ morbo, renuncq; laborant.

SCHOLIA.

QUærodunt ulce-
 ra) herpen esthiome-
 num, siquidē qui ser-
 pit & ad ossa rodit, perfecte
 curat: talia Celsus theroma-
 ta nominat.

DE IRIDE,
Cap. 43

DE Irīde Dioscorides libro
 1. capite 1. Plinius libro 21. ca-
 pite 7. Aegineta lib. 7. & Ga-
 lenus simpl.

Iridar

Iri dat florum nomen color ipse suorum,
Cœlestis similes sunt nempe coloribus iris,
Illyricam dicunt illam, quia plurima nasci
Fertur in Illyria, uis eius sicca calensq;
Dicitur, atq; gradum dāt huic in utroq; secundū:
Maior uis huius est in radicibus eius,
Has desiccandas per frusta rotunda secatas,
Sic ut se partes non tangerent, insere filo:
Inq; loco sicco fac suspendantur in umbra,
Vix aliter totum poteris siccare per annum.
Cum uino sedant tussim, præbentq; soporem,
Si latitans intus sanies præcordia lædit,
Pellitur illarum cum uino puluere sumpto:
Cum mulsa bibitus choleram depellit iniquam,
Tormina cum mixto bibitus sedabit aceto,
Hocq; modo sumptis dicunt prodesse uenenis,
Splenī contractis & quouis frigore læsis.
Cum uino bibitus puluis medicabitur eius,
Hocq; modo sumptus tardantia mēstrua purgat,
Duricias stericas radicum coctio mollit,
Si subtus tepida foueantur sæpius illa:
Hæc cum clysterio si sit subiecta per anum,
Non modicum schiasī dicunt prodesse dolori.
De radicibus his mixto collyria melle
Fiunt, quæ uulux pellunt subiecta secundas,
Inq; locis hæc fixa cauis syringia curant:
Commixtus melli desiccet uulnera puluis,
Carneq; nuda replet, si sit superadditus, ossa
Pulueris hellebori pars tertia iungitur illi

Iris

Iris radicum tenui cum puluere duplo
 Puluis uterq; simul commixto melle ligatus,
 Hoc superappositum purgat caligine uultum,
 Et papulas eius istud cataplasma repellit.

SCHOLIA.

Collyria melle id est, pessaria hoc collyrio inuncta.
 Syringia curant) fistulas intelligit.
 Papulas eius) furunculos.

DE INULA.

Cap. 44.

Alantivordol
 De enula Aegineta li-
 bro 7. Plinius libro 20.
 capite 5. Dioscorides li-
 bro 1. capite 17. Colu-
 mella libro 13.

INula quā uul-
 gus Elnā uo-
 cat, oliniūq;
 Dicitur à medi-
 cis, est forma co-
 gnita cunctis:

Humida uis eius, & feruida dicitur esse.

Humor

Humor habet gradum primū, feruorq; secundū
 Dicitur, illius decoctio menstrua purgat:
 Si bibitur mouet urinam, depellit abortum.
 Dicitur hæc eadem stipatum soluere uentrem:
 Radix trita fugat schiasim superaddita coxæ,
 Ex eius folijs cum uini nectare coctis,
 Mirè nephreticis renes inuoluere prodest.
 Eius radicū puluis cum melle uoratus
 Tussim compescit, orthopnoicisq; medetur:
 Cum succo rutæ succus si sumitur eius,
 Affirmant ruptis quod prosit potio talis.

SCHOLIA.

M Irè nephreticis) id est, calculosis.
 Orthopnoicis) ὀρθόπνοια defectus est, qui nisi erecta
 ceruice, spiritum ducere admittit.

DE HISO-
po, Cap. 45.

De Hisopo Plin. libro
 25. cap. 11. & lib. 26. ca.
 11. Dioscor. lib. 3. cap.
 27. Aegin. lib. 7. Dinus
 super Mesue Alhasce
 uocat.

Est

Est hyssopum siccum, calidū quoq; tertius illi
 Est utroq; gradus, eius decoctio facta
 Sic, ut cocta simul sint mel: ficus quoq; sicca
 Prodest nō modicū patientibus hausta catharrū,
 Subuenit & uoci rauca uersata palato,
 Et prodest cunctis pulmonum sumpta querelis.
 Lumbricos uentris eadem potata repellit,
 Impetus & capitis, si distillatio fiat,
 Quæ persæpe solent tussim phthisimq; creare,
 Prodest hæc eadem decoctio sumpta frequenter.
 Omnibus hic prodest puluis cum melle iugatus.
 Contrito uiridi, si iungitur oximel illi,
 Sicq; datur bibitum, stipatum molliet aluum:
 Potio si uiridis uel sicci sæpe bibatur,
 Vultibus eximium fertur præstare colorem,
 Cum uento nocuo uiscosum phlegma repellens,
 Carthama si iungas his, solues fortius aluum:
 Cum nitro & ficu sicca si conteris ipsum,
 Et superponas spleni cataplasma tumentis
 Hydropicis uel solet siccando repellere morbum.
 Cum uino bibitum præcordia tensa relaxat,
 Et quicumq; nocet tumor interiora, recedit:
 In quo decoquitur, si dens foueatur aceto,
 Fertur ab immodico citò sæpe dolore leuari:
 Accenso fumo sonitus compescitur auris,
 Elixum appositum humores lymphat omnes.
 Sic iuuat ictericos iniectum naribus idem.
 Auriculæ dicunt grauem curare dolorem,
 Hoc mixtum roseo si fundis intus oliuo.

Catharrum

DE VIRIBVS HERBARVM.

iii

Catharrum) id est, rheuma defluens à capite.

Carthama si iungas) si crocum iunxeris hortensum.

Præcordia tensa) de his dictum est antea.

DE ASARO, Cap. 46.

DE Asaro Dioscor. lib. 1. cap. 8. Plutarch. conuiuiorū lib. 3. Plū.
lib. 21. cap. 6.

Manfocul

E St asarum græcè, uulgago dicta latine,
Hæc calidæ & siccæ uirtutis dicitur esse,
Tertius est illi gradus, ut dicunt, in utroq;
Prouocat urinam, potataq; menstrua purgat,
Hocq; modo iecoris medicatur sumpta dolori,
Hydropicosq; iuuat, schiasim fugat hausta frequē
ter.

Et uulux morbis decoctio subuenit eius.
Dicitur ictericum potata repellere morbum,
Helleboriq; modo uomitu præcordia purgat,
Sed non est huius purgatio tam uiolenta.
Hæc metuenda quidem, si fiat taliter illa,
Aetatem & uires eius circum spice primum,
Quem purgare uoles, & tempus quale sit anni,
Et si sit regio feruens, uel frigida ualde,
Aut si temperiem mediam tenet inter utranq;
Nam senibus puerisque parum donare licebit,
Aetatis mediæ plus his, iuuenesq; requirunt,
Pinguibus & ualidis plus dandum q; macilentis.
Debilibusq; uiris, magis in gelida regione
Dandum quam calida, duris quocūque labore
Plus illis tribues, quos reddunt ocia molles.

Hæc

Hæc circumspiciens, & cætera talia tractans,
Non solū tutus dabis hanc, sed quasi liber herbas;
Quæ purgant uomitu, uentrē stomachū & resol-
uunt.

Sed quia de cunctis dixi communiter herbis,
Quo sit danda modo propriè uulgago docebo.
De folijs eius triginta recentia tollens,
Adde meri tantum, quo possint cuncta recondi:
Tota nocte mero facias macerentur in illo,
Manè teres, uino quo sunt macerata, resoluè,
Tunc olus excoctum cum pingui carne recenti
Porcina, prius ægroto da sufficienter:
Et sumat uinū quantum uult fortis & albi,
Sic asari succum colatum trade bibendum,
Fortibus & magnis est hic numerus foliorum
Subijciens, reliquis (ut diximus) minuendus
Iuxta quod uires, æstas & cætera poscunt.

S C H O L I A.

ET uulux morbis) id est, matricis.

Aetate & uires) Quæ medici speculatio in phar-
maci administratione consideranda sint autor scribit: aetas
quippe, uirtus, tempus anni, regio, & artificium. Quæ omnia per
principem cum annexis quarta primi, quinto capite quoque describū-
tur. Circa quæ tamen facile constabit, quum hominem nouerimus
(ut Galenus ait) non lapidem, non corium, nec lignum, sed diui-
num quoddam miraculum fermè adorandum, ut Plato ait in lib.
de Legib. non sic præcipitanter, sineque iudicio in quemuis, harum cō-
ditionum neglecta consideratione grassandum: uelut circūforanei
medicæ

medici solent, ambubaia, praestigiatore, agirta, triobulares uetula, patibularij lictores, & hinc inde ambulantes radicalarij, qui omnium semoto examine pari tempore, consimili aetate, quavis regione, uirtute constante & non constante, duris artificio & mollibus assuetis, minusq; assuetis, uiri quoq; sexui, una eademq; dosi diram Exulam, Mezereon, osininos cucumeres, nucem Meihel, & alia huius turbulenta sentina, seu fecis potius, administrant: dijudicantes triumphasse, si male affectos peius habere fecerint, & miriades sedum per inferna extorserint, nescij uerborum Hippocratis, qui primo separatorum sermonum 25 Aphorismo deiectiones non secundum multitudinem aestimandas praecipit, parui quantum faciens, sed quale pluris.

Nam senibus puerisq;) Macer subscribit Auicenna, qui annum sexagesimum excedentem, & decimum quartum non attingentem, a solutionibus deterret, quarta primi, capite quinto.

Validis debilibusq;) Diligenter secundum rationem facienti contemplandum est, an uictus euacuationi consentiat, uel eam ex toto respuat, aut secundum quantitatem limitet: id quod Auicenna quarta primi quoq; monet, quando ipsam dextro oculo inspicendam hortatur, uitalem intelligens.

Magis ingelida regione) Cur in calida regione dosis medicinarum solutiuarum frugalior exhiberi debeat, causam Princeps quarta primi pulchre docet, inquit: ut plurimum ea quae uentrem solunt, calida esse, & sic naturam duarum acuitatum coniunctionem ferre non posse, quod indiuidua inde reddantur debiliora, & magis dissoluta. Quod Macer hic scribit, & Vlsenius hoc disticho facit:

Climata distinguo, gelidum fortem medicina
Sustinet, in calida saepe pusilla nocet.

H

Duris

Duris quocunq; labore) Minus dandū est multū exercitiij hominibus aut laborantibus, quòd superfluitates per diaphoresim, uel sudoris exuberantiam euanescent. unde idem Vlsenius in suo de recta pharmacandi ratione compendioso sic:

Namq; laboranti nō sunt bona pharmaca, uerū
Ultima si fuerit hæc habitudo, dabis.

Plus illis tribues, quos) Qui ocio fruuntur, superfluitatibus in quali & quanto abundant, quas ad benignum natura nec per resolutionem nec per euacuationem suam reducere potest, unā plus illis dandum Macer hortatur.

Et tēpus quale sit anni) Eadē Hippocrates docet quarto Aphorismorū, Sub cane & ante canem molestæ sunt purgationes, inquiens: & Auicenna, qui, Scito inquit, quòd tempus quo sumenda est medicina, non est tempus uehementer calidū neq; frigidum: quarta primi, quinto capite. Causas eleganter subiungit Galenus in commento Aphor. per allegati.

De Menta

DE MENTA,

cap. 47.

DE mentha Serap.

298. Galen. ad Pater.

28. Galen lib. 7. Simp.

cap. oñiosimum. Diosc.

lib. 3. cap. 36.

VIm calidā
siccāq; gra
du fert mē-
tha secundo,

Illius potu uis di
gestiua iuuatur:

Confortat sto-
machum, uomi-

rum quoq; deti-
ner hausta,

Lumbricosq; modo depellere fertur eodem,

Diuersis morbis occurrit testiculorum.

Si foueantur aqua, qua menthæ cocta sit herba,

Concretum soluit lac mammis addita trita.

Instillata fugat auris cum melle dolorem,

Asperitas linguæ fugit illa sæpe fricata:

Haustaq; cum sapa partum solet accelerare,

Trita canis morsum superaddita cum sale curat.

Hæc hæmophthysicis mixto succurrit aceto,

Matrici succus si subditur illius ante

Quàm fiat coitus, mulier non concipit inde.

Caseolos succus putrescere non sinit eius

Admixtus, uel si uiridis superadditur herba.

H

Scholia

S C H O L I A.

Fert mentha) Theophrastus non alio quàm minthes nomine pluribus locis mentham uocat.
 Caseolos succus) Dioscorides lac coire, & in castu densari menthae folia non permittere scribit, loco perallegato, putredinis immentor.

DE CYPERO, Cap. 48.

De Cypero Plin. lib. 21. cap. 18. Celsus lib. 3. cap. 21. Diosc. lib. 1. capite 4.

VIm cypero medici calidam siccaq; secundo
 Dicunt esse gradu, potu depellitur eius
 Calculus, urinæ purgat laxatq; meatus.
 Dicit Apollodorus quod pellere possit abortum,
 Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum:
 Asserit hic idem consumere posse lienem,
 Illius fumus si sæpius ore trahatur.
 Si se sanus homo fumo suffimiget illo,
 Dicit eum fieri firmum magis & leuiorem:
 Subuenit illarum uicijs, admixtus oliuo
 Succus, sic uicium fugat intertrigenis unctum,
 Humores nimios depellit sæpius haustus,
 Istius solus puluis melliue iugatus,
 Vlceramirificè uel uulnera putrida purgat,
 Præcipue puluis hic ulceribus ualet oris,
 Si bibitur stomachum confortat debilitatum:
 Hydropicis multum succurrit sæpius haustum,
 Atq; per urinas humores purgat aquosos:
 Contrito ualidum cypero si iungis acetum,

Vlcera

Vicera quæ serpunt cohibes medicamine tali.

S C H O L I A.

Dicit Apollodorus) hunc ex Plinio citat.
Viciū intertriginis) Intertrigo scabiei species est,
longius ac profundius ad membra serpens.

DE P A E O N I A, Cap. 48.

*De Pæonia Auic. 2. cano. ca. 562 Serap. agg. ca. 41. Plin. lib. 25.
Diosc. lib. 3. cap. 148. Galen. 61. Simp. cap. 101.*

Pæoniam medici calidam siccamq; fatentur,
Hancq; tenere gradum dicunt in utroq; secū
dum,

Splen, iecur, & renes cum mulla sumpta iuuabit:

Sī iungatur ei uiolenter amigdala trita,

Menstrua sic purgat, & fluxum detinet alui:

Illius in uino decoctio sæpius hausta,

Vesicæ duros sedat sic sumpta dolores,

Et scotosim sic illa iuuat, stomachiq; dolorem,

Calculus infantum potu depellitur eius:

Nephreticos eadem multum iuuat, icteriosq;

Pressuras inferre solent insomnia nocte,

Pæoniæ semen bibitur, sic sæpius arceat.

Illius radix pueris suspensa caducis

Non modicū proudest, uelut asserit ipse Galenus,

Quendam se puerum narrat uidisse caducum,

Aetas cuius erat annorum circiter octo,

H 3 Pæoniæ

Pæoniæ puer hic radicem ferre solebat
 Appensam colle, quadam uice concidit illa:
 Moxq; puer recidit, solito quo more ligata,
 Protinus euasit: rem uero probare Galenus
 Hanc plenè cupiens, radicem denuò dempsit
 De collo pueri, cecidit, uiguitq; resumpta,
 Cognita uis herbæ fuit huius sic manifesta.
 Ipse Dioscorides cunctis ait esse caducis
 Aptam, si bibitur, uel si suspenditur illa:
 Seminis illius ter quinq; rubentia grana
 Cum uino fluxum matricis sumpta coercent.
 Nigra solent uarios matricum pellere morbos,
 Si totidem dantur, cum uino nocte bibenda.
 Huius sunt geminæ species, mas dicitur una,
 Altera quæ minor est species, est foemina dicta.
 Radix maioris est palmis longa duabus,
 Grossa q; ceu digitus, radix diuisa minoris.
 Dicitur in plures radices: hæc bene purgat
 Post partum potata steris uino sociata,
 In cunctis reliquis similis uis dicitur illis.

S C H O L I A.

ET scotosim) id est, subitam uisus tenebrositatem, quam
 apoplexiæ affeclam medici dicunt.
 Asserit ipse Galenus) libro sexto de simplici medici
 na, cap. 101.

Pressuras inferre solēt) has Ephialtas uocant, & à cōtinua
 emergunt

emergunt crapula, seu stomachi cruditate, sic ut dormientes ad motum & sensum torpidi ferme uideantur, suffocationi habiles.

Ipse Dioscorides) lib. 3. cap. 140. Addit Guaneri radice caducis non solum non utilem, sed item nociuam, si non eruat luna decresciente.

Mas dicitur una) Ea ratione in plantis & herbis masculos & foeminas esse dicimus, ut quæ herba maioris est uirtutis, masculus sit: quæ minoris, foemina. Ex quibus & Plinij illustratur locus libro natur. hist. 13. quando inquit: Rerum naturalium scriptores arboribus & omnibus, quæ terra gignit, utrumque sexum accommodant. Contrà Aristotelis decreta, qui libro de Animalium generatione primo in ijs marem à foemina non separari scribit.

DE BORAGINE,

Cap. 49.

Boraginis.

DE boragine Constantinus in lib. de gradibus medicin. Placitar. lib. de Simpl. med. cap. 4.

H Erbam quam Græci dixerunt melisophylon,

Boragam nostri dicunt uulgariter illam:

Præ cunctis apibus gratissima dicitur herbis,

Nec gaudere magis ullius flore uidentur,

Contritis folijs apium si uasa perungas,

Non fugient, meliusque facis si lac sibi iungas.

Vnguine cultores retinent examina tali,

Auxilium præsens apium fert ictibus illa:

H 4 Ictus

Ictus detrita regitur si protinus herba,
 Hocq; modo quos uespa necet, uel aranea curat.
 Trita solet ueteres compescere cum sale strumas,
 Hocq; modo uicijs dicunt succurrere foedis.
 Foemina purgatur decocto cum sale succo,
 Tali discutitur inflatio noxia potu,
 Eius si uiridis decoctio saepe bibatur:
 Antiquos dysentericos iuuat, & ciliacos,
 Astmaticis eadem prodest, orthopnoicisq;
 Ulcera depurgat, morbos leuat articulorum.
 Herba canis morsus superaddita cum sale curat,
 Eius fomento decoctio menstrua purgat:
 Ore retenta solet dentis sedare dolorem,
 Lumina purgari caligine Plinius inquit,
 Eius si succo fuerint cum melle peruncta.

S C H O L I A.

IVuat Ciliacos) κοιλιακοὶ uocantur, qui aluum indurata
 tam habent, quæ nihil reddit, ac ne spiritum quidem trans-
 mittit.

Plinius inquit) libro 21. cap. 20. & lib. 25. cap. 13.

De Se-

DE SENE-
cione, Cap. 50.

DE senecione Dio.
lib. 4. cap. 92. Theo-
phrastus in lib. 8. de
plantis, Galen. lib. 8
Simp. capit. 100. Se-
rap. agg. cap. 123.

ERigeron
græci, nos
Senecion
uocitamus,
Quod canis si-
milis uideatur
flore capillis:

Nascitur in muris & in hortis & in tabulatis:
Illius herbæ uis frigida dicitur esse,
In medicinali radix non ponitur usu.
Flores cum folijs tundens infundito uini
Permodicum dulcis, & sic tepesacta tumori
Hæc simul apponas ani uel testiculorum,
Addito thus istis, nervos & uulnera quæuis
Curabis facile posito cataplasmate tali.
Hæc eadem triti facient eius capitelli
Potari prohibent: quia suffocare bibentem
Quidam confirmant, at contra Plinius auctor,

H s Iste.

Ictericis quondam potum donasse salubrem
 Cum uino dicit, talique modo medicari.
 Morbis uesicæ plures ait ille probasse,
 Et cordis uicij illam iecorisque dedisse:
 Torminibus quoque cum passo, iuuisse que potu.
 Hoc uarios morbos præcordia quæ patiuntur,
 Et uiridis facit hæc si tincta uoretur aceto.
 Trita solet duras hæc cum sale spargere strumas.
 Hanc circumscriptam si quis fodiat sine ferro,
 Et tangat dentem uicibus tribus inde dolentem,
 Vnaquaque spuēs uice, opus que reponat eodem,
 Quo fuit orta loco, sic rursus uiuet ut herba,
 Plinius ut dicit, non amplius ille dolebit.

S C H O L I A.

QUod canis similis) Plinius hoc habere nomen in
 quit, quod uere canescat.
 Plinius ut dicit) Plinius lib. 25. cap. ultimo.

De Cheli-

DE CHELI-

donia, Cap. 51.

DE chelidonia

Plin. li. 25. cap. 8.

Constant. libr. de

gradib. ca. de quar

to gradu. Dioscor.

libr. 2. cap. 172. &

Plin. li. 8. cap. 28.

Theoph. de plātis

libr. 8. Galenus 8.

Simp. cap. 172.

Sse che

E lidoniæ

species

geminæ refe-

runtur

A medicis, species est maiora prima uocata:

Altera uerò minor oculis medicatur, utraq;

Cæcatis pullis hac lumina mater hirundo

(Plinius ut scripsit) quamuis sint eruta, reddit:

Hanc nasci dicunt auibus uenientibus illis,

Et desiccarî solito dum more recedunt:

Indeq; nomen habet chelidonia. namq; chelydon

Dicitur hæc uolucris Græcorum more uocari,

Florentis succus cum melle coquatur in ære

Igne leui, spumam donec proieceris omnem,

Et quasi crassiciem mellis decoctio sumat:

Vtilius nullum dicunt oculis medicamen.

Quos

Quos caligo nocet si sint hoc sæpe peruncti,
 Conteritur iuncto sibi radix eius aceto,
 Et sic iſtericis cum uino sumitur albo.
 Dentis ut affirmant prohibet contrita dolorem,
 De folijs eius contulis si cataphasma
 Cum uino fiat, maculas abstergere dicunt.

S C H O L I A.

Altera uero minor) hoc Græci χελιδωνιο μικρόν
 nominant, Latini scrofulariam minorem, quod strumis,
 quas Græca imitatione scrophulas uocant, medeatur: uul-
 gò Feigwarzen oder plater kraut, uel pfaffenhölein.

Hanc nasci dicunt) & inde Chelidoniū uocatum Theoph.
 lib. de Planis 7, cap. 14. scribit.

DE CENTAUREA, Cap. 52.

De Centaurea Serap. ag.
 cap. 34. & 35, Galenus 7.
 Simp. cap. 16. & 17. Auic.
 2. con. cap. 102. Diosc. lib.
 3. cap. 6 & 7. Theoph. lib.
 9. de plātis. Item Galenus
 ab Papiam de Centaureo
 singularem librum con-
 scripsit.

Sunt centaureæ
 species maioræ
 minoræ,

Vt

DE VIRIBVS HERBARVM. 117

Vt supra dictis dixi de pluribus herbis:
 Sed quia perpaucis species est cognita maior,
 Hanc prætermittens uires narrabo minoris,
 Quam notam cunctis credo uulgaribus ipsis,
 Desiccatiuæ uirtutis creditur esse:
 Non modicum plagas conglutinat inde recētes,
 Inq̃ cicatricem ueteres superaddita ducit.
 Illi qui schiasim patitur decoctio mirè
 Prodest, illius si sit subiecta per anum:
 Sanguine detracto sedat mox illa dolorem,
 Fomento neruis eadem medicabitur ægris.
 Illius succus deducit menstrua sumptus,
 Pellit abortiuum, medicamina cuncta maligna:
 Cum uino sumptum dicunt purgare per aluum,
 Melle sibi iuncto caligine lumina purgat:
 Illius exprimitur autumnī tempore succus,
 Quem desiccatum feruenti sole reponunt,
 Ad tales curas quas diximus esse salubrem.

SCHOLIA.

Centaureæ species) à Chirone Centaurō hæc herba
 dicta est centaurium. Nam ea multos in Thessalia medicus
 curauerat.

Sanguine detracto) per phibotomiam,

DE COLUBRINA, Cap. 13.

Colubrina
 De colubrina Dioscorides libr. 2. capite 155, Theophrastus lib.
 de Plant.

de Plant. 8. capite. Plin. 24. cap. 16. Aegineta lib. 7. Simp. L. Apuleius de herbarum historia cap. 11.

HErba Dracontia græcorum quā uocat usus,
 Hæce eadā uulgi lingua colubrina uocatur,
 Quod colubro similis maculoso corpore
 Ex quib. antiquis expertū credimus esse, (surgat:
 Quod queat à simili colubrina uenena fugare,
 Quisquis se trita radice perunxerit eius,
 Tutus ab incurſu serpentum dicitur esse:
 Morſibus illorum cum uino sumpta medetur.
 Si iungas oleum cum succo seminis eius,
 Auribus infundens, poteris sedare dolorem.
 Hoc succo lanam madidam si naribus addas,
 Compesces morbum, qui polypus est uocitatus:
 Siceriam cancris magnum solet esse iuuamen,
 Succo radice eius caligo fugatur.
 Et uarij morbi, quæ lumina perpetiuntur,
 Ex ipso puro si sint lita, melle uē mixto:
 Et prodest oculis radix si manditur assa,
 Cum pulſa granis ter denis seminis hausta,
 Lumina munda ferunt, pulſa caligine, reddi:
 Si marcescentis illius floris odorem
 Nare trahat prægnans, deponere fertur abortū:
 Vel si sit radix matrici subdita trita,
 Puluis radice eius cum melle iugatus,
 Tussim compescit, sumptus sedatq; catharrum:
 Et confert hæmophthiſicis hoc sæpe iuuamen,
 Pectoris humores exhaurit non redituros.
 Omnibus his prodest radix si sumitur assa:

Istud

istud idem faciet eius decoctio sumpta,
 Eius cum uino radix Venerem mouet hausta:
 Prouocat urinas, phagedenica uulnera sanat.
 Si sit ei trita cum melle Brionia iuncta,
 Vulneris hoc mundat sordes, syringia curat:
 Sola sibi iuncto maculas depellit aceto.
 Esse pedum uitium dicunt, cui Pernio nomen
 Est à perniciemembri patientis id ipsum,
 Plebs dicit mulam, solet hoc de frigore nasci,
 Amne Draconthæ radices decoque tali,
 Pernio deletur, si sapius amne fouetur.

S C H O L I A.

Qui Polypus) Polypus caruncula est naribus inna-
 scens, cancerata & foetida, Hippocrate autore non cu-
 randa, 6. Aphor. 38. De hac Celsus lib. 8. cap. 8.

Si sint lila) lila, pro illita.

Cum pulca) de pulca dictum est.

Phagedænica uulnera) Phagedæna ulcera sunt, quæ
 cum inflammatione & foetore carnem usque ad ossa rodunt: ea Pli-
 nius Nomadas appellat.

Cum melle Brionia) Brionia radix est, quam uitem ni-
 gram aut cucurbitam syluestrem uocamus, uulgo scheis nunt.
 Hanc L. Apuleius describit in lib. de uiribus herbarum, capite se-
 xagesimo sexto.

Cui pernio nomen) perniones sunt excoriationes, quæ
 fiunt ex frigoris iniuria in calcaneis, & muga uulgariter uocan-
 tur: quandoque item in pedum digitis & manuum oriuntur,
 apud

apud Auicennam & Constantinum scissura nominantur.

DE GAISDONE, Cap. 14.

DE Gaisdone Plin. lib. 22. cap. 16. Sed perperam herba nomen scriptum arbitror, & Isatim dicendum, id quod facile ex Plinij notabilis scriptis 20 libro, cap. 7.

ISchas à Græcis est uulgò Gaisda uocata, Non modicum quæstum præbens tinctori- bus herba:

De folijs eius tritis factum cataplasma,
Vulnera, magna licet, conglutinat, atq; cruorem
Illorum sistit, reprimat quoscunq; tumores:
Si cum melle teris hanc, sordida uulnera purgat,
Emundat maculas, & sacro subuenit igni,
Oui si iungens albumen eam superaddas.

S C H O L I A.

ISchas à Græcis) Plinij uerba hæc sunt, quæ Isatim scribē dum manifestant: Tertium, inquit, lactuca genus est, in syluis nascens, hoc Isatim uocant, cum polenta ulceribus prodest, eo infectore lanæ utuntur, sanguinem sistit phagadænas curat, & contra ignem sacrum radice seu folij prodest. Germanico idioma- te weid uocatur.

DE HELLEBORO ALBO. Cap. 55.

DE Helleboro Serap. lib. agg. cap. 133. Dioscor. libr. 4. cap. 145. Auic. lib. 2. cap. 242, & 245. Mesue cap. 52. Marsil. Fi- cinus lib. de Epidid. cap. 11.

Vicifera hyst.

Helleborum

Helleborum geminas species testatur habere,
Album quod sursum purgat, nigrumq; deorsum
Vim siccam calidamq; tenet, & tertius illis
Est in utroq; gradus: nigro uiolentiùs album
Dicitur; unde prius dicam de uiribus eius,
Suppositum quocunq; modo depellit abortum:
Naribus attractus, sternutamenta mouebit:
Illius puluis, capitis pellentia morbos
Miscetur confecturis, quæ lumina purgant:
Et multum prodesse ferunt uicij oculorum,
Pulcibus admixtus mures puluis necat eius.
Et cum lacte datus est muscis perniciosus,
Dicunt per uomitum uarios educere sumptum
Humores, ueteresq; ferunt sic pellere morbos:
Purgat ut tali uomitu uertigo uetusta
Insanis, melancholicis, ualet atq; caducis,
Sæpeq; curatur sumpto lymphaticus isto:
Hydropicis in principio mirè medicatur,
Emundat lepram, tetanum fugat, atq; podagram:
Confirmat tremulos, redeuntia tormina curat,
Diuersis uicij stomachi, schiasiq; medetur:
Et tussis ueteri febribusq; per omnia prodest
Quartanis, annis iam pluribus inueteratis.
Ingenti cura sumpturum Plinius ipsum
Admonet, ut septem se præparet ante diebus,
Humectisq; cibis corpus bene temperet omne,
Nec serò cœnet qui debet sumere manè:
Et quando sumet, rubet explorare serenam
Et calidam claramq; diem, uentisq; carentem

I Obseruare

Obseruare iubet: curam si spreuerit istam,
Passurum nimios affirmat eum cruciatus:
Helleborumq; iubet in pulvis antea coctum,
Aut in lente dari, sic dicit non nociturum:
Hocq; dari prohibet senibus, puerisq; tenellis,
Mollibus & timidis, animiq; uiris muliebris,
Et macris nimium dicit non accipiendum.
In succo ptisanæ, uel mulla, pane uel coctum
Sumere præcipiunt alij, sic utile dicunt.
Phylo composito fertur scripsisse libello,
Qualiter helleborum sit nobis accipiendum,
Inq; suis Hippocras Aphorismis istius herbæ
Solius meminit, quam nouerat utiliorem.
Plures scripserunt huius de uiribus herbæ,
Et quo sit sumenda modo docuere, quibusq;
Non tamen inueni per plura uolumina uolens,
Vllum qui certum pondus donare iuberet:
Illius dixisse satis se, credo, putabant,
Cum iuxta uires, ætates, tempora dandum
Iussissent: mihi uero satis non esse uidetur,
Tutam rem subitum, quæ confert sæpe periculum
Commendare, dari cuiquam sine pondere certo
Plinius ut scripsit, Themison donare solebat
Hellebori drachmas geminas, tribuisse sequentes,
Bis binas etiam confirmat: non ramen ipse
Pondere quo iubeat sumi statuisse uidetur:
Cum ramen hellebori nigri iubeat dare drachmā,
Quatuor aut scrupulos nostri significare uidetur,
Albi dimidium pondus tantummodo dandum,
Quod

DE VIRIBVS HERBARVM. 191
Quod longè nigra uiolentius esse fatetur.

SCHOLIA.

VErigo uetusta) Græcis *oxótoma* dicitur, & est errans quædam oculorum tenebrositas.

Lymphaticus isto) furiosis: hunc quidam hydrophobicum nominant.

Tetanus fugat) Tetanus conuulsio est, quando in ea con-
stituti se ipso flectere non possunt. Aeginet. lib. 1. ca. 20.

Plinius ipsum) Plinius libro 25. cap. 5.

Hancq; dari prohibet) idem Plinius eodem loco.

Humectisq; cibis) qui febricitantibus conueniunt.

Aut in lente dari) Mesue in melle rosato exhibendum
suadet, quod tereniabin uocant: uel melle passulato, aut gallinarum
iure, seu carniū, ne suam operationem effrenitet. Marsilius Fic-
nus pomi adminiculo suam maliciam admittere docet, Epidimia-
rum 11 capite.

Inq; suas Hippocras) Aphorismo quarto, libro Aphor.
14. 15. 16.

Qui certum pondus) Mesue in suo de simplicibus libro
cap. ultimo à charatis 7. ad tertiam 31. transit, seu 31.

Themison donare sole.) huius Themisonis Plinius 25
libro meminit.

Quatuor aut scrupul.) scrupulus uiginti granorum hor-
dei pondus est.

I 3 De

*De helleboro nigro autores consulendi sunt præfati, & Plin.
lib. 25. cap. 5. & cap. 11. Theoph. lib. 9.*

Helleborum nigrum non est adeo uiolētum
Vel formidādū, quantū qđ diximus albū:
Hoc qđ præcipiūt ueteres in lēte coquēdū,
Aut in iussellis, sic insanis medicari
Assumptum dicunt, & sic prodesse podagræ:
Hydropicis, mota febre, dicitur auxiliari.
Miram sentit opem sumpto paralyticus illo,
Et uarios bibitum morbos leuat articulorum:
Educat choleras uarias & phlegma per aluum,
Elixaturæ potu caligo fugatur:
Duritias suppuratas factum cataplasma
Concoquit & purgat, uacuat syringia collo.
Infixus modicus radicis surculus eius,
Postqđ dies geminos sit surculus ille remotus,
Ordea quam dederint contrito iunge farinam.
Hydropicus tumor appositus siccabitur illis,
Menstrua suppositum purgat, depellit abortum:
Auditum reddit, si surdis auribus illud
Imponas, & post triduum biduum uē repellas:
Appositum tollit maculas eius cataplasma,
Emundat lepras, scabies quascunq; repellit.
Ore diu tentum quo coxeris illud acerum,
Dentis non modicum dicunt sedare dolorem.
Hellebori nigri præcepit Plinius unam

Donari

Donari drachmam, leniter sic promouet aluum,
Plus quàm bis binos obulos uetat accipiendum.

S C H O L I A.

MOta febre) pro febre amota.
Vacuat syringia) id est, fistulas.
Præcepit Plinius) libro 25. cap. 5.
Plus quàm bis binos) obulū pōdus duodecim granorum
ordei Ianuensis esse scribit.

DE VERBENA, Cap. 17.

Isidorus
DE Verbenaca Dioscor. lib. 4. cap. 58. Plin. lib. 25. cap. 9. &
lib. de re medica 2, cap. 18. L. Apuleius in herbarum historia capi-
te tertio.

VErbenam hierobotanem, peristerionq;
Appellant Græci, species hæc fertur habere
Binas, effectus est idem penè duabus:
Cum uino iuuat ictericos si sæpe bibatur.
Pestíferos morsus curat, superaddita trita,
Cum uino renouanda quidem per quatuor ista
Est medicina diēs, oris bene uulnera pugat.
Illius succus tepidus si uoluitur ore,
Hoc quoq; facta recens herbæ decoctio præstat.
Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,
Si tepefacta diu uoluatur fauce sonora:
Glutinat herba recens uulnus superaddita trita,

I Occurrit

Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis:
Quæ furit alternis febris accedendo diebus
Pellitur hac, tribus sumptis radicibus eius
Cum totidem folijs potenter aqua resoluta:
Ista prius patiens, quam frigus senserit ullum,
Hocq; modo febribus quartanis illa medetur.
Bis binis folijs cum tot radicibus haustis
Illius in uino si sit decoctio facta:
Conuiuas hilares inter conuiuia sparsa
Reddere narratur, ut iam præscripta buglossa.
Hanc herbam gestando manu, si quæris ab ægro,
Dic frater quid agas? bene si responderit æger,
Viuet: si uerò malè, spes est nulla salutis.
Ex hoc compositam quidam iussere coronā
Apponi capiti causa quacunq; dolenti:
Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
Plinius affirmat hanc omnibus esse salubrem
Visceribus, lateris morbis, iecorisq; querelis,
Pectoris & uicijs, & præcipuè medicari
Pulmonum causis, hanc asserit ille phthisiq;
Parotidas reprimi adipi commixta uetusto
Herbam, cui nomen folijs de mille dedere,
Bethonicamq; pari uerbenæ pondere iunge:
Hæc mixta potenter aqua, nullum medicamen
Vtilius credunt illis quos calculus angit,
Non modicum laudare magos hanc asserit herbā
Plinius, hanc cunctis dicunt oblistere morbis,
Et quod quisq; cupit hac impetrare perunctum.
Sic & amicitias captari posse potentum,

Et

Et pelli febres & plurima talia fingunt:
 Quæ quamuis natura potens concedere possit,
 Vana tamen nobis, & anilia iure uidentur.

S C H O L I A.

Hierobotanem) quasi sacrâ herbâ. Nā istac Iouis men-
 sa ad sacrificiū & epulas uerebatur, & faciales Romanē
 in sacris legationibus illa coronabatur, mirēq; proficuum
 expiationibus si suspensa foret, duxerant.

Peristerionq;) quia in ea uersari plurimum gaudent co-
 lumbæ.

Binas habere species) Rectam & supinam. Rectam Pli-
 nius marem nominat, seu cristam gallinaceam, à serratis folijs, quæ
 gallinacæ cristæ formam referunt, uocat: supinam autem scæmi-
 nam, & ideo supinam, quod semper humi procumbat. Vulgo Ie-
 sen traut mennlein, & eisen traut weiblin.

Parotidas reprimic) Quid sit parotis, dictum est.

Folijs de mille) mille folium intelligit, quam myriophi-
 lon siue achilleam nominant garb.

Bethonicamq;) de Bethonica dictum est capite 11.

Hanc asserit herbam Plinius) libr. 25. capit. 9. Natur.
 histor.

Natura potens) quum rerum sit magistra, naturam poten-
 tem uocat.

DE GAMANDREA, Cap. 58.

DE Gamandrea Galen. lib. 8. Simpl. cap. 105. Plin. 24. cap. 15.
 Serap. libr. Agg. cap. 180. Dioscor. libro 3. capite 103. Theophrastus
 libro 9.

Chamaedry

1 4 Chame-

CHamedrys Græcè, quæ Gamandræa latine
 Dicitur, hanc herbam calidā siccāq; fatetur:
 Tertius est in utroq; gradus, depellit abortū,
 Si mixta potetur aqua, tussiq; medetur:
 Conquassata iuuat, si mixta bibatur aceto.
 Splen siccatur, purgat cum uino menstrua sumpta,
 Hydropicis in principio sic sumpta medetur:
 Sic quoq; pestiferis occurrit morsibus illa.
 Cunctis prædictis prodest superaddita trita,
 Sordens purgabis uulnus licet inueteratum.
 Si cum melle teras, & tritam desuper addas,
 Camedreos oculi succo cum melle peruncti
 Dicuntur clari, dempta caligine reddi:
 Si tritam misces oleo, corpusq; perungas,
 Pellit frigorem, reuocabit & ipsa calorem.

S C H O L I A.

CHamedrys dicta sic est quasi humilis ac terrestris quercus, quod folia quercus habeat, quæ humi repant.

DE MAURELLA, Cap. 59.

Maurella frigida.
 DE Maurella uel strigno Serap. libr. 288. cap. 238. Auic. 2.
 cano. cap. 650. Galen. lib. 2. de Alim. cap. 43. & libr. 8. Simp. 144.
 Arnol. de Villa noua in lib. de uinis.

Herbam quam græci strignon dixere, latini
 Maurellam dicunt, uis eius frigida ualde est:
 Dicitur auriculæ mirè sedare dolorem,
 Illius

S C H O L I A.

Parotidas reprimat) hoc est, abscessus post aures.
Herpetam mordax) herpetam quid sit, antea dictum est.

Wasser nicht.

IUſquamum Græci, quam noſtri caniculatam
Dicunt, huic herbæ uirtus eſt frigida ualde:
Tres habet ſpecies, ſemen profert prior album,
Altera ſubrufum producit, tertia nigrum:

I Nobilior

Nobilior reliquis est semen, quod gerit album,
 Pro quo si desit, mos est apponere rufam:
 Nigrum uerò frequens medicorum respuit usus.
 Iusquiami folijs contritis adde polentam,
 Hoc adhibendo potes quosuis curare tumores,
 Sic mirè calidam potes infrigidare podagram:
 Auribus infusus uermes succus necat eius,
 Illarumq; solet uarios lenire dolores.
 Ore diu tepidum si contineatur acetum,
 Quo sint decoctæ radices illius herbæ,
 Dicitur immodicum dentis pacare dolorem:
 Expressus succus contriti seminis eius
 Viscosum calidumq; potest compescere rheuma.
 Si fuerint oculi patientis sæpe peruncti,
 Seminis illius obolus cum semine mixtus
 Miconis, pariter cum mulla sumitur illis
 Vtiliter, fluxum matricis quæ patiuntur.
 Et dicunt hæmophthysicis sic posse mederi,
 Vel quocunq; modo sanguis iactetur ab ore,
 Dicitur hic potus medicari sæpius haustus
 Cum uino tritum semen, cataplasmaq; factum,
 Mammæ & testes dicunt curare tumentes.
 En plastris multis apponitur, antidotis' que
 Infert, sicut olus hæc herba comesta maniam,
 Præstat idem succus in quouis uulnere fusus.

S C H O L I A.

Iusquiamum Græci) Hyoscyamon Græci hanc herbam
 nominant, quasi fabam suillam, quod, ut in historia sua Helia-
 nus

nus inquit, pastu huius herbae suis praesenti mortis periculo sic conuellantur, ut nisi aqua statim se foris & intus proluant, confestim moriantur.

Tres habet species) Vnam, quae purpureos fert flores, & nigrum semen: alteram, luteos & semen subflauum: tertiam flore & semine candido, qua in medicina utimur.

Medicorum respicit usus) narcoticis enim, hoc est, stupefactiuis, adnumeratur.

Cum semine miconis) id est, papaueris.

Comesta mania) *μανία* insaniae species est, quae homines tristes facit, non multum distans à uicio, quod Graeci *μελαγχολία* uocant.

DE MALVA,
Cap. 61.

Malva

DE malua Dioscorides libro tertio, capite 155. Serap.

aggre

aggre. cap. 76. Galen. lib. 7. Simp. cap. 91. Auic. cano 2. cap. 7. Plin. lib. 20. cap. 21.

Dixerunt malua ueteres, qd molliat aluum,
Esse caco stomachu Sextus Niger asserit illa
Atq; Dioscorides, tamen interiorib. ambo
Sumptam sicut olus multum prodesse fatentur:
Et sic uesicæ dicunt illam medicari,
Sicq; uenenosis occurrere potibus illam.
Hi quoq; confirmant malua folijs salicisq;
Ex æquo tritis, citius meliusq; cruentum
Sanari uulnus, emplastris quam preciosis.
Addunt autores ipsi, quod malua potenter
Conquassata iuuat, adipi commixta uetusto:
Vnius caulis radix admora dolori
Dentis, sedat eum, Venerem stimulare refertur.
Hæc eadem femori si lino annexa geratur.
In lana nigra tectam si gesserit illam
Fœmina, mammaram dicunt occurrere morbis.
Scripsit abortiuam Thebana Olympias illam,
Si resolutus adeps miscebitur anseris illi,
Et sic subdatur ueluti pessaria uulua.
Contritis folijs illius cum sale pauco
Aegilopas pellit, succoq; medeberis eius
Puncturis apium, cui si coniungis olium,
Corpus & inde linas, apium tibi nulla nocebit:
Decoctum lotio capiti superaddito malua,
Sic turpes acoras pelles, furfurq; nociuum.
Decoctis folijs eius si iungis olium,
Extingues ignem sacrum cataplasmate tali,

Et

Et combusturis illo bene subuenit ignis:
 Duricias stericas eius decoctio mollit,
 Intestinorum causis, matricis & ani,
 Hoc etiam mirè prodest si subditur illis.

S C H O L I A.

Cacostomacham) stomacho inutilem seu malam
 potius.

Scripsit abortiuam) Thebanam Olympiam sic scri-
 psisse Plinius habet lib. 20. cap. 21.

Veluri pessaria) pessarium pro matrice, instrumentum est,
 ad longitudinem & spissitudinem medij digiti, ex pulueribus cum
 aliquo liquore incorporatis.

Aegilopas) fistulas lachrymales.

Turpes acoras) ἄχαρ capitis ulcus est, squamas instar fur-
 furum habens.

Furfurq; nociuum) furfura tenues squamæ sunt, in capi-
 te & alijs quandoq; corporis par-
 tibus emersa.

De

DE PARATELLA, Cap. 62.

DE paratella Plin. libr. de re medic. 1. cap. 38. L. Apuleius libro de uirtut. herbar. cap. 13. Dioscor. lib. 2. cap. 106. Aeginet. lib. 7.

Herba solet taphi uulgo paratella uocari,

Illius species dicuntur quatuor esse,
Par tamen est ferme uis omnibus in medicina:
Omnibus est illis feruens, austeramque uirtus,
Vnde quidem stomachum confortat sumpta, soletque

In stomacho clausum per ructum pellere uentum,
Sumptaque sicut olus fertur restringere uentrem,
Pruritus mordax, stabiesque cutis laceratrix
Illius repido cedunt apozimate fota,

In ui-

In uino coctæ radicis, & benetrîtæ
 Appositæ, scrophas compescunt, parotidasquæ;
 Eius sæpe tepens si coctio gargarizetur,
 Vuas sedabit umidas, dentisquæ dolorem,
 Et dysentericos potu iuuat, & ciliacos:
 Pellitur hac tepida dolor auris, si foueatur,
 Decoctas ualido radices eius aceto,
 Et tritas spleni superaddito sæpe tumentis,
 Quemuis non modicum reprimunt siccando tu-
 morem.

Cum uino uel aqua radicum coctio facta,
 Menstrua restringet potu, lapidesquæ repellet:
 Hæc eadem iuuat ictericos, suspensiaquæ collo,
 Illius radix scrophas nasci prohibebit.

S C H O L I A.

Illius species dicuntur) prima oxilaphaton Græcis &
 Latinis nominatur, officinæ lapatium acutum. Germani men-
 gelwurtz, grind wurtz, oder zitter wurtz dicunt. Secunda hor-
 tensis, priori dissimilis nō quidem in uniuersum, sed duntaxat in fo-
 lijs, quæ latiora sunt, & ob cultum teneriora: hoc rheubarbarum
 monachorum est, quod pro uero Rheubarbarico minimè exhiben-
 dū, cōtra quorundā pharmacopolarū lucrosas imposturas: qui nisi
 tritū rheubarū in suis officinis exponūt, quod uelut, quū monacha-
 le sit, optimū uenditāt, uulgo munch reubarbar. Tercia syluestris,
 plantaginā

plantagini ferme similis, quam uulgato nomine bonum uocamus
Hainricum, gut Hainrich. Quarta, quæ gustu acorem planè resi-
pit, & Græcis Oxalidis appellatur, Germanicè saur ampffer.

Apozimate) Apoxima decoctum est herbarum, uel radi-
cum simul.

Gargarisetur) Ficticium à sono hoc uerbum est, & col-
luatur significat.

Et Ciliacos) de his dictum est.

DE LOLIO, Cap. 63.

Rathley.

DE lolio Galen. primo Alim. capit. 30. Dioscor. libr. 2. cap. 91.
Plin. lib. 12. cap. 29. ad finem.

FRumentis nocuū loliū Græcus uocat herbā,
Quam nostri dicunt uulgari more nigellam,
Cancros emundat, pascencia uulnera curat:
Cum raphano modicoq; salis superaddita trita,
Zernas & lepras cura compescit eadem.
Sulphure cum uino, purgamentisq; columbæ
Admisce lolium, semen quod lilia præbent,
His iungas, hæc cocta mero superaddita scrophis:
Sic scrophas spargit, sic apostemata rumpit,
Duricias alias emolliet hoc cataplasma.
Mulla decocta cum uino, thure, crocoq;
Apponas coxæ schiasis, quam uexat iniqua.
Parturiens mulier si se suffumiget illa,
Afferitur citius uentris deponere pondus:
Argenti spumæ commiscens hanc, adipiq;

Appo-

Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ,
Et per se tali multum prodesse probauit.

SCHOLIA.

FRumentis nocuam) Hinc Vergilius Bucolicorum Aegloga quinta, infelix lolium nominat.

Vulgari more nigellam) Est enim uera nigella, cuius Galen. meminit ad Patern. cuminum Aethiopicum, quod Gite uocamus, uulgò schwarzger coriander: Melancholium quoque Graecis nominatur.

Zernas & lepras) Zernam medici impetiginem uocant, Cassius Felix.

DE CICUTA,

Cap. 64.

Wilde 44. Serap.
De Cicuta Serap. agg. capite 347. Dioscorides libro 4. capite 77, & libro 5. capite 11. Plinius libro 11. capite 10. Galenus ad Patern. cap 77.

FRigida lætifera
uis noscitur esse
se cicutæ,
Vnde necat gelidi
potantes more ueneni:

Qui perit hac herba, cutis eius fit maculosa,

K Vnde

Vnde genus mortis ualet hoc per signa probari,
 Publica poena reis hæc esse solebat Athenis.
 Hac sumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
 Qualiter hoc fiat non æstimo dicere nostrum,
 Cū nil quod noceat, sed quod iuuat est referendū.
 Hac sumpta si quis morti sit proximus herba,
 Forte merum tepidum bibat, euaderetq; periculum:
 Sed quamuis potu solet hæc assumpta nocere,
 Magnificè tamen apposita solet illa iuuare.
 Aestiuas mirè iuuat epiphoras oculorum,
 Si frons contritis folijs sit operta uirentis:
 Vel si sint eius circumlita lumina succo,
 Hac q; pelluntur sacer ignis & herpetæ mordax.
 Tradit Anaxilaus, si succo sæpius eius
 Virgo linat mammas, sibi cum turgescere primū
 Incipient, modicas semper, stantesq; manere.
 Lac contria uirens mammis superaddita siccat,
 Extinguit tumorē fluxum quoq; sceminis omnē.
 Si pectus trita cataplasma sæpius illa
 Argenti spumæ commiscens hanc, adipiq;
 Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ:
 Et per se tali multum prodesse probauī.
 Singula quid memorem? nocuū quēcunq; calorē
 Apposita trita poteris curare cicuta.

SCHOLIA.

F Rigida uis) Constantinus in libro graduum, hanc calidā
 & siccam in tertio ordine limitat.
 Publica poena) Auxerunt cicutæ famā Athenienses,
 succo

succo eius ad mortem in publicis & capitalibus iudicijs utentes,
quæ alioqui indigna erat, & in omnium poetarum carminibus, sapi-
entumq; scriptis abiecta.

Socrates fuit exanimatus) qua morte Socrates perie-
rit, scribe Laertius lib. 2. cap. de Socrate.

Forte merum tepidum) Cicutæ bezoar est forte uinum
si uomitio præcedat, aut lac asini, seu absinthium cum pipere & ca-
storea. Vide Guanerium.

Epiphoras oculorum) Epiphora superinfusio rheuma-
tis est, descendenti ad oculos cum inflammationem, Oribasio teste.

DE PIPERE, Cap. 6r.

DE Pipere Serap. aggreg. cap. 167. Galen. 8. simp. & ad Pa-
tern. cap. 205. Plin. lib. 12. cap. 7. Dioscor. lib. 2 cap. 148.

CArmine descriptis paucis uulgaribus herbis
Nunc species illas, quas iam cunctis propè notas
Vnus medendi fecit, tentabo referre,
Atq; prius piperis, quod notius ipsa coquina
Quam medicina facit, vires puto discutiendas:
Virtutis siccæ piper asseritur, calidæq;
Tertius esse gradus conceditur huic in utroq;
Tres sunt huic species, album, longumq; nigrumq;
Sed quia sunt geminæ medicis tantummodo notæ,
De specie nigra dicam quædam mihi nota.
Crudum uel coctum sumptum cum melle iugatur,
Vim digestiuam stomachi, iecorisq; iuuabit:
Morsus pestiferos curat, fastidia tollit,
Occurrit uarijs thoracis sæpe querelis:

K 2 Quodq;

Quodq; mouere solet frigus periodica febris
 Compescit, febris si sumitur ante tremorem,
 Cum lauri baccis, uel cum folijs bene tritis:
 Cumq; mero tepido potatum, tormina sedat.
 Et scrophas reprimat, admixtum cum pice dura,
 Et superappositum, recte quoq; iungitur illis.
 Quæ purgare solent oculos caligine dira,
 Admixtum nitro maculas cataplasmate delet:
 Vsti stercoreis humani cum puluere tritum,
 Vna iunge piper, & sic superaddito cancris.
 Experti nihil utilius hoc puluere dicunt,
 Nemo potest omnes piperis describere uires.
 Namq; piper ferme medicamina cuncta requirunt,
 Antidotisq; solet preciosis pluribus addi,
 Hinc puto tam paucas laudes de simplici dictas
 Innumeris, quod sit hoc dignum laude medelis.

SCHOLIA.

Periodica febris) $\pi\epsilon\rho\iota\delta\iota\kappa\eta$. id est, interpellata, quæ ex fle-
 gmate fit, putrescente extra uenas, affligens omni die, falsa per
 sex horas quiescit.

DE PIRETRO, Cap. 66.

*De pyrethro Serapius aggregat. capite 366. Dioscorides li. 3. ca-
 pite 78. Auicenna libro 2. capite 503. Galenus s. simpl. cap. 71. &
 ad Patern. cap. 208. Auer. s. collig.*

EST

E St pyretrum calidū, siccum quoq; quartus
in istis

Est gradus, excruciat dētes, si frigidus humor
Masticet hoc patiens, teneatq; diutius ore
Et iuuat admixto si gargarizetur aceto: (guam,
Hocq; modo tumidam reprimit de flegmate lin-
Sic uiam releuat humores pondere pressam.
Et multis alijs uicijs sic subuenit oris.

Non modicum prodest sumptū cū melle caducis,
Sicq; leuare solet morbum qui membra resoluit,
Suspendum collo pueris prodesse caducis
Dicitur, & solo succurrere fertur odore.

Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas
Ante febris motum, tollet minuetq; rigorem
Renum, sæpe grauem fugat unguem tale dolorē:
Miram sentit opem paralyticus inde perunctus,
Non leuiter manibus fuerit si sæpe fricatus.
Vnguinē si totum corpus mulcebitur isto,
Largus per poros sudor procedit apertos,
Membrorum solet hæc quemuis curare stuporē,
Et corpus seruare potest à frigore tutum,
Et medicamento soluetur tetanus isto.
Tantundem prodest si tritum soluis oliuo,
Sicq; fricando locum quē uis medicare perungas.

SCHOLIA.

Membra resoluit) paralytici innuit.

DE ZINGIBRE, Cap. 67.

De Zingibere Dioscor. li. 2. cap. 149 Constant. lib. de grad. cap.
de simpl. i. c. ij gradus.

K 3 Zingibe-

Z Ingiber atq; piper æquales in medicina
Dicunt, hac causa taceo de uiribus eius.

DE CIMINO,
Cap. 68.

De Ciminio Serap. agg.
lib. cap. 187. Galen. 7. sim-
plic. cap. 59. & ad Pater-
nian. cap. 67. Auic. lib. 2,
cap. 140. Diosc. lib. 3. ca-
pite 61. & 62.

E Sse purat me-
dici calidū sic
cūq; ciminū,
Tertius est illi gra-
dus in uiribus i-
stis:

Anomiptum quocunq; modo depellere tradunt
Viscera uexantem uētum, stomachumq; grauātū,
Et digestiū stomachi iecorisq; calorem
Excitat, & Veneris credunt inhibere furorem,
Et fluxum uentris in aceto stringere coctum.
Hoc orthopnoicis miram præstare medelam
Experti dicunt, cum pusca sæpius haustum.
Atq; uenenosis cum uino morsibus ipsum
Præbet opem, tritumq; fabæ cum polline iuncto
Melle, repentē solet testes curare tumentes
Appositum, sistit cum pusca menstrua sumptum.
Dicunt

Dicunt pallentem dare mansum sæpe colorem.

S C H O L I A.

HO orthopnoicis) de orthopnoicis dictum est.
Cum pusca haustum) de pusca item.

DE GALANGA, Cap. 69.

De galanga Serap. lib. agg. cap. 31. Rases ad Alm. r. Constan. li.
bro de Gradibus cap. de cal. & sic. in tertio.

FLegmonē stomachi sumptū galanga resoluit,
Et si flegmaticus fuerit, corroborat ipsum:
Inclusum uentum sumptū fugat interiorū,
Vim digestiuam iuuat hoc, colicisq; medetur.
Oris non modicum mansum commendat odorē,
Augmentat sumptum Veneris, renumq; calorē.

S C H O L I A.

PHlegmonem stomachi) φλεγμαίνων, cum tension: in
flammati à sanguine, sunt abcessus.

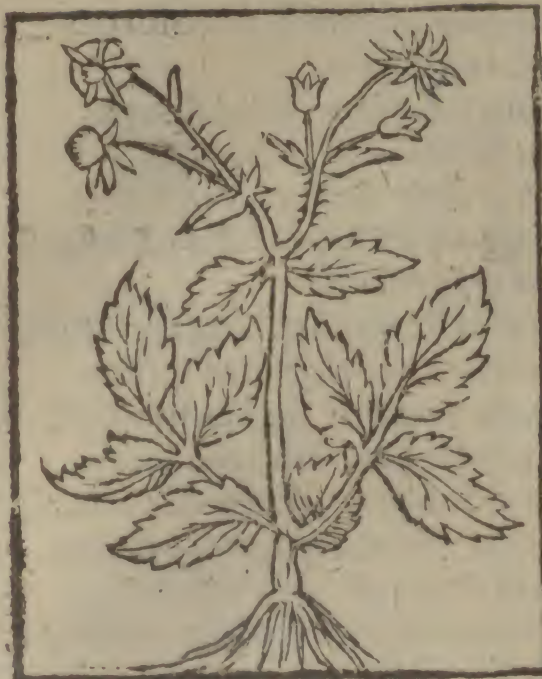
DE ZEDOAR, Cap. 70.

De zedoaria Paul. Aeginet. ca. Zedoaria, Serap. agg. ca. 172.
Auic. cap. de uiribus cordis, & 2. cano. cap. 719.

ADprimē sumptū zedoar obstare uenenis
Affirmant, & reptiliū morsus leuat haustū:
Sūptū cōfortat stomachū, ructusq; sonātes.
Commouet, & crebro fastidia reprimat usu.
Antiquum stomachi dicunt curare dolorem,
Illud si patiens ieiuno mastice ore,
Et sic infectam sensim uoret ille saliuam,
Lumbricos uentris depellere dicitur haustum;
Allia quem faciunt foetorem pellit ab ore,
Et nimium bibiti uini depellit odorem.

K 4 Scholia.

SCHOLIA.

Allia quem faciunt) idē facit ruta comesta inquit Nicolus Flo.

DE GARIO- philo, Cap. 71.

De Gariophilo Plini- us libro 12. capite 7. Constant. in lib. de gra- dibus.

Gariophilum dicunt calidum siccūq; secūdo Esse gradu, iecur & stomachū corroborat ip- sum,

Et ferme cunctis ualet interioribus haustum,
Vim digestiuiam mirē iuuat, abstinet alium:
Accendit Venerem, si drachmæ pondere tritum
Potatum fuerit cum uaccæ lacte recenti,
Vim memorem cerebri confortat sæpius haustū.

SCHOLIA.

Venerem cerebri) id est, memoriam.

DE CINNAMA, Cap. 72.

Plin. li. 6. cap. 29. Diosc. li. 1. cap. 7. Serap. cap. 266. Galen. lib. 7. simp. & idem de Alimentis, Auic. lib. 1. cap. 128.

Cina-

CInama tres species dicuntur habere, sed harum
Est preciosa magis quæ plus subtilis habetur,

Et quæ plus mordet, mixta dulcedine linguam,
Humores stomachi siccet, corroborat ipsum:
Et facit acceptas ut digerat ocyus escas,
Sumptum curat hepar, lotiumq; & mēstrua purgat:
Humida tussis eo sedabitur, atque catharrus,
Hydropisis specie cui præbent tympana nomē,
Sumptum nō modicū reprimat, renumq; dolorē.
Reptilium morsus curat si iungitur illis,
Quæ curant oculos, humores siccet aquosos.
Si bene contritum fori miscetur aceto,
Liberat oppositum tetra lentigine uultum:
Sicq; iuuat morbum, qui ducit ab impete nomen.
Grossa magis species fluxum hæmorrhoidarum
Stringit, aqua gelida bene si contrita bibatur,
Tempore quo nondum patiens ieiunia fregit,
De specie geminas hæc quærit potio drachmas.

S C H O L I A.

TYmpana nomen) Hydropisis tres sunt species, ὑποσάρκx, id est, subtercutis: τυμπανίτης, quæ siccam sonat, aut vento sam: ἀσκήτις, aquosa.

Tetra lentigine) Lentigo in facie maculas præbet, lentis instar: has Celsus lenticulas nominat.

Ab impete nomen) impetiginē intelligit, quæ cutis est scædatio, hinc inde serpens, de qua Serenus Samonicus in suo de omnium morborum cura uolumine sic ait:

K 5 Si uerò

Si uerò uitium est, quod ducit ab impete nomen,
 Hoc matutina poteris cohibere salua:
 Seu folio platani, quod mansum mane uorabis.

D E C O S T O, Cap. 73.

De Costo Galenus 7. Simpl. ca. 43. Aegineta cap. 65. Auic. libro
 2. capite de Costo, Auerr. 5. collig. Serapius libro aggregat. capite
 318. Diosc. lib. 1. cap. 15.

COsti sūt geminę species, grauis una rubēsꝑ;
 Est, & amara nimis, hæc Indica dicitur esse,
 Altera uerò leuis, nec amara, colore sub alba
 Hanc Arabes mittunt, prior utilior medicinæ
 Vrinas purgant, & eis obstantia pellunt:
 Splen curant plenè, laterisꝑ fugare dolorem
 Dicunt, cum uino tepido si sumpserit æger.
 Menstrua purgabunt si se suffumiget illis
 Fœmina, sic etiam uulua sedare dolorem
 Dicunt, aut ex his sibi si pessaria subdat.
 Lumbricos pellunt, purgant lentigine uultum,
 Si tritis cum melle linas: Veneremꝑ mouere
 Dicuntur, si sint cum mulla sumpta tepenti,
 Ex oleo costum quo coxeris, illine quemuis,
 Ante febris typum reddes à frigore tutum,
 Subuenit hoc schias, mēbrisꝑ stupētibus unguē,
 Antiquum uulnus citò purgat puluis eorum.

S C H O L I A.

FEbris typum) Typus est accidens febrium interpola-
 rum, communicans secundum aduentum, non secundum mo-
 ram uel recessum, indicans utrum materia calida sit uel frigi-
 da: lege medicorum Epiphaniam.

Despica

DE SPICA, Cap. 74.
seu Opicanaardi. Aspic.

E Sse gradu primo calidam, siccamq; periti
 Testantur, spicā quæ dicitur Indica nardus:
 Confortat potata iecur, stomachiq; dolores
 Mitigat, & renes illius apozima purgat:
 Vesicam iuuat, urinas & menstrua pellit,
 Ictericis prodest, nocuisq; humoribus obstat.
 Quos caput ad pectus transmittit, sæpe per uuam
 Puncturas aufert, & morsus interiorum:
 In stomacho clausum solet hausta repellere uentū,
 Matricis nimium restringit subdita fluxum:
 Cum gelida si detur aqua, sedare tremorem
 Dicitur hæc cordis, & nausea sistitur inde.
 Excitat hæc Venerem cum cepe sumpta liquore,
 Duricias stericas elixatura resoluit,
 Eius fomento per partes inferiores.
 Lumina si tepida foueantur sæpius illa,
 Affirmant acri prurigine libera reddi,
 Palpebræq; pili bene confortantur eadem.
 Est Nardī species, quæ Celtica spica uocatur,
 Celtarum tantum quæ nascitur in regione,
 Omnia quæ nardus ualet Indica dicitur ista
 Posse, licet uires uideatur habere minores.

SCHOLIA.

Quæ dicitur Celtica id est, Iberica.

DE THVRE, Cap. 75.

Dethure Serap. li. agg. ca. 178. Galen. 7. Simp. cap. 77. & ad Pa
 tern. cap. 275. Diosc. lib. 1. cap. 72, & 73.

Thus

THus calidū siccūq; gradu dixere secūdo,
 Lumina clarificat lachrimo si soluitur oui:
 Contritum uel scemineo cum lacte repenti,
 Acri cum uino tritum pice, lacte q; mixtis
 Vulnēra praeipue curare recentia dicunt,
 Pingui porcino mixtum medicabitur uftis.
 At mixtum melli panaricia decutit unguis,
 Thus bene contritum, uino q; repente solutum,
 Affirmant auri multum prodesse dolenti.
 Tritum cum creta Cimolea, sic q; rosato
 Permixtum, mammas dicunt curare tumentes.
 Nil credunt haemorrhoidicis magis auxiliari.
 Admixto uino si fumatur, uel aceto
 Thus cum lacte terens muliebri si superaddas,
 Vlceribus fieri quae saepe uidentur in ano,
 Aut alio quocunque loco, medicabitur illis.
 Huic aloe iungens, lachrimam q; albuminis oui,
 Sic ut sit spissum, sectae superaddito uenae,
 Aut his uulneribus nimio quae sanguine manant,
 Nec soluas, nisi comperias diuisa coisse.
 Si sit opus, medicamen idem superadde priori,
 Donec firmari ualeat solidata cicatrix,
 Affirmant melius nil sistere posse cruorem.
 Vim memorem cerebri proprio confortat odore,
 Origano inunctum si quis commasticer ipsum,
 Humores capitis nocuos per sputa repellit:
 Alleuat ista grauem capitis purgatio linguam,
 Anseris aut anatis mixta pinguedine thuri,
 Fit cataplasma ualens membrīs quae laeserit ignis.

Scho-

SCHOLIA.

L Achrimo oui) albumine.

Panaricia decutit) Panaricium apostema calidum est, accidens plerūq; in summitate alicuius digitorum manus in latere unguis, cum intenso dolor & uigilijs: sic *Valefc. lib. 7. cap. 42.*

Creta cimolara) creta alba, quæ ad nos ex Sardinia defertur. *Vide Pim lib. 31. cap. 18 & Serap. lib. agg. cap. 406.*

Huic aloë iungen) sde aloë sequitur.

DE ALOE, Cap. 76.

DE aloë *Auic. cano. 2. ca. 66. Galē. 7. simp. de ingen. sanit. cap. 11. & li de sequela potent. animæ, cap. 2. & lib. de cathar. cap. 1. Dioscor. lib. 3. cap. 23. Serap. cap. 201.*

Sunt aloë species geminæ, quæ subrubet, & quæ
Intus sicut hepar, cū frangitur, hæc hepatæa
Dicitur, & magnas habet in medicamine uires.
Vilior est piceo, quæ fracto colore uidetur,
Flegmate mūdificat stomachū, caput articulosq;
Leuiter humorem nocuum purgando per aluum
Ictericos purgat, iecoris iuuat interiora:
Vuinus quoq; recēs putredine purgat ab omni,
Illius injectus puluis, siccandoq; sanat:
Ventris præcipuè dicunt & testiculorum
Vulnera curari, uel ulcera puluere tali.
Si soluatur aqua iuuat apostema labrorum,
Et uaris superappositum, nec non oculorum:
Liuoremq; fugat sic circa lumina factum,
Acri cum uino miscens, oleoq; rosato

Vnge

Vnge dolens caput & frontem, mireꝑ iuuabit;
 Vnguine pruritus sedabitur hoc oculorum.
 Cum uino bene contritum, cataplasmaꝑ factum
 Confortat, retinerꝑ pilos quoscunꝑ cadentes.
 Linguae, gingiuis, uicijs quoꝑ subuenit oris,
 Si refrixetur eo cum uino melleꝑ trito.
 Hoc sumptum per se uentrem non soluit acutè,
 Esse tamen stomachi putat Oribasius aptum,
 Cum laedant illum soluentia cætera uentrem:
 Illius geminas cum mulla sumere drachmas,
 Idem præcepit choleram sic, flegmaꝑ purgat:
 Vnaquaꝑ die post cœnam sumere dixit,
 Vtile tres eius pillulas binas ué uirentis
 Cum succo caulis formatas, ut faba grossas
 Aut cicer: humores nocuos cum stercore purgat;
 Non corrumpendo stomachũ nec uim faciendo.
 Purgatus pillulis fuerit qui sæpius istis,
 Vix unquam capitis uexabitur ipse dolore.
 Et nihil est oculis, mihi crede, salubrius istis:
 Si uerò duram uis soluere largius aluum,
 Partibus est geminis pars admiscenda terendo,
 Vna diagridij, sic apta solutio fiet.

SCHOLIA.

C Vm lædunt illum soluen.) Vnde Galenus 6. de
 simp. cap. 23. aloen præ omnibus simplic. stomacho accõmo
 datam atꝑ uilem scribit: quam cantilenam & Plinius ro-
 borat lib. 27. cap. 4.

Vna diagridij) Diagridium scammoniũ est, suis correctiuis
 limitatum.

De

DE HERBA QVADAM

exotica, cuius nomen mulier
est amara, D. Georgij
Pictorij iocus.

HErbarum vires descripsit carmine Macer,
Ac dotes herbis dixit inesse bonas,
Omnibus ast utilē tacuit, si procul ab hortis
Plantetur, uel agris, procul & a domibus.
Hanc, lector, recto mulierem nomine dicunt
Vipperea lingua, uipperijscq; labris,
Radicem fert ipsa nigram, quæ foetet ut hircus,
Quæq; assam foedam uincit odore suo,
Candicat & folio, uitta dum toruē tuetur,
Et florem profert terq; quaterq; nigrum,
Fructus dat toruos, & pessima semina talis,
Quæ possunt multis damna referre bonis,
Vt sunt coniunctos odio disiungere fratres,
Lingua seu truci findere amicicias
Et facere inuisos genitori garrula natos,
Acuere & dentes semper in excidium,
Spargere gliscentes rixas, milleq; nocendi
Fraudes atq; dolos spargere uippereos.
Sextus huic herbæ legitur gradus esse caloris,
Septimus in sicco, toxica sic superat.
Eruere ex terra hanc magni est mihi crede laboris,
Atq; uirum cordis postulat istud opus.
Hæc etenim claua saltem, seu fuste, flagello,
Bacillo aut trunco est, effodienda tibi.

Irriguum

Irriguum petit ipsa locum quo crescere possit,
Aut quod plantari cum ratione queat.

Hinc igitur Rheni, non ripas occupet istæ,
Sed medium, sacco uel medicante bono:

Alsa poterit, poterit Danubioq[ue],

Proferat ut florem plantula recte suum:

Hanc tibi descripsi uiridem, ut florescere in horto
Permittas nunquam Lector amice tuo.

Elenchus

ELENCHVS OM- NIVM QVAE IN HOC MACRI

uolumine continentur, ex quo uel citra pul-
uerem quisque singularum herbarum
uirtutes addiscet.

ARTHEMISIA, folio i:

Menses trahit,
Abortiuum pellit,
Matricis duritiem soluit,
Vrinam prouocat,
Lapides proscribit,
Ictericos curat,
Strumis medetur,
Oppij bezoar est,
Venenatis auxiliatur,
Morsus ferarum pellit,
Aduersus rubetas ualet,
Pro stomacho est,
Præcordia sanat.

ABROTONVM, fol. 4.

Neruos confortat,
Pectus mundificat,
Dispnoicis ualet,
Tussim repellit,
Lumbos roborat,
Matrici est proficuum,
Vrinam mundificat,

L Contra

Contra schiasim ualet,
 Menfes impeditos soluit,
 Serpentes fugat,
 Februm accessiones sedat,
 Lumbricos eijcit,
 Oculis, collyrium est,
 Stirpes infixas extrahit,
 Venerem excitat.

ABSINTHIUM, folio 7.

Stomachi robur est,
 Lumbricos necat,
 Aluum mollit,
 Vrinam prouocat,
 Menstrua ducit,
 Fastidium ablegat,
 Pectus lenit,
 Culicum fuga est,
 Ictero subuenit:
 Pro hepate est
 Et splene,
 Fungis est bezoar
 Et cicutaë,
 Morsibus uenenatis subuenit,
 Oculos clarificat,
 Sanguillatis prodest,
 Auditum reuocat,
 Subuenit anginæ,
 Vulnere sanat,

Etul-

Et ulcera,
 Pruritus compescit,
 Nauseam tollit marinam,
 Inguinis tumori utilis est,
 Somnum præstat,
 Crines denigrat,
 Tineas pellit,
 Ranam sub linguam sedat,
 Liuorem alterat,
 Aurium sonitum depellit,
 Splenis duritiem mollit,
 Mures arcet.

V R T I C A, folio 13

Ictericos subleuat,
 Tussim sedat,
 Ventris tumori prodest,
 Vulnere purgat,
 Canis morsui medetur,
 Cancrum & parotidas iuuat,
 Luxata reponit,
 Splenis tumorem lenit,
 Podagram mitigat,
 Ex naribus cruorem elicit,
 Ex naribus fluxum tollit,
 Menses trahit,
 Matricem occlusam aperit,
 Venerem incitat,

L 2 Pleuresi

Pleuresi auxiliatur,
 Vrinam cit,
 Aluum astrictam mollit,
 Astringit uuulam,
 Sudorem prouocat,
 Quadrupedes ad coitum angit,
 Capillorum casum impedit.

A L L I V M, fol. 17.

Ictus serpentis sanat,
 Odore uermes abiguntur,
 Vermes & tineas proscribit,
 Vesicæ prodest,
 Secundas expellit,
 Pulmonem roborat,
 Hydropicis subuenit,
 Et nephreticis,
 Item ictericis:
 Aluum astrictam mollit,
 Capitis dolori prodest,
 Et aurium passionibus
 Et tussi:
 Suspiria tollit,
 Clarificat uocem,
 Tenasimonem pellit,
 Aquas corrigit.

P L A N T A G O, folio 17.

Vlcera humida siccat,

Ventrem

Ventrem restringit,
 Et diasintheriam:
 Scrophas dissoluit,
 Hydropim fugat,
 Erasthma,
 Epilepsiam quoq:
 Alcolam curat,
 Aurium pus elicit,
 Sacrum extinguit ignem,
 Hæmophthificis dat sanitatem,
 Et phtisicis.
 Drasinther. stringit.
 Collyrium est,
 Gingivas curat,
 Dentium dolorem reprimit.
 Menses impedit,
 Renibus confert,
 Scrophas incidit,
 Febrium accessiones impedit:
 Fistulis medetur,
 Lumbricos necat,
 Parotidas abigit,
 Fessum restituit,
 Vesicæ prodest.

R V T A.

folio 26.

Stomachum roborat,
 Expellit partus,

L

3

Venerem

Venerem coercet,
 Tussim profligat,
 Menstrua purgat,
 Tormina inhibet,
 Pulmonem iuuat,
 Costarum morbo auxiliatur,
 Schiāsi quoq̃:
 Lumbricos necat,
 Hydropisim curat,
 Et oculos caligantes,
 Capitisq̃ dolorem,
 Eraurium.
 Sacrum extinguit ignem,
 Acherpetam:
 Acoras quoq̃ lenit,
 Et narium ulcera.
 Obstat ebrietati,
 Mithridaticum est,
 Mustale sanat ictum.
 Cholon emendat,
 Et testes tumentes,
 Diapeganon est.
 Ex tenuat bilem,
 Ventrem lenit,
 Et digestionem roborat.

A P I V M, fol.

27.

Oculos tumefactos curat,
 Et mammās tumentes:

Ardorem

Ardorem stomachi sedat,
 Ventos carminat,
 Vrinam prouocat,
 Veneno resistit,
 Tussim compescit,
 Ventrem fluentem impedit,
 Et uomitum.
 Amissum colorem reparat,
 Febris rigorem sedat,
 Hydropis & splenis tumiditatem
 iuuat,
 Lentiginem abijcit,
 Et ulcera mundificat.

M A L V A. folio 29.

Vulnera purgat,
 Scrophas incidit,
 Matricis tumorem lenit,
 Neros indig. relaxat,
 Apostem. dura rumpit.
 Diasinther. medetur,
 Secundas pellit,
 Hæmophthoicis prodest,
 Lapides frangit,
 Deformes maculas emendat,
 Venenis obsistit,
 Caua uulnera replet,
 Combustioni ualet.

L 4 Anetum

Lacaugēt,
 Stomacho proficuum est,
 Nauseam sedat,
 Vrinam elicit,
 Matrici utilis est,
 Tormina secludit,
 Digestionem procurat,
 Vilum lædit,
 Genitale claudit iter.
 Vuam siccat,
 Corrosium est,
 Vulnēra curat,
 Singultum proscindit,
 Oculorum tollit feruorem,
 Hæmorrhoidas mitigat,
 Et condylomata,
 Cephaleam domat,
 Et neruōs indignatos relaxat.

B E T O N I C A, folio 34.

Lapides eijcit,
 Vrinās cit,
 Sputo sanguinis medetur,
 Et hydropicis.
 Oculos læsos rectificat,
 Et aures:

Hemphecos

Hemphecos restituit,
 Tussim iuuat,
 Suspiria sedat,
 Et stomachi dolores.
 Mouet aluum,
 Vulnera curat,
 Capitis fracturæ subuenit,
 Lachrimas restringit,
 Caliginem proscindit,
 Oculos clarificat,
 Vomicam sanat,
 Spleni iecoriq; prodest,
 Renes purgat,
 Quotidianam impedit,
 Vomitiuum est,
 Ruptos consolidat,
 Contra uenena est.
 Icterus sanat,
 Et menstrua mundificat,
 Digestionem confortat,
 Contra serpentes est,
 Atq; liuorem depellit.

S A B I N A, folio 18.

Vulnera siccant,
 Anthraces curat,
 Cit menstrua,
 Embriō, mort, excludit,

L f Cutem

E L E N C H V S.

Cutem lenit.

Vertiginem sedat.

P O R R V M, folio 39.

Contra sanguinis expuition.

Flux. sang. nar. compescit,

Contractas curat matr.

Fecundas reddit,

Vlcera mundificat,

Pectus item,

Et tussim:

Vocem clarificat,

Ventre stringit,

Morsui serpentis auxiliatur.

Tussion antiquam curat,

Et pulmoniacos,

Auribus prodest,

Esui fungorum obstat,

Cephalææ prodest,

Lumbis similiter.

Fracturas solidat,

Nervos indignatos relaxat,

Ebrietati resistit,

Et duram remollit aluum.

C H A M O M I L L A, folio 42.

Vrinam preuocat,

Lapidem uesicæ frangit,

Menstrua purgat,

Tormina

Tormina sedat,
 Stomachi inflationes tollit,
 Ictericis prodest,
 Iecur confortat,
 Pellit abortum.
 Accessionem febris impedit,
 Hippocondria suspens. purgat,
 Pestiferos morsus tollit,
 Lienem mundificat,
 Aegilopas curat,
 Anathemata proscribit.

N E P T A, folio 45.

Frigora febris tollit,
 Schiasim proscribit,
 Menstrua purgat,
 Elephantiasis prodest,
 Serpentum morsus aufert,
 Lumbricos necat,
 Purgat ictericos,
 Et asthmaticos,
 Pleuresim quoq.
 Vibices cicatricum tollit,
 Serpentes fugat,
 Singultum proscribit,
 Et Venerem.

P V L E G I V M, folio 47.

Abortum facit,
 Menses elicit,

Et se

Et secundas:
 Contractis succurrit,
 Sputum faciliat,
 Nauseam curat,
 Melancholiam proscindit,
 Morsuū serpentum subuenit,
 Sincopi prodest.
 Gingiuas confirmat,
 Podagram sedat,
 Papulas tollit,
 Spleneticis auxiliatur.
 Contra pruritum est,
 Tussim compescit,
 Vrinam cit,
 Venerem stimulat,
 Pulmonem & iecur roborat,
 Lac mammis auget,
 Atq; morsus caninos sanat.

FOENICVLVM, folio 50.

Venenis resistit,
 Oculos clarificat,
 Aurium uermes necat,
 Renibus prodest,
 Et hydropicis.
 Lac auget,
 Nephreticos subleuat,
 Menses resoluit,

Nauseam

Nauseam sedat,
 Feruorem stomachi tollit,
 Virgæ uirili prodest,
 Venerem incitat,
 Pleuresi conducit.

ACIDVLA, folio 52.

Tollit fastidium,
 Sacrum compescit ignem,
 Phagedenis prodest,
 Et combustioni.
 Capitis dolori subuenit,
 Cephalargiæ item:
 Ventris fluxus sedat,
 Et menses nimios:
 Lumbricos pellit,
 Visum confortat,
 Venenis obstat,
 Et scorpionis ictui:
 Auditum confortat,
 Lemnas oculorum soluit.

P O R T V L A C A, fol. 55.

Causonidi ualet,
 Et stomacho,
 Lenit calorem,
 Fluxum restringit,

Hamodiam

Hæmodiam soluit,
Solis calorem lenit,
Ventrem emollit,
Expuentibus sang. prodest.

LACTUCA, folio 17.

Calorem extinguit,
Somnifera est,
Aluum soluit,
Somnia uana compescit,
Alui fluxum compescit,
Lac auget, &
Oculis prodest.

R O S A, folio 58.

Sacrum compescit ignem,
Præcordia sanat,
Menses impedit,
Collyria præbet,
Alcolam sanat,
Omni feruorem sedat,
Ventrem mollit,
Capitis feruorem tollit,
Vulnera replet,
Combustionem curat,
Dentium dolorem mitigat,
Palpebras rectificat,

Prur.

Pruritus tollit,
Oleum rosarum præbet.

LILIVM, folio 62

Vsturas arcet,
Duricas stericas mollit,
Nervos induratos item:
Morbus serpent. curat,
Fungis bezoar est.
Clavos pedum sanat,
Pilos reddit,
Ventre purgat,
Et menses.
Nervis præcis medetur,
Plagas siccat,
Cicatrices inducit,
Rugas erugat,
Lichenas & furfur emendat,
Sudorem elicit, &
Tumorem maturat.

SATVREGIA, folio 63

Vrinam prouocat,
Et abortum:
Pectus mundificat,
Tumina sedat,
Lethargum proscibit,
Prægnant

Prægnantibus obest,
 Nauſeam ſedat, &
 Venerem parit.

S A L V I A, folio 67.

Pellit abortiuum,
 Menſes purgat,
 Contra uenena eſt:
 Sanguinem ſiſtit,
 Compescit Venerem,
 Laterisq; dolorem:
 Pruritus uulæ curat,
 Virgæq; uirilī, &
 Capillos tingit.

L I G V S T I C V M, folio 67.

Stomachi uentos ſedat,
 Diſteſionem procurat,
 Vrinas mouet,
 Menſtrua purgat,
 Venen. morſ. prodeſt,
 Et colicis.
 Pepticam confortat uirtutem,
 Oculos lædit item.

O S T R V C I V M, folio 69.

Iecori prodeſt,
 Iſtericos iuuat,

Et ſple-

Et spleneticos.
 Sclyrosum sanat,
 Lapides frangit,
 Lotium mouet,
 Tussim sedat,
 Orthopnoicis subuenit,
 Depellit abortum:
 Menstrua cit,
 Leporam emendat,
 Et quasuis pustulas, &
 Sternutare facit.

C A E R I F O L I V N, folio 70

Cancris medetur,
 Lateris dolori quoq;
 Pituam soluit,
 Lumbricos necat,
 Vrinam mouet,
 Parotidas curat,
 Vomitus compescit, &
 Vertiginem fugat.

A T R I P L E X, folio 71

Aluum ducit,
 Clauis medetur,
 Scabros ungues curat,
 Sacrum extinguit ignem,
 M Pod-

Podagram sanat,
Et icterum tollit.

CORIANDRVM, folio 73

Lumbricos expellit,
Et tinea^s,
Testium tumiditatem iuuat,
Ventrem cohibet,
Sacrum ignem sanat,
Calorem omnem extinguat,
Scrophas dissoluit,
Febrem arceat,
Et menstrua tardat.

NASTURTIVM, folio 77

Venerem coarctat,
Anthracem curat,
Et furunculos:
Crines retinet,
Dentis dolorem mitigat,
Depellit abortum,
Vermes depellit,
Serpentes odore fugat.
Splenem reprimat,
Schiasis medetur,
Et lichenis,
Capitisq; pruritui,

Pectoris

ELENCHVS.

679

Pectoris angorem tollit.
Aluum mollificat,
Et tussim sanat.

ERVCA,

folio

77

Vrinam mouet,
Tussim repellit,
Maculas cutis tollit,
Et lentigines.
Ossa fracta emendat,
Pestiferos ictus quoq.
Contra uerbera est,
Venerem stimulat.

PAPAUER,

folio

79

Somnum inducit,
Ventrem stringit,
Menses retinet,
Tussim compescit,
Lethargum infert,
Fauces curat,
Sacrum exstinguit ignem,
Gutturis asperitatem lenit,
Rheumata siccit,
Oppium præbet,
Capitis dolorem sedat:
Aurium dolorem compescit, &

M

Poda-

Podagran mitigat.

C E P E,

folio

82

Sitim facit,
 Cholericis obest,
 Pulchrum facit colorem,
 Somnum inducit.
 Aluum trahit,
 Morsum curat canis,
 Et anguis.
 Auribus prodest,
 Linguam reparat,
 Caput purgat,
 Calles pedum soluit,
 Dentibus conuenit,
 Dyssenteriam curat,
 Capillos reddit
 Oris foetorem proscibit,
 Fastidia tollit,
 Oculos iuuat.
 Et macula solcindit.

B V G L O S S V S,

folio

84

Choleram purgat,
 Et cardiacam,
 Et pulmonem:
 Schiasi medetur, &

Conuiuas

Conuiuas exhilarat.

SINAPI, folio 26

Humores incidit,
Adurit cutem,
Commouet aluum,
Confringit lapides,
Vrinam cit:
Oris collutio est,
Sternutamentum est,
Stomachum confortat,
Suspiria sedat,
Morsum serpentis curat.
Contra fungos est,
Tussim sanat,
Et pthysim.
Vesicatorium est,
Schiasis prodest,
Iecur roborat.
Sinapismus est,
De sinapi uinum conficitur,
Et oleum.
Dentes dolorosos curat,
Vocem reddit sonoram,
Scrophas dispergit,
Caducos iuuat,
Et matricem.
Læthargum abigit,
Alopeciae medetur,
Et lepræ,

M 3

Atq;

Atq; periodicam fugat febrem.

choux C A V L I S, folio 90

choux

Vulnera sanat,
 Et caneros,
 Podagram item,
 Fistulas quoq;
 Luxata iuuat,
 Tumorem rollit,
 Caliginem abigit,
 Auget lac,
 Stomachum roborat,
 Digerit escas,
 Alium impedit,
 Splenem reprimat,
 Febris ardorem sedat,
 Leporam nubilat,
 Crines detinet,
 Lateris dolorem lenit,
 Vermes pellit,
 Claram reddit uocem,
 Purgat caput,
 Et ebrietatis est bezoar.

P A S T I N A C A, folio 94

Lumbos iuuat,
 Et iccur,

Asthmati.

ELENCHVS.

Asthmaticos item,
Ventre[m]q[ue] fluentem:
Testium ablegat tumorem,
Accendit Venerem,
Dentibus prodest,
Scorpionis medetur ictui, &
Molæ subuenit.

ORGANVM, folio 96

Venenis bezōar est,
Hydropicos curat,
Melancholicos purgat,
Tussim repellit,
Pruritus & acoras tollit,
Iuuat ictericos,
Vuulam curat,
Oris ulcera item.
Aurium dolori medetur,
Stomachi morsum sedat,
Membris contusis utilis.
Lumbricos prouocat,
Dentis cruciatum lenit,
Sudorem prouocat,
Et coxis prodest.

SERPILLVM, folio 97

Capitis dolorem sedat,

Serpentes

Serpentes effugat:
 Prouocat urinas,
 Compescit tormina,
 Splenem iuuat,
 Sputum cruentum tollit,
 Iecoris sedat dolorem,
 Et menstrua ducit.

V I O L A,

folio

125

Inflammationes tollit,
 Capitis grauedinem proscindit,
 Anginae medicatur,
 Et caducis.
 Inflammatos oculos sanat,
 Caput ulcero sum item.
 Matrici prodest,
 Ragadias ani profligat,
 Menstrua purgat,
 Podagram lenit,
 Choleram euacuat,
 Et tussim infantum.
 Caput infrigidat,
 Lumbricos necat,
 Capitis furfur tollit,
 Vocem reparat,
 Et sanguis fluxum sistit.

Aristo

ELENCHVS.

ARISTOLOCHIA,

folio

102

Pestiferos morsus curat,
Secundas trahit,
Asthmaticis prodest,
Pleuresim sanat,
Vulnera purgat,
Dentes item:
Febres fugat,
Et spasmus:
Podagram lenit,
Ac morbum caducum.
Dæmonia fugat,
Et fistulas,
Ac singultum:
Concipere mares facit,
Trita pisces necat.

MARRUBIVM,

folio

103

Phthisicos iuuat,
Pectus sanat,
Asthmaticos item,
Tussientes quoq.
Parcus accelerat,
Atq; secundas.
Vulnera purgat,
Pleuresim sedat,
Visum roborat,

N

Et

Eriſtericos.
Aurium dolori ſubuenit:
Sed ueſicæ obest,
Et renibus.

I R I S,

folio

106

Tuſſim ſedat,
Soporem præbet,
Præcordia mundificat,
Choleram proſcribit,
Et tormina,
Item uenena.
Menſes cit,
Matricem mollificat,
Schiaſi prodeſt,
Fiſtulas curat,
Vulnera ſiccant,
Epidermida inducit,
Caliginem abigit,
Et papulas.

E N V L A,

folio

109

Menſes ducit,
Vrinam & abortum:
Ventrem lenit,
Et ſchiaſim.
Nephreticis medetur,

Et tuſ-

E L E N C H V S.

187

Ettulsi,
Spirítum ítem uix trahentibus,
Et rupsis prodest.

H Y S O P V S, folio 112

Catharrum sanat,
Et raucedínem:
Et pulmóni prodest,
Lumbrícos necat,
Aluum mollit.
Vultum colorat,
Phlegma educit,
Tumorem splenis sanat,
Hydropicis auxiliatur,
Præcordia relaxat,
Dentium dolorem mitigat,
Aurium tinnitum soluit.

A S A R V M, folio 113

Prouocat urinam,
Et menstrua:
Hydropicos iuuat,
Et schiasim.
Ícterus pellit,
Vomitum facit.

M E N T A, folio 115
Confortat stomachum,
N 2 Vomitum

E L E N C H V S.

Vomitum compescit,
 Lumbricos expellit,
 Testibus prodest,
 Lac soluit concretum.
 Auris dolorem sedat,
 Partum accelerat,
 Canis morsum sanat,
 Hæmophthysicis prodest,
 Conceptionem impedit,
 Et putredinem casei uetat.

C I P E R V S,

folio

n° 6

Calculus pellit,
 Et abortum:
 Lienem extenuat,
 Corpus roborat,
 Intertriginem curat,
 Vulnere purgat,
 Oris ulcera sanat,
 Stomachum confortat,
 Et hydropicos.

P A E O N I A,

folio

n° 7

Splen & iecur confortat,
 Fluxum alui impedit,
 Scothosim deponit,
 Infantis calculum eijcit,

Nephreti-

E L E N C H V S.

189

Nephreticos sanat,
Et ictericos,
Et caducos.
Menses impedit,
Et steriles purgat.

B O R A G O. folio

190

Apes fouet,
Apes retinet,
Ictibus apum ualet,
Et araneorum.
Strumas deponit,
Dysentericos curat,
Et ciliacos,
Etiam asthmaticos
Canis morsum sedat,
Dentes curat,
Et oculos clarificat.

S E N E C I O, folio

191

Tumori ualet testium,
Nervos & uulnera curat,
Ictericis prodest,
Et morbis uesicæ,
Et cordis uicij.
Tormina sedat,
Strumas dissoluit,

N 3 Et

Et dentibus subuenit,

CHELIDONIA,

folio

123

Oculis medicatur,
Et ictericis,
Dentium dolorem tollit,
Maculasq; abstergit.

CENTAVREA,

folio

114

Plagas conglutinat,
Schiasi subuenit,
Et neruis.
Menses trahit,
Aluum ducit,
Oculos clarificat.

COLUBRINA,

folio

125

Venena fugat,
A serpentibus tuetur,
Aurium dolorem lenit,
Polypum abigit,
Et cancerum,
Oculorum caliginem item,
Abortum pellit,
Tussim sedat,
Et catharrum.
Sanguinem spuentib. conuenit,

Venerem

E L E N C H V S.

191

Venerem mouet,
Phagedenica mundat,
Et fistulas, &
Pernioni medetur.

I S A T I S, folio 127

Vulnera glutinat,
Sacro igni prodest,
Et tumorem sedat.

HELLEBORVS, folio 128

Pellit abortum,
Sternutatorium est,
Lumina purgat,
Mures necat,
Et muscas.
Vomitum facit,
Vertiginem pellit,
Melancholicis conducit,
Et lymphaticis,
Hydropicis item.
Lepram mundat,
Tormina sanat,
Et schiasim.
Febribus prodest,
Et tetano,

N 4 Helle-

132
E L E N C H V S.
HELLEBORVS NIGER, folio 132.

Infanis conuenit,
Et podagræ,
Hydropicis quoq;
Item paralyticis:
Phlegma proſcribit,
Et caliginem.
Fiſtulas mundat,
Et menſes:
Depellit abortum,
Auditum reddit,
Emendat lepras,
Dentium dolorem ſedat.

V E R B E N A, folio 133

Iuuat ictericos,
Morſus curat,
Oris ulcera ſanat,
Venenis nocet,
Febres curat,
Conuiuas hilarat.
An æger moriatur indicat:
Capiti prodeſt,
Et pectori, atq; pulmoni,
Pthiſi quoq;
Parotidas diſſoluit,
Calculum frangit,
Impetrare

E L E N C H V S.

123

Impetrare facit,
Amicitias conciliat.

G A M A N D R E A, folio 135

Tussi medetur,
Splen siccat,
Menstrua purgat,
Hydropicis subuenit,
Morsus sanat,
Vulnera mundat,
Caliginem pellit,
Et frigus.

I V S Q V I A M V S, folio 137

Podagram lenit,
Aurium uermes necat,
Dentis dolorem mitigtat,
Compescit rheuma.
Menses impedit,
Hæmophthificis prodest,
Tumorem testium sedat,
Et mammarum,
Maniam præstat.

M A L V A, folio 139

Vesicæ medicatur,
N s Vul-

Vulnus sanat,
 Dentes dolorosos lenit,
 Venerem stimulat,
 Mammæ curat,
 Abortum parit,
 Aegilopas pellit,
 Puncturas apum sedat,
 Acoras item,
 Et capitis furfur,
 Ac faciem ignem.
 Matrici prodest,
 Et intestinis.

P A R A T E L L A, folio 141

Stomachum confortat,
 Ventrem impedit,
 Scabiem curat,
 Scrophas compescit,
 Et parotidas,
 Vuulam item,
 Et dentis dolorem.
 Dysentericos curat,
 Et cœliacos,
 Aurium etiam dolorem.
 Splenis tumorem soluit,
 Menses sistit,
 Lapidem expellit,
 Et scrophas impedit.

Lolium

E L E N C H V S.
L O L I V M, folio

195

144

Cancros emundat,
Vulnera curat,
Zernas & lepras item:
Scrophas spargit,
Schiasim curat,
Partus accelerat,
Atq; podagras lenit.

C I C V T A, folio

145

Necat,
Epiphoras oculorum sanat,
Sacrum pellit ignem,
Mammas extenuat,
Venerem extinguit,
Et podagram.

P I P E R, folio

146

Digestionem confortat,
Morsus curat,
Et pectus.
Febres compescit,
Tormina sedat,
Scrophas reprimi,
Caliginem depellit,
Maculas delet,

Cancro

Cancro medetur.

PYRETRVM, folio 148

Dentes curat,
Et ranulam sub lingua,
Et uuam,
Caducos eleuat,
Paralyfi medetur,
Febris rigorem tollit,
Sudorem prouocat,
Et tetanum curat.

ZINGIBER, folio 149

Ea curat quæ piper.

CIMINVM, folio 150

Ventos carminat,
Digestionem procurat,
Venerem sedat,
Ventrem stringit,
Orthopnoicis prodest,
Morsus curat,
Testes curat,
Et menstrua.

GALANGA, folio 151

Flegmones dissoluit,

Stoma-

ELENCHVS.

197

Stomachum roborat,
Ventos carminat,
Digestionem adiuuat,
Et colicos,
Atq; bonum oris facit odorem.

ZEDORRIA. folio 157

Obstat uenenis,
Morsus leuat,
Confortat stomachum,
Ructus sedat,
Fastidia tollit,
Lumbricos depellit,
Alij foetorem inhibet.

CARIOPHILVS, folio 158

Corroborat stomachum,
Digestiuam confortat,
Inhibet aluum,
Accendit Venerem,
Et memoriam auget.

CINAMOMVM, folio 158

Humores siccant,
Digestionem promouet,
Curat hepar,

Menses

E L E N C H V S.

677

Palpebras mundat.

T H V S,

Oculos clarificat,

Vulnera conglutinat,

Panaritium decutit,

Auribus prodest,

Mamillas tumentes iuuat,

Hæmophthificis auxiliatur.

Condylomata sedat,

Sanguinem sistit,

Memoriam roborat,

Caput expurgat,

Eradustioni prodest.

A L O E,

Phlegma expurgat,

Ictericos item,

Vulnera mundificat,

Oculis medetur,

Pilos retinet,

Linguam sanat.

Ventrem lenit,

Stomacho subuenit.

folio
Leniens

678

folio
aloës,

679

perroquet

F I N I S.

IMPRESSVM BASILEAE PER
HENRICVM PETRI MEN-
SE MARTIO. ANNO
M. D. LIX.

INDEX.

amedris	136	crambe	51
cepe gradus uariat	6.82	crera Cimolza	157
cephelargia	55		
cephalra	ibid.	D	
centaurea	124	D	
cerussa quomodo	26	diarrhœici	27
cestron	37	diagridium	158
cerisfolium	70	doll Vurtz	97
cera uirginea	71	dropax	89
chera	17	dropadismon	ibidem
chrysanthemum	45		
chrysofermon	54	E	
chrysippus de brassica	98	dispartia	47
chelidonia	133	enzomon	70
cimimum athiopicum	145	ephialta	118
cicuta pœna Athenis	11.147	epiphora	147
cimimum	26.150	cin rosen	38
ciozma	153	eruca	77
cicutæ bezoar	147	elchara	12
cimices coriandro nomen fe-		exanthima	47
cisse	74		
circūforaneorū imposturæ	113	F	
cyperus	116	F	
climata distinguenda	114	faus	20
clématitis	104	fellis seruandi ratio	25
clauus pedum	63	fœniculum	50
colici	14	fœniculum serpentes inueni-	
comitialis morbus	21	runt	52
coronandi mos	23	fungorum bezoar	11
condiloma	34	furunculi	79
coriandrum	73		
coriambio	74	G	
celiaci	120	Albula	14
colubrina	125	gangrena	14
costus	154	gaisdone	128
		gamandrea	135
		garganizo	149
		galanga	151
		gatiophili	152
		gle	145
		pharop	10
		†	
		grades	

INDEX.

gradus simp. quatuor	5	lemma	55
H.		λεξις	63
Heraclius morbus	21	lethargus	65
herculeus morbus	ibid.	libros defendi à muribus	11
hemophthifici	ibid. & 37	lilium	61
herpes	20	linum oleum	63
hemorrhoids	34	lilium Iunonis flos	93
helleborus albus	128	lichena	77
hellebor. niger	132	ligusticum	67
hippocrates	41	lithargyron	75
hippocondria	42	limphaticus	131
hisopus	109	lolium	124
hierobotanes	135	lumbricorum genera	7
hyosciamus	138	M	
I		Matrix	4
Inula	108	malua	29. 140
iris	106	malua car solsequium	30
icterus	14	malacha	31
ἰκτερίαν	4	marathrum	52
ἰκτίαν	6	marrubium	105
isaris	6	mania	139
isenkrut	125	medico quæ tenenda	112
isquiamus	137	menta	115
K		mengel uurtz	143
KEiri	101	minthes	116
καρμίνωμα	14	myriophilon	135
κοιλιακοί	21	morbis caducus	21
κλιθήριον	25	morella	136
καύσων	56	multibernia	21
L		N	
Laica	57	Nardus Celtica	19
laser uurtz	70	nausea medela	11
lentigo	29	nasturtium	57
leucanthemion	44	nasturtium unde	77
		νεφρίτις	12
		nitrum	

INDEX.

nitrura

nepta

O

O Bolus

opium

opij bezoar

ὀρθοπνοία

oxilaphaton

oxalidis

oxithema

P

P Arthenis

parotis

papaner

paltinaca

paralysis

papula

paratella

panaritia

pernio

peristeron

peffarium

periodica feb.

πείσανος

peptica uirtus

peonia

peff hœdlin

pipet

piretrum

phlegmon

phrenes

phrenesis

pleuritis

πλίονος

26 plantago

45 platerkrut

portulaca

133 polypus

4 polymeron

4 ποδάρκα

6 porrum

143 præcordia

144 pblegium

34 prisis

prifana

ibidem

124

55

127

21

25

39

6

47

22

48

R

3 R Agadia

14 ranis inesse uenena

79 ranola quid

94 rhodolæum

104 rosarum aqua

108 romæ medici expulsi

142 ros Syriacus

157 ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

65

15

21

R Agadia

ranis inesse uenena

ranola quid

rhodolæum

rosarum aqua

romæ medici expulsi

ros Syriacus

ruta

127

135

141

22

26

68

117

124

147

148

151

6

INDEX.

A			
sedum	38		
serpillum	74		
seplafiorum impostura	98		
sexus car herbis	111		
senecion	118		
schiasis	121		
Siler montan	6		
B			
bingultus	10		
filij Italici mor	22		
liphion	47		
sinapium	63		
smirnon	70		
sozusa	86		
socratis mors	98		
sperma	111		
spica	118		
stera	121		
stomachi fervor	6		
strabus Gallus	10		
succida lana	22		
suggillata	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		
	63		
	70		
	86		
	98		
	111		
	118		
	121		
	6		
	10		
	22		
	47		

